



KOMORNÍ LISTY

časopis soudních exekutorů



Časopis je zapsán do Seznamu recenzovaných
neimpaktovaných periodik vydávaných v ČR.

IV/2019
11. ročník

**DISKUSNÍ
FÓRUM
EXEKUTORSKÉ
KOMORY ČR
PALÁC ŽOFÍN**

ZPRÁVY
Z KOMORY



vydává Exekutorská komora
České republiky

EDITORIAL



JUDr. Vladimír Plášil, LL.M.

prezident Exekutorské komory ČR

Vážení čtenáři, milé kolegyně, milí kolegové,

dostáváte do rukou další číslo časopisu Komorní listy. Toto číslo, ačkoliv není na titulní stránce takto označeno, je svým obsahem do značné míry číslem mimořádným, protože reflektuje třicáté výročí sametové revoluce, která přinesla v návaznosti na události 17. listopadu 1989 významné celospolečenské změny a položila tak základní kameny k výstavbě České republiky jako demokratického a právního státu. Exekutorská komora České republiky proto dne 21. 10. 2019 uspořádala na pražském Žofíně na toto téma odborně-společenskou konferenci v rámci projektu Stálé konference českého práva.

Nemohu jinak než opakovaně citovat myšlenku bývalého prezidenta Václava Havla, který prosazoval stanovisko, podle kterého bez respektu k mravním imperativům nelze dospět ke vskutku svobodné společnosti a fungujícímu právnímu státu. Byl přesvědčen, že komunistický právní řád mohl vejít v platnost a být respektován pouze vinou poválečné demoralizace a politického násilí, které tehdejší režim poté legitimizoval, udržoval a šířil.

Rozvoj České republiky jako demokratického a právního státu byl roku 2001 podpořen vznikem nové nezávislé právnické profesní komory – Exekutorské komory České republiky, která se jako zcela nová a moderní svobodná profesní komora po některých úvodních obtížích zasloužila o absolutní úspěšnost vymáhání práva. Stejně tak se soudní exekutoři dokázali vyrovnat i s nebyvale vysokým nápadem exekučních věcí v průběhu času.

Činnost naší profesní komory za uplynulých 18 roků, aktuální legislativní problémy a úvahy de lege ferenda se staly na této konferenci základními tématy v diskusních příspěvcích všech hlavních referujících.

Závěrem mi dovoluťe vyslovit osobní názor: Domnívám se, že od roku 2001 se soudní exekutoři nepopíratelně zasloužili o zajištění jedné ze záruk demokratického právního státu, a to vymahatelnosti práva. Vysloužili si tak své neodiskutovatelné místo mezi ostatními tradičními právnickými profesemi. Po dlouhých letech, během kterých skutečné vynucení obsahu exekučního titulu představovalo toliko bezobsažnou proklamaci právních předpisů a představitelů veřejné moci, se bez nadsázky konečně navrátila vláda práva. Nevzdávejme proto prosím náš boj za lepší legislativní ukotvení našeho profesního postavení a prosazujme naše zájmy jednotně.

OBSAH

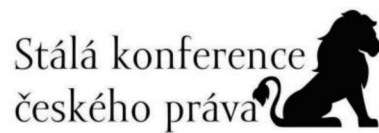
30 let svobodných právnických profesí Diskusní fórum Exekutorské komory ČR

- 6** Exekutorský stav a třicetiletí demokratického právního státu
JUDr. Vladimír Plášil, LL.M.
- 13** Priority a vize Exekutorské komory České republiky
- 16** Polistopadové budování právního státu a vývoj právního řádu
prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D., Mgr. Lukáš Boháček
- 27** Co znamená 17. listopad pro svobodné právníké profese
Mgr. Daniela Zemanová
- 29** Vývoj svobodné advokacie po sametové revoluci
JUDr. Vladimír Jirousek
- 31** Ohlédnutí za třiceti lety veřejné žaloby ve svobodné zemi
JUDr. Jan Lata, Ph.D.
- 33** Z historie právnických profesí
JUDr. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
- 36** Střídání věřitelských a dlužnických časů?
Mgr. Marek Výborný
- 39** Chceme princip: Jeden dlužník, jeden exekutor
JUDr. Jeroným Tejc
- 42** Právníké profese v českém právním státu
JUDr. PhDr. Karel Šimka, Ph.D., LL.M.
- 45** Novelizace exekučního práva a profese exekutora
JUDr. Martina Kasíková
- 48** Význam procesního prostředí pro vymahatelnost práva
JUDr. Jaroslav Mádr
- 51** Slavnostní večer Exekutorské komory České republiky

ZPRÁVY Z KOMORY

- 53 Z jednání 39. Sněmu soudních exekutorů
 - 54 Z jednání prezidia EK ČR
 - 56 Memorandum o spolupráci, podpoře a poskytování informací
 - 58 Memorandum o spolupráci v exekučním řízení
 - 59 Slavnostní setkání na Pražském hradě
 - 60 Profesní profil nové exekutorky
-

Exekutorská komora České republiky



EXEKUTORSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

30 let svobodných
právnických profesí

EXEKUTORSKÝ STAV A TŘICETILETÍ DEMOKRATICKÉHO PRÁVNÍHO STÁTU



JUDr. Vladimír Plášil, LL.M.

prezident Exekutorské komory ČR

Vážené dámy, vážení pánové,

dovolte mi, abych vás nejprve jménem svým a jménem organizátorů akce všechny přivítal na této odborně-spoločenské konferenci uspořádané Exekutorskou komorou České republiky v rámci projektu Stálé konference českého práva. U příležitosti **30. výročí Sametové revoluce** jsme považovali nejen za vhodné, ale zároveň za nutné, připomenout si, jak vypadala česká společnost před třiceti lety, jaké změny se v návaznosti na události 17. listopadu 1989 udály a jak moc se od té doby do současnosti česká právní společnost změnila.

Tato konference, jak je jistě patrné i z jejího názvu, nemá být pouhým historickým sympoziem. Jejím účelem je naopak **diskuze nad legislativními a společenskými změnami v době polistopadové** a nad jejich vlivem na vývoj svobodných právnických profesí a českého demokratického právního státu. Jeden ze základních pilířů demokratického právního státu představuje nepochybně vláda práva, jejíž esenciální součástí je vymahatelnost práva jako takového. Jaký byl však stav vymahatelnosti práva před listopadem 1989 a v době následující? Co můžeme říci o vymahatelnosti práva v současnosti? A jaké výzvy a jaká rizika s sebou přináší blízká budoucnost?

Toto nechť jsou otázky, jejichž odpovědi budeme nalézat nepochybně nejen v rámci této konference. Vážené dámy, vážení pánové, ještě jednou vás vítám na této konferenci a přeji vám, abyste si čas zde strávený užili nejen po odborné, ale i po společenské stránce.

Tématem mého úvodního příspěvku, jako představitele stavovské organizace soudních exekutorů, je **Exekutorský stav a třicetiletí demokratického právního státu**. Toto téma jsem zvolil proto, že významné jubileum – 30. výročí Sametové revoluce – budou hodnotit především historici, politici a politologové, kteří mimo jiné vzpomenou i těch, kteří se o změnu politických a ekonomických poměrů ve společnosti zasloužili. Nebudu tedy zasahovat do jejich kompetencí ani jmenovat hlavní aktéry změny společenských poměrů, neboť jejich seznam by byl rozsáhlý a hrozilo by nebezpečí, že jsem někoho zmínit opomněl.

Bývalý prezident Václav Havel kdysi prohlásil, že **bez respektu k mravním imperativům nelze dospět ke vskutku svobodné společnosti a fungujícímu právnímu státu**. Byl přesvědčen, že komunistický právní řád mohl vejít v platnost a být respektován pouze vinou poválečné demoralizace a politického násilí, které tehdejší režim poté legitimizoval, udržoval a šířil. Pro účely mého příspěvku by se tedy zabírání se vládou práva a jeho vymahatelností před rokem 1989 dalo, a odpusťte mi prosím toto přirovnání, přirovnat k jízdě na polámaných saních po rozoraném poli. Začněme tedy stavem čerstvě polistopadovým, který je většinu z nás důvěrně znám.

Polistopadová éra, známá také jako „divoká devadesátá léta“, se nesla ve znamení téměř neomezené svobody. Lidé plní euforie z končícího komunistického režimu najednou začali přemýšlet a zkoušet, co s nabytou svobodou a volností mohou všechno dělat. Začalo se ve velkém podnikat, přičemž až postupně a velmi pomalu jsme se učili, že **svoboda neznamená pouze volnost a neomezené možnosti**, ale že znamená také **osobní zodpovědnost za své činy a za volby**, které jsme udělali. Někteří tuto nově nabytou odpovědnost zvládli, vypořádali se s ní a prosperovali. Jiní se s ní ovšem vyrovnat nedokázali a jejich často velmi ambiciózní podnikání nebo jiné projekty krachovaly. Bylo to právě tohle období, kdy se objevilo velké množství dluhů a závazků, jejichž splnění se věřitelé snažili domoci a v některých případech je vymáhají ještě dnes. Tito věřitelé si však nejprve museli projít velmi zdoluhavým a náročným procesem nalézacího soudního řízení, aby na jeho konci zjistili, že mají v ruce s mírnou nadsázkou v podstatě bezcenný cár papíru s nadpisem rozsudek.

Jak to bylo možné? Tehdejší model soudního výkonu rozhodnutí zakotvený v občanském soudním řádu vycházel ze společenských a majetkových poměrů socialismu a nebyl připravený na takový nápor případů. Nebyl připravený na to, že člověk je tvor vynalézavý a má-li

možnost vyhnout se nedobrovolnému plnění svých závazků, pak to také udělá. Mnozí dlužníci, respektive povinní, viděli, že stát je téměř bezzubý, co se týče vymáhání práva a výkonu rozhodnutí vydaných soudy. To jim přidalo ještě na odvaze zkoušet a vymýšlet další postupy, jak se vyhnout plnění svých závazků. Jedna ze základních právních zásad „*pacta sunt servanda*“ zde nefungovala. Odhaduje se, že úspěšnost vymáhání v rámci soudního výkonu rozhodnutí před zavedením institutu soudních exekutorů se pohybovala někde v rozmezí od jednoho až do poměrně optimistických pěti procent. Navzdory tomu byly soudy i nadále značně zavaleny spornou agendou, v rámci které vydávaly téměř bezcenná rozhodnutí.

Není tedy divu, že v důsledku toho někteří věřitelé své pohledávky z mnohých důvodů raději nevymáhali, vlivem čehož se však často sami dostávali do druhotné platební neschopnosti. Jiní věřitelé se zase pokoušeli vydobýt své pohledávky všemi možnými způsoby, ať už se jednalo o využití služeb všemožných inkasních agentur, nebo v horším případě nelegálních nástrojů, které můžeme stručně označit za „skupinu cizojazyčných právníků s baseballovými pálkami“. Postupem času bylo čím dál více zřejmé, že nastalou situaci je potřeba zásadním způsobem řešit a že je potřeba navrátit českou společnost zpět na cestu vymahatelnosti práva coby záruky demokratického právního státu.

S rostoucím zájmem někteří sledovali vývoj úpravy exekučního řízení na Slovensku, kde byl model vymáhání „soukromými“ soudními exekutory zaveden tzv. Exekučným poriadkom již roku 1995. Obdobný způsob fungování exekucí se u nás posléze mnozí pokoušeli opakovaně zavést, což se povedlo až **v roce 2001 přijetím zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů**. Tímto zákonem stát přenesl část své výsadní pravomoci na soudní exekutory s tím, že i nadále mohly a mohou výkon rozhodnutí provádět soudy a další exekuční orgány v mezích svých zákonných pravomocí. Očekávání zákonodárce přitom nebyla nikterak nízká, právě naopak. Slovy důvodové zprávy k exekučnímu řádu se přijetím exekučního řádu soudům umožní soustředit převážnou část jejich potenciálu na nalézací řízení, v němž je jejich úloha nezastupitelná. Materiální zainteresovaností soudních exekutorů na výsledcích exekuce mělo dle předkladatelů zákona nepochybně dojít ke **zvýšení efektivity vymáhání pohledávek, a to při důsledném zachování ústavních kautel zákonnosti**.

Po osmnácti letech zkušeností s prací soudního exekutora jsem pevně přesvědčen, že **vysoká očekávání zákonodárce se vyplnila**. Po ustavení soudních exekutorů jako zcela nové a moderní svobodné právní profese, se po některých úvodních obtížích úspěšnost vymáhání práva, či chcete-li výkonu exekučních titulů, razantním

způsobem zvýšila. Stejně tak se soudní exekutoři dokázali vyrovnat i s nebývale vysokým nápadem exekučních věcí v průběhu času. Pro ilustraci lze zmínit například, že v roce 2002 bylo zahájeno přibližně 60 000 exekucí, přičemž v roce následujícím již více než dvojnásobek oproti předcházejícímu období. Čísla každoročně raketově stoupala až k několika stovkám tisíc nařízených exekucí ročně. S takovým nápadem exekučních věcí se přitom muselo vypořádat na počátku pouhých 110 soudních exekutorů, kteří tuto práci nikdy předtím nevykonávali, neměli s ní prakticky žádné zkušenosti a měli k dispozici pramálo zdrojů, z nichž by bylo možné čerpat jakékoli praktické poznatky k výkonu exekutorské profese. Byli jsme v podstatě „hození do vody, v níž jsme se teprve učili plavat“. Navzdory tomu soudní exekutoři tento nápor ustáli a státu zajistili několikanásobně vyšší standard vymahatelnosti práva, než který byly kdy schopny vyprodukovat soudy. Přitom právě soudům soudní exekutoři výrazně prospěli tím, že je v nebývale velké míře odbřeměnili od značné části agendy vykonávané v rámci výkonu rozhodnutí dle části šesté občanského soudního řádu. Ostatně není divu, že věřitelé se s vizí vyšší úspěšnosti vymáhání začali ve velkém obracet právě na soudní exekutory jako nové garanty vymahatelnosti práva.

S ohledem na tyto skutečnosti a reálné zkušenosti z praxe jsem přesvědčen, že se soudní exekutoři nepopíratelně zasloužili o zajištění jedné ze záruk demokratického právního státu, a to **vymahatelnosti práva**. Vysloužili si

tak své neoddiskutovatelné místo mezi ostatními tradičními právníckými profesemi. Po dlouhých letech, během kterých skutečné vynucení obsahu exekučního titulu představovalo toliko bezobsažnou proklamaci právních předpisů a představitelů veřejné moci, se bez nadsázky konečně navrátila vláda práva. Lidé začali v daleko větší míře respektovat soudní moc, soudní rozhodnutí a další státem uznané exekuční tituly, neboť začínali mít reálné povědomí o tom, že existuje představitel státní moci, který je vybavený státem mu svěřenou pravomocí a zákonnými prostředky k vynucení plnění závazků. Poprvé se tak setkali se soudními exekutory a jejich vykonavatelii, kteří byli schopni přinutit i chronické neplníče a neplatiče k tomu, aby své dluhy splatili, nebo alespoň spláceli tím, že dlužníkům reálně sáhli na jejich majetek. Soudní exekutor se díky tomu stal de facto veřejným hrdinou, neboť dokázal sám zajistit to, co stát sám od roku 1989 nedokázal – navrátil skutečnou vykonatelnost exekučním titulům; právo se stalo opět vymahatelným.

Soudní exekutoři se nicméně poměrně rychle stali paradoxní obětí svých vlastních úspěchů. Dlužníci se začali velmi nahlas tázat, zda pravomoci soudních exekutorů nejsou až moc rozsáhlé, zda nemají příliš velkou rozhodovací pravomoc, zda nepodléhají příliš slabé kontrole at už ze strany odvolacích orgánů (soudů), nebo dohledových orgánů. Bylo zřejmé, že takové hlasy brzy naleznou ochotného posluchače v osobě ambiciózního politika, který uvidí potenciálně rozměrnou voličskou základnu.





A tak se začalo debatovat o úpravě činnosti soudních exekutorů a přišly **první novely exekučního řádu a občanského soudního řádu**. Některé byly nepochybně prospěšné, vhodné a poměrně kvalitní. Takové novely zpřesnily rozsah činnosti soudních exekutorů a ukázaly jim správnou cestu, kterou se měli ubírat, nebo určily způsob provádění exekuce, který by měl být dodržován. Dovolím si tvrdit, že takové zpřesnění mantinelů exekučního vymáhání přivítala valná většina dotčené společnosti. Pro příklad můžeme jmenovat například zefektivnění způsobu nařizování exekucí nebo zpřesnění okruhu nezabavitelných věcí. Pak zde byly ale novely, které do exekučního řízení z valné části vnesly pouze větší byrokracii, čímž exekuce zbytečně zkomplikovaly, prodloužily a prodražily nejen pro soudní exekutory, ale především pro účastníky řízení. Jednou novelou zákonodárce přidal soudním exekutorům pravomoc postihovat určitý majetek konkrétními způsoby, novelou téměř bezprostředně následující jim tuto pravomoc zase odebral, aniž by jim sdělil, jak mají nadále postupovat v případech, kde je již exekuce předmětným způsobem vedena. Příkladů je nepochybně více.

Exekuční proces se postupem času změnil v legislativně-politického otloukánka, neboť prakticky všichni se po přečtení titulku v médiích rázem stávali odborníky na exekuční právo. Jasným názorem pak prezentovali, že je potřeba upravit to nebo ono, kvůli čemuž jsme dnes svědky toho, že **exekuční řád má za pouhých 18 let své**

existence za sebou už téměř padesát novel. Do toho přišla mnohá rozhodnutí soudů, která se s některými otázkami exekučního řízení potýkala různorodě. Rozkolísanou judikaturu následně po dlouhé době sjednotila judikatura Nejvyššího soudu, která ale často byla následně po mnohých letech zvrácena rozhodnutími Ústavního soudu. Soudní exekutoři se octnuli v bublině právní nejistoty, neboť jejich dosavadní, soudy aprobované postupy, se posléze ukázaly být nesprávnými. S těmito situacemi se následně museli a nadále musejí vyrovnávat komplikovanými právními cestami, které mnohdy nemají správné řešení. A já se na tomto místě táži, jak může mít kdokoli důvěru ve vládu práva v situaci, kdy neexistuje žádná právní jistota v exekučním řízení, kdy vám zákonodárce jednou sdělí, postupujte tímto způsobem, aby vám posléze takový postup zakázal a ještě vám určil, že musíte napravit škody, k nimž mělo údajně dojít vaším dříve zákonným postupem?!!

Ze soudních exekutorů, kteří českému státu po svém konstituování navrátili vymahatelnost práva, se záhy stali celospolečenský veřejní nepřátelé číslo jedna. V důsledku neustálých změn právní úpravy a nekonzistentního vývoje exekuční judikatury se dříve zákonné postupy exekutorů staly postupy nezákonnými, nebo přinejmenším nesprávnými. Začalo se hojně mediálně poukazovat na to, co všechno ten který soudní exekutor udělal špatně a jaká příkoří dotčeným osobám způsobil. Zcela upřímně si musíme, coby exekutorský stav, přiznat, že

k onomu mediálnímu obrazu přispěly i některé excesy několika málo soudních exekutorů, které byly řešeny v kárných a v některých případech i trestních řízeních. Tyto excesy ale vždy byly náležitě pojmenovány, vyhodnoceny a dále už se v exekučním prostředí neobjevovaly. Dokonce sama Exekutorská komora se setrvale zasazovala o to, aby veškerým podobným případům v rámci prevence zabránila, nebo je alespoň důsledně řešila příslušnými právními cestami. Společnosti však na jazyku zřejmě zůstala ona pachut připomínající dřívější problémy, které se až do současnosti dávají do rovnítka s činností soudních exekutorů.

Z těchto důvodů jsme i nyní svědky neustálých politicko-populistických prohlášení, podle kterých by bylo nejlépe soudní exekutory zrušit, nebo jejich činnost alespoň výrazně sešňerovat a zúžit. Zároveň bylo prostřednictvím legislativních změn a vývoje judikatury již mnoho legálních exekučních titulů zpochybněno a zákonem retroaktivně zneplatněno; tolikrát jsme se již, coby soudní exekutoři a právníci, dozvěděli, že již pravomocně zastavená exekuční řízení lze znovu zastavit s jinými důsledky; již tolikrát jsme se dozvěděli, že pojem právní moci rozhodnutí vydaných soudními exekutory v postavení soudu lze označit snad pouze za oxymóron; že za exekuci nařízenou soudem a vedenou mnoho let nemáme dostat řádně zapláceno bez ohledu na to, že její provedení odmítnout nemůžeme. Z některých vyjádření veřejně exponovaných osob jsme se už také dozvěděli, že za útoky na naše zaměstnance si můžeme sami, přestože svou práci vykonáváme v mezích zákona v rámci pověření soudem. Všechny tyto a mnohé další skutečnosti neohrožují nejenom exekutorský stav jako takový, ohrožují samu podstatu vymahatelnosti práva coby základního stavebního kamene demokratického právního státu. Bohužel se takto postupně navracíme tam, kde se česká společnost nacházela před osmnácti lety, tj. před konstituováním soudních exekutorů. Málokdo si v současnosti vzpomene na to, jak vypadala úspěšnost vymáhání před rokem 2001, tj. před zavedením soudních exekutorů. Málokdo již vzpomene, že jsou to právě soudní exekutoři, kteří zajistili, aby soudní rozhodnutí, správní rozhodnutí a další exekuční tituly nebyly pouze prázdným listem papíru vhodným maximálně k zapálení kamen. Věřím, že není v zájmu nikoho, abychom se navrátili zpět do časů, kdy rozsudek soudu představoval maximálně tak morální zadostiučinění vítězného účastníka řízení.

Na základě těchto důvodů si nyní dovoluji **varovat před neuváženými a nekoncepčními novelami exekučního řízení a úpravami postavení soudních exekutorů**. Především politická reprezentace by namísto levných politických bodů měla mít za cíl obzvláště celospolečenské dobro a spravedlnost. Je třeba vycházet ze základních právních zásad, ze základních postulátů demokratického právního státu. Vymahatelnost práva je jedním z jeho základních stavebních kamenů; stejně tak rovnost

před zákonem a rovnost „zbrani“ bez ohledu na to, zda se jedná o postavení účastníků řízení soudního nebo exekučního. Připomeňme si, že exekuční řízení jest výkonem moci soudní. Měla by zde tedy platit stejná pravidla. Dalším důležitým faktorem je právní jistota. Ve složitém exekučním řízení se nyní stěží orientují i specializovaní právní odborníci, a to především kvůli množství novel a změn, jichž už exekuční řád doznal. Dá se bez nadsázky říct, že každý rok má exekuční řízení pozměněná pravidla. Exekuce je tak nutno třídit podle toho, která novela exekučního řádu nebo občanského soudního řádu se na ně vztahuje. Podle toho pak soudní exekutor musí v každé jednotlivé exekuci postupovat. Při vědomí, že exekutor může vést tisíce i desetitisíce exekučních řízení zároveň a v každém tomto řízení musí postupovat podle jiných pravidel, se jedná o poměrně děsivou skutečnost. Pokud se v takových řízeních těžko orientuje erudovaný právník, jak se v nich pak asi mají orientovat účastníci řízení, kteří jsou povětšinou bez právního vzdělání? Jistě, existují poradny, existují bezplatné právní pomoci či služby. Sama Exekutorská komora organizuje bezplatné právní poradny, a to jak v kamenné, tak online podobě. Nicméně žádná poradna nebo bezplatná právní pomoc nedokáže v nesmírně složitém exekučním řízení nahradit právníka obeznámeného s relevantními skutkovými okolnostmi, právním stavem a judikaturou.

Proto je třeba zákonodárce vyzvat k uvážlivosti při navrhování a schvalování dalších novel exekučního řádu. Na počátku je vždy potřeba si položit otázku, zda je danou situaci skutečně nezbytně řešit úpravou právních předpisů, nebo zda je možné, aby se problém vyřešil v praxi sám nebo prostřednictvím rozhodovací činnosti soudů. Soudy si ostatně v průběhu času vydobily v exekučním právu neochvějnou roli v podobě institucí dotvářejících svými rozhodnutími exekučně-právní prostředí. Teprve v okamžiku, kdy si můžeme zodpovědně říci, že na problém je praxe i judikatura krátká, lze přistoupit k řešení situace legislativní cestou. Takový postup by nicméně měl být veden především snahou o konsenzus napříč politickým spektrem tak, aby v pořadí další volená politická reprezentace daný problém nemusela nebo nechtěla řešit znovu, odlišným způsobem. Ostatně zaplevelování právního řádu neustálými novelami a novými zákony je jednou z nejchroničtějších pojmenovaných nemocí českého právního řádu. Na tom se ostatně shodují prakticky všechny špičky nejenom české právnické obce. Zde si dovoluji parafrázovat jednoho antického senátora. Publius Cornelius Tacitus již v prvním století našeho letopočtu, tedy před téměř dvěma tisíciletími prohlásil: „Čím horší je stát, tím více má zákonů.“ Nebuďme špatný stát.

Jsem přesvědčen, že na úseku zajišťování vymahatelnosti práva by byly daleko přínosnější než neustále nové a nové zákony, „**legislativní prázdniny**“. Praxe by měla alespoň čas se s případnými výkladovými nejasnostmi nebo mezerami v právních úpravách vypořádat

a adresáti právních norem by mohli mít alespoň nějaké legitimní očekávání ohledně zákonné úpravy svých záležitostí. Právní stabilita je mnohem důležitější než zcela přesné a kazuistické zákony upravující i ten nejmenší detail předmětné materie. Pokusme se tedy, abychom žili v lepším státě, který nepotřebuje tolik zákonů, a abychom náš právní řád spíše v co nejvyšší možné míře očistili. O potřebě přijetí nového zákona a o jeho důsledcích by měl zákonodárce přesvědčit také adresáty této normy. Pouze pak může stát po svých občanech spravedlivě vyžadovat, aby se chovali podle zákonů a pravidel v nich zakotvených. Pomalu totiž kráčíme směrem, kde zásada *ignorantia iuris non excusat* neplatí. Je zde tolik zákonů, že je při nejlepší vůli nemůže znát všechny nikdo.



JUDr. Karel Havlíček, zakladatel Stálé konference českého práva

Při tvorbě zákonů je pak nutné se věnovat skutečně palčivým otázkám. Otázkám, jejichž řešení skutečně pomohou zlepšit stávající situaci a budou k celospolečenskému prospěchu. Těmito otázkami se dlouhodobě zabývá Exekutorská komora České republiky a snaží se najít na ně ty správné odpovědi. V současné době se exekuční prostředí, včetně exekutorského stavu, potýká s velkým množstvím problémů, u nichž je již nyní zřejmé, že je nelze vyřešit bez zdrženlivého, uvážlivého a především koncepčního zásahu zákonodárce. Za typický příklad **neuváženého a především nekonceptního návrhu zákona osobně považují současný návrh novely exekučního řádu** a občanského soudního řádu z dílny Ministerstva spravedlnosti. Říkám sice současný, ale jde stále o ten stejný, již více než dva roky starý návrh. Jedná se o tutéž novelu, jejíž téměř identické znění se ministerstvo opakovaně pokoušelo prosadit na Legislativní radě vlády, která však návrh vždy vrátila ministerstvu zpět k dopracování. Mezi hlavními výtkami Legislativní rady vlády vůči novele přitom ve shodě s Exekutorskou komorou i nevládními organizacemi jsou nekonceptnost, nevhodnost a praktická neproveditelnost zvolených řešení a nesrozumitelnost navrhované úpravy. Proces prosazování předmětné novely trvá již více než dva roky, přičemž stále jsme se ještě ani o krok neposunuli blíže k hmatatelnému výsledku v podobě kvalitního návrhu zákona. Česká společnost tak zbytečně promarnila tento čas, který bylo možné při řádné spolupráci využít k tomu, abychom připravili **skutečně systémovou novelu s jasnou vizí**, nebo abychom připravili **nový, koncepční a moderní exekuční řád**, bez kterého se v samém důsledku stejně neobejdeme.

Byl bych skutečně nerad, aby to znělo jako prvoplánová kritika Ministerstva spravedlnosti nebo zákonodárce sboru, kde u obou těchto institucí musím vysoce

kladně hodnotit korektní a věcný přístup ve vzájemných jednáních s Exekutorskou komorou. Ostatně v čele Ministerstva spravedlnosti se za tu dobu vystřídali dokonce tři ministři, kvůli čemuž je nutné s každým návrhem a každým vysvětlováním či vyjednáváním ohledně kteréhokoli legislativního záměru pokaždé začínat znovu. Právě naopak bych si přál, aby se má slova stala podnětem pro ještě bližší spolupráci mezi zákonodárnou iniciativou, zákonodárce, který má tu moc přijímat novou právní úpravu, vládou České republiky a mezi exekutory coby vykonavatelí státní moci, kteří tuto předmětnou právní úpravu v praxi aplikují. Ostatně jsou to přece jenom soudní exekutoři, právní profesionálové, kteří znají problematiku exekucí nejpodrobněji a znají její slabá i silná místa. Exekutorská komora nabízela a stále nabízí svou spolupráci, své poznatky a návrhy. Jsem přesvědčen, že pouze spolupráce na identifikaci těch nejpálčivějších problémů a na nalezení jejich systémového řešení povede k vytouženému cíli v podobě jednoduššího exekučního procesu a stabilnějšího právního prostředí. Nebudeme pak muset v budoucnu opravovat to, co se neuváženými kroky pokazilo v době předcházející.

Na závěr svého referátu si proto dovoluji využít této příležitosti, abych vám představil několik nejzásadnějších problémů současného vymáhání práva a teze návrhů Exekutorské komory k jejich nápravě. Neustále zmiňovanou mantrou současného exekučního prostředí je otázka **zavedení určité formy místní příslušnosti soudních exekutorů**. Podle novely Ministerstva spravedlnosti by ale měla být namísto místní příslušnosti zavedena povinná koncentrace exekucí u jediného soudního exekutora, a to bez ohledu na vzdálenost exekutorského úřadu od bydliště nebo sídla dlužníka. Hovoří se o ní jako o takzvaném „sněhulákově“. Po podrobném prostudování návrhu

novely však Exekutorská komora ČR shledala tato pravidla koncentrace exekucí velmi složitými, nepřehlednými a nesystematickými. Dokonce i valná většina odborné veřejnosti poukazuje na to, že zavedením „sněhuláka“ by došlo k prodloužení a zdražení exekucí, přičemž nelze opomenout skutečnost, že v důsledku této novely by nebyly naplněny cíle novely spočívající v zavedení principu **jeden povinný – jeden exekutor**. První exekuci vůči povinnému, i veškeré další, by zjednodušeně řečeno mohl již navždy vést soudní exekutor z opačného konce republiky, než kde bydlí povinný. Tohoto soudního exekutora by si nadto v případě první exekuce na dotyčného povinného mohl zvolit oprávněný na základě své úvahy.

Smysl takové novely nám popravdě uniká. Exekutorský stav se již v květnu 2014 na svém sněmu usnesl, že **je potřeba prosazovat místní příslušnost soudních exekutorů, která by fungovala na obdobném principu jako například insolvenční řízení u krajských soudů**. Tím by došlo k rovnoměrnému rozložení nápadu mezi soudní exekutory, exekuce vůči jednomu povinnému by vedl jediný soudní exekutor určený podle místa bydliště povinného. Netvrdíme, že místní příslušnost je jakýsi „všelák“ na všechny neduhy současného exekučního vymáhání. Jsme nicméně přesvědčeni, že na rozdíl od „sněhuláka“ má daleko větší potenciál jednoduše odstranit systémové chyby a deficity stávající úpravy. Místní příslušnost, nebo chcete-li teritorialita, je dle názoru Komory levnější pro stát, pro účastníky řízení, plátce mzdy i soudní exekutory. Je efektivnější, jednodušší a oproti „sněhulákoví“ především transparentní.

Účastníci exekučního řízení i soudní exekutoři by dále zcela jistě uvítali takovou změnu právní úpravy, která by jim umožnila jednoduchým způsobem zastavovat bezvýsledné exekuce. V současnosti soudní exekutoři vedou stovky tisíc exekučních řízení, která jsou zcela marná, nedaří se v nich nic vymoci z důvodu absolutní nemajetnosti povinného, jsou vedena někdy i více než deset let. Neexistují přitom pravidla, jak docílit zastavení těchto exekucí, pokud o to oprávnění nemají zájem, kterým by ale v případě zastavení exekuce k jejich návrhu mohly být dány k úhradě náklady exekuce. Exekutorská komora proto usiluje o takovou právní úpravu, která by umožnila **bezvýsledné exekuce zastavit** po určitém množství let, po které se nedalo nic vymoci. Pokud by oprávněný požadoval ve vymáhání pokračovat, musel by složit zálohu na náklady exekuce. Zastavením těchto exekucí by již nad povinnými nevisel Damoklův meč v podobě vedené exekuce zapsané v Centrální evidenci exekucí, oprávnění by

si takové exekuce mohli třeba odepsat z daní a soudnímu exekutorovi by odpadly náklady s vedením takové marné exekuce.

Nerad bych vás zde zdržoval podrobnou analýzou legislativních návrhů a připomínek, které exekutorský stav připravované novele exekučního řádu a občanského soudního řádu má. Zmíním tedy pouze, že by bylo nepochybně přínosné, pokud by se zákonodárce zamyslel nad úpravou nebezpečně rostoucích příslušenství vymáhacích pohledávek; nad úpravou zbytečně drahého, zdlouhavého a neefektivního doručování účastníkům řízení; nad zjednodušením překombinovaného a zbytečně složitého systému srážek ze mzdy; případně i nad možností zavést jistou formu koncentrace exekučního řízení v obdobné podobě, jakou obsahuje občanský soudní řád.

Zdaleka nejvíce bychom však uvítali **vytvoření a přijetí nového, moderního a jednoduchého exekučního řádu**, který by nahradil současný zbytečně byrokratický a složitý systém vymáhání. Současný exekuční řád je totiž po padesátce novel ve stavu, kdy s pouze lehkou nadsázkou obsahuje více děr než záplat. Nový exekuční řád by přitom mohl znovu, systémově a koncepčně upravit exekuční řízení a přizpůsobit jej podmínkám 21. století tak, abychom i po třiceti letech od sametové revoluce naplňovali požadavek právního státu; tedy aby zde skutečně vládlo právo, které je vynutitelné a vymahatelné. Považuji za povinnost každé právnické profese, a soudních exekutorů především, kontinuálně se zasazovat o dodržování standardů demokratického právního státu.

A s touto vizí a vysloveným přáním bych se s vámi chtěl pro účely tohoto příspěvku rozloučit. Dovolte mi proto závěrem popřát českému státu a jeho občanům, aby i nadále zůstal skutečně demokratickým právním státem, v němž mají své místo všechny současné právnické profese včetně stavu exekutorského a v němž má právo a jeho vymahatelnost svou nezastupitelnou roli. Zároveň si dovoluji apelovat na všechny zde přítomné politiky a právní profesionály, aby se snažili v co možná největší míře zachovávat právní řád jednoduchý a čistý a aby se neustále zasazovali o to, abychom bez přidaného patosu i po 30 letech ctili vize a cíle Listopadu 1989 a jeho hlavních aktérů.

Dámy a pánové, děkuji vám za pozornost. Pevně věřím, že pro vás tato konference bude přínosná a že budeme mít příležitost si o době dnešní i minulé zevrubně pohovořit s jasnou vizí naší budoucnosti.

PRIORITY A VIZE EXEKUTORSKÉ KOMORY ČESKÉ REPUBLIKY



- *Místní příslušnost soudních exekutorů*
- *Jednoduché zastavování bezvýsledných exekucí*
- *Racionalizace příslušenství pohledávek*
- *Modernizace doručování účastníkům řízení*
- *Jednoduchý systém srážek ze mzdy*
- *Procesní koncentrace návrhů v exekučním řízení*
- *Inkasní činnost*
- *Moderní exekuční řád*

I. Místní příslušnost soudních exekutorů

Exekutorská komora ČR dlouhodobě usiluje o zavedení principu místní příslušnosti soudních exekutorů. Oproti jiným navrhovaným možnostem regulace tržního prostředí představuje teritorialita efektivnější a jednodušší systém, který je pro účastníky řízení předvídatelný. Místní příslušnost může přinést zlevnění exekucí pro všechny zúčastněné strany: pro státní rozpočet, účastníky řízení, plátce mzdy, nebo pro samotné soudní exekutory. Účastníci a třetí osoby nebudou muset komunikovat s několika soudními exekutory. Místní příslušnost má největší potenciál odstranit systémové deficity stávající úpravy, exekuční řízení zrychlit a zefektivnit.

Vize

- *Obdobný princip jako u soudů*
- *Transparentní systém přidělování exekučního nápadu podle bydliště povinného formou „kolečka“ na úrovni krajských soudů*
- *Rovnoměrné rozložení exekučního nápadu*
- *Princip jeden povinný = jeden soudní exekutor*
- *Institucionální podpora nezávislosti a nestrannosti soudních exekutorů*
- *Koncepční a dlouhodobě udržitelné řešení*
- *Inspirace ve vyspělých evropských zemích*

II. Jednoduché zastavování bezvýsledných exekucí

V současné době jsou vedeny stovky tisíc marných, bezvýsledných exekučních řízení, která nelze úspěšně provést z důvodu nedobytnosti vymáhané povinnosti, respektive nemajetnosti povinného. Tyto exekuce současně nelze zastavit, neboť k tomu oprávnění nejsou dostatečně motivováni a (nejen transakční) náklady na zastavení exekuce vysoké. K zastavování proto mají zúčastněné strany racionálně apatický přístup. Marné exekuce jsou vedeny i více než 10 let a představují zbytečnou zátěž pro účastníky řízení, plátce mzdy, stát i pro soudní exekutory (stigmatizace dlužníka, zbytečné součinnosti a administrativa aj.).

Vize

- Zastavování exekucí *ex lege* v předem definovaných případech (například po uplynutí zákonem stanovených lhůt)
- Vytvoření vyvatitelné domněnky nemajetnosti povinného
- Povinnost oprávněného složit zálohu na náklady exekuce, požaduje-li další provádění exekuce po prvotním prověření dlužníka
- Možnost jednoduššího odpisu nedobytných pohledávek z daní

III. Racionalizace příslušenství pohledávek

Vymáhání pohledávky je často spjato s vymáháním nepřiměřeně vysokého příslušenství, které mnohdy přesahuje vícenásobně jistinu pohledávky. Jedná se sice spíše o problém nalézacího řízení a hmotného práva, k účinnému řešení ale lze dospět i v rámci exekuce.

Vize

- Motivace věřitele k rychlému podání exekučního návrhu tak, aby nedocházelo ke zbytečnému nárůstu příslušenství před zahájením exekučního řízení
- Automatické započtení vymoženého plnění na jistinu pohledávky
- Zastavení přírůstku vymahatelného příslušenství, dosáhne-li zjevně excesivní výše

IV. Modernizace doručování

Soudní exekutoři se obecně potýkají s problémy při doručování písemností účastníkům řízení (zejména těm), kteří se snaží před exekucí skrývat a/nebo mají trvalý pobyt na ohlašovně. Doručování fyzických zásilek osobám, u nichž je zřejmé, že si je stejně nepřevzmou a bude jim doručováno fikcí, je drahé a neefektivní.

Vize:

- K občanskému průkazu automatické zřízení datové schránky
- Chronickým „nepřebíračům“ pošty se může doručovat na centrální úřední desku
- Osobám s pobytem na ohlašovně se doručuje na centrální úřední desku

V. Jednoduchý systém srážek ze mzdy

Stávající postup pro výpočet srážek ze mzdy je příliš komplikovaný a v praxi vyvolává u řady výkladových problémů a nejasností. (Nejen) na straně plátců mzdy vznikají zbytečné vícenásobné náklady na zaměstnávání lidí s exekucí. Pro samotné povinné je velmi náročné si dopředu vypočítat výši srážky nebo si sraženou část mzdy zkontrolovat.

Vize

- Potřeba motivovat povinného k vyšším výdělům
- Minimální srážka se provede vždy
- Ruší se přednostní pohledávky – zůstává pouze kategorie výživného
- Ruší se třetinový systém – od mzdy se odečte jasná, fixní částka a zbytek se v určitém poměru rozdělí mezi věřitele a povinného
- Větší míra individualizace tam, kde je věřitel či dlužník dbalý svých práv – možnost soudního snížení či zvýšení prováděné srážky z objektivních důvodů

VI. Procesní koncentrace návrhů v exekučním řízení

Z dosavadní praxe vyplývá, že povinní často podávají opakovaně svévolné, bezdůvodné či čistě obstrukční návrhy na zastavení nebo odklad exekuce. Nynější úprava takové postupy bez jakýchkoliv následků umožňuje. Zkušenosti ukazují, že je potřeba zavést určitou formu koncentrace exekučního řízení.

Vize

- Pro určité druhy procesních úkonů se stanoví koncentrační hranice, která povede procesní strany k včasnému, úplnému a pravdivému uvedení veškerých rozhodných skutečností (například návrh na zastavení exekuce musí povinný podat ve lhůtě podle § 46 odst. 6 EŘ, v pozdějších návrzích může namítat pouze skutečnosti, které nastaly po uplynutí lhůty nebo které nemohl bez své viny uplatnit dříve)
- Regulační zpoplatnění určitých druhů procesních návrhů

VII. Inkasní činnost

V České republice na rozdíl od většiny států západní Evropy chybí regulace mimosoudního, respektive před-soudního inkasa pohledávek. Tato skutečnost vede ke stavu vysoké míry neuspořádanosti, na kterém profitují zejména nepoctivé inkasní agentury.

Zavedení regulace inkasní činnosti by přispělo k větší odbornosti subjektů provádějících inkasní činnost, kteří by nově museli mít předem stanovené zázemí, pojištění odpovědnosti za škodu a byli by svázáni etickými pravidly pro výkon inkasa pohledávek.

Vize

- *Konstituování soudních exekutorů coby subjektů provádějících inkasní činnost (znalostí dlužnického prostředí, efektivními prostředky pro úspěšné inkaso pohledávek) podle belgického modelu*

- *Kvalifikovaná předžalobní výzva ke splnění povinnosti jako exekuční titul v jasně definovaných případech*
- *Odbřemenění soudů od agendy bagatelních pohledávek*

VIII. Moderní exekuční řád

Exekuční řád byl za dobu své pouze osmnáctileté existence podroben již pěti desítkám novel, které z původně homogenního a jednoduchého exekučního řízení vytvořily těžkopádný, složitý a mnohdy nekonzistentní proces s velkým množstvím systémových deficitů. Stávající právní úpravu exekucí není možné donekonečna novelizovat.

Vize

- *Vytvořit zcela nový, moderní a jednoduchý exekuční řád*

POLISTOPADOVÉ BUDOVNÍ PRÁVNÍHO STÁTU A VÝVOJ PRÁVNÍHO ŘÁDU



prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D.
předseda Nejvyššího soudu

I. Úvod

V letošním roce si připomínáme **30. výročí listopadových událostí** roku 1989. Právě tyto události jako významný historický milník předznamenaly další směřování naší země a zásadním způsobem ovlivnily povahu a vývoj českého právního řádu.*

Postihnout všechny tyto zásadní změny je však vzhledem k jejich komplexnosti nad rámec možností tohoto příspěvku. Proto se v několika časově a tematicky vymezených okruzích zaměříme jen na **shrnující pohled na ty nejvýznamnější změny v organizaci české justice a právním řádu**. Nejprve budou představeny státoprávně-politické a hodnotové polistopadové změny a jejich bezprostřední projevy v právním řádu. Následně se příspěvek zaměří na zásadní změny v organizaci justice a související organizační předpisy. Závěrem uvedeme další významné milníky v českém právním řádu zakončené úvahou nad současnou situací a možnými budoucími perspektivami.

II. Státoprávně-politická dimenze změn

Listopadové události roku 1989 v první řadě předznamenaly **zásadní politické a personální změny v tehdejším federálním státě**. Prezidentem v té době ještě Československé socialistické republiky byl po abdikaci Gustava Husáka zvolen na samém sklonku roku Václav Havel, předsedou Federálního shromáždění se stal Alexander Dubček, ustanovena byla nová vláda a připraveny první svobodné volby do Federálního shromáždění. Ty proběhly v červnu následujícího roku a hlavní politickou silou ve státě se staly nově vzniklé politické subjekty – Občanské fórum a Verejnost proti násiliu.¹

* Příspěvek byl zpracován v rámci vědecko-výzkumného záměru Právnické fakulty UK v Praze PROGRES Q04 „Právo v měnícím se světě“ ve spolupráci s Mgr. Lukášem Boháčkem (Nejvyšší soud).

Z Ústavy Československé socialistické republiky² byl ústavním zákonem č. 135/1989 Sb. záhy **vyňat čl. 4 o vedoucí úloze Komunistické strany Československa ve společnosti** a státě a vypuštěn odkaz na marxismus-leninismus jako na vůdčí státní ideologii.³ Přijetím řady ústavních zákonů postupně došlo ke **zrušení Národních výborů** a ústavnímu zakotvení místních samosprávných celků v podobě obcí,⁴ **zrušení Národní fronty** a vypořádání jejího majetku⁵ a **ustavení Ústavního soudu České a Slovenské Federativní Republiky**, jenž zahájil svoji činnost v roce 1992.⁶

Současně se však začalo ukazovat, že názory Čechů a Slováků na další směřování společného státu jsou značně rozdílné. **Problematický vztah obou republik** se výrazně projevil již při dvojí změně názvu federace na jaře roku 1990, jež byly důsledkem politických událostí označovaných jako „pomlčková válka“. Československá socialistická republika byla nejprve přejmenována na Československou federativní republiku,⁷ aby byl název státu o necelý měsíc později, v dubnu roku 1990, znovu změněn na Česká a Slovenská Federativní Republika.⁸ Projekt na vytvoření nové federální Ústavy ztroskotál a prohlubování neshod bylo naopak doprovázeno postupným přesunem kompetencí z federace na jednotlivé republiky.⁹ Tyto události konečně v roce 1992 vyústily v **přijetí ústavního zákona o zániku federace**, rozdělení společného majetku a vzniku dvou samostatných nástupnických států.¹⁰

K 1. lednu 1993 tak vznikla samostatná Česká republika s vlastní soustavou státních orgánů, justičním systémem a právním řádem, jehož základem se stala nově přijatá Ústava České republiky.¹¹

III. Nový hodnotový základ a jeho bezprostřední projevy v právním řádu

Právní řád se ihned po listopadových událostech roku 1989 začal významně měnit. Podstata těchto změn však spíše než v obměně formálního znění právních předpisů spočívala v **odlišném pojetí práva**, jehož smyslem bylo nově zaručit ochranu a uplatnění ústavou zaručených práv a svobod.¹² Došlo tak k zahájení přestavby státu a právního řádu na zcela odlišném hodnotovém základě než doposud. Namísto dosavadního autoritářského režimu s centrálně řízeným hospodářstvím byl zvolen model demokratického právního státu s pluralitním politickým systémem a tržní ekonomikou.

Právě **ochrana základních práv a svobod**, zejména těch politických, se přitom stala prvotním cílem porevoluční právní regulace. V průběhu roku 1990 byly přijaty základní **právní předpisy chránící nejdůležitější politická práva** tak, aby bylo zabráněno opětovnému návratu k autoritářským podobám vlády. Z toho důvodu bylo nutné garantovat zejména právo shromažďovací a právo sdružovací, právo zakládat politické strany, právo petiční a v neposlední řadě odstranit překážky pro výkon svobody projevu.¹³ Na vnitrostátní úrovni pak byl pomyslný vrchol dosažen v roce 1991 přijetím **Listiny základních práv a svobod**, jež kromě práv politických a občanských chránila i práva hospodářská, sociální a kulturní, práva národnostních a etnických menšin a zajišťovala rovněž právo na soudní ochranu.¹⁴

Vnitrostátní garance lidských práv však sama o sobě nemusí být dostatečnou zárukou jejich respektování. Česká a Slovenská Federativní Republika proto v roce 1991 nejprve přistoupila k **Opčnímu protokolu k Mezinárodnímu paktu o občanských a politických právech**, což jednotlivcům umožnilo podávat k Výboru OSN pro lidská práva oznámení o porušení lidských práv. Jako mnohem významnější se však ukázal **vstup České republiky do**

¹ VOJÁČEK, L., SCHELLE, K., KNOLL, V. *České právní dějiny*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016, s. 523.

² Ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky.

³ Ústavní zákon č. 135/1989 Sb., kterým se mění ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky.

⁴ Ústavní zákon č. 294/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky, a ústavní zákon č. 143/1968 Sb., o československé federaci, a kterým se zkracuje volební období národních výborů.

⁵ Ústavní zákon č. 376/1990 Sb., kterým se mění Ústava České a Slovenské Federativní Republiky, ve znění pozdějších předpisů.

⁶ Ústavní zákon č. 91/1991 Sb., o Ústavním soudu České a Slovenské Federativní Republiky.

⁷ Ústavní zákon č. 81/1990 Sb., o změně názvu Československé socialistické republiky.

⁸ Ústavní zákon č. 101/1990 Sb., o změně názvu Československé federativní republiky.

⁹ Ústavní zákon č. 556/1990 Sb., kterým se mění ústavní zákon č. 143/1968 Sb., o československé federaci, a ústavní zákon č. 493/1992 Sb., kterým se mění a doplňují ústavní zákon č. 143/1968 Sb., o československé federaci, ve znění pozdějších ústavních zákonů, a některé další ústavní zákony.

¹⁰ Ústavní zákon č. 542/1992 Sb., o zániku České a Slovenské Federativní Republiky, a ústavní zákon č. 541/1992 Sb. o dělení majetku České a Slovenské Federativní Republiky mezi Českou republiku a Slovenskou republiku a jeho přechodu na Českou republiku a Slovenskou republiku.

¹¹ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

¹² VOJÁČEK, L., SCHELLE, K., KNOLL, V. *České právní dějiny*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016, s. 575.

¹³ UHL, P. Vliv Úmluvy na transformaci práva a právní kultury v Československu a v České republice po roce 1989. In: BOBEK, M., KMEC, J., KOSAŘ, D., KRATOCHVÍL, J. a kol. (eds.) *Dvacet let Evropské úmluvy v České republice a na Slovensku*. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 172.

¹⁴ Ústavní zákon č. 23/1991 Sb., kterým se uvozuje LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako ústavní zákon Federálního shromáždění České a Slovenské Federativní Republiky.

Rady Evropy a následná ratifikace Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, kterou Česká a Slovenská Federativní Republika provedla jako první z nově demokratických zemí střední a východní Evropy v roce 1992.¹⁵ Tím byla založena pravomoc tehdy existující Evropské komise pro lidská práva a posléze Evropského soudu pro lidská práva rozhodovat ve věcech stížností vznesených jednotlivci proti jejich státu pro tvrzená porušení Úmluvou zaručených práv.¹⁶ Je to právě tato Úmluva, jež se postupem času z hlediska hodnotové struktury, na které je stát vystaven, ukázala jako **základní pilíř vnitrostátního práva**. Představuje totiž referenční rámec, v němž se inspirovala nejen následná transformace práva, nýbrž právní řád jako celek.¹⁷

Teprve po zajištění ochrany základních práv a svobod mohly být řešeny **další otázky transformace právního řádu**, v němž bylo nutné odstranit ustanovení bránící dalšímu vývoji a naopak přijmout taková, které vývoj podporují.¹⁸ Došlo proto k rekonstrukci právního řádu a jeho založení právě na ochraně lidských práv a svobod. Konkrétně bylo v první řadě **sjednoceno pojetí vlastnictví** a poskytnuta rovnocenná ústavní ochrana každému vlastníkovvi.¹⁹ Dosavadní občanské právo, jež vyhovovalo direktivnímu způsobu řízení hospodářství, se vrátilo k tradicím kontinentálního práva a opětovně přizpůsobilo většinu občanskoprávních institutů západoevropským standardům.²⁰ **Občanský zákoník, který byl nově vystaven na principech privátní autonomie a dobré víry** a jenž znovuzavedl řadu institutů zejména v oblasti vlastnického a závazkového práva, tak mohl být zase považován za obecný základ soukromého práva.²¹ Neméně důležité byly i nově přijaté zvláštní zákony, které upravily některé dílčí otázky, jako například vlastnictví bytů²² či nájem a podnájem nebytových prostor.²³

V oblasti soukromého práva si přechod na systém tržního hospodářství dále vyžádal především umožnění

soukromého podnikání a zajištění ochrany tržního prostředí a hospodářské soutěže. Prvně uvedeného bylo dosaženo zejména přijetím zákona o soukromém podnikání občanů²⁴ a novelou v té době účinného hospodářského zákoníku. Ta jednak zrušila všechna ideologicky zabarvená ustanovení tohoto předpisu, dále pak navrátila řadu institutů obchodního práva umožňujících rozvinout soukromé podnikání, například prokuru, zástavní právo či úpravu obchodních společností. Zásadní zlom však nastal až s přijetím **obchodního zákoníku** na konci roku 1991, který se svojí koncepcí od zrušeného hospodářského zákoníku výrazně lišil a který poskytl ucelenou úpravu podnikatelským vztahům, obchodním společnostem a obchodnímu rejstříku.²⁵ Jelikož obsahoval i úpravu závazkových vztahů v mezinárodním obchodě, zrušil obchodní zákoník i do té doby účinný zákoník mezinárodního obchodu.²⁶ Pokud pak jde o zajištění ochrany hospodářské soutěže a tržního prostředí, základní úprava byla obsažena rovněž v nově přijatém obchodním zákoníku, veřejnoprávní aspekty byly nicméně upraveny samostatně v nově přijatém **zákoně o ochraně hospodářské soutěže**.²⁷

Transformací právního řádu byla dotčena i **další právní odvětví**. Došlo k přeměně zemědělských družstev na družstva podílníků a vlastníkům bylo umožněno převzít svoji půdu a soukromě s ní hospodařit. V oblasti **pracovního práva** byl posílen princip smluvní volnosti a nově upraveny instituty jako změna a skončení pracovního poměru, odstupné, pracovní doba, dovolená a překážky v práci. Stát rovněž začal aktivně podporovat zaměstnanost a upraven byl i proces směřující ke vzniku kolektivní smlouvy, včetně podmínek, za kterých lze přistoupit k prostředkům jako je stávka a výluka.²⁸ Pokud jde o **právo rodinné**, bylo opětovně umožněno uzavírat manželství církevní formou a upraveny byly podmínky osvojení či předpoklady, za kterých může stát zasáhnout do rodinnoprávních poměrů.²⁹

Změny se dále významně dotkly také **práva trestního**. Mění se hodnotový základ a nové sociální, politické a ekonomické podmínky si vyžádaly oprostít jej od předchozí ideologie, což bylo doprovázeno dekriminalizací, depenalizací a diferenciací trestní odpovědnosti.³⁰ Již v roce 1990 proto došlo k vypuštění ideologizovaných

¹⁵ Sdělení č. 209/1992 Sb. Federálního ministerstva zahraničních věcí o Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění protokolů č. 3, 5 a 8.

¹⁶ MALENOVSKÝ, J. Tři významné souvislosti ratifikace Úmluvy Českou a Slovenskou Federativní Republikou. In: BOBEK, M., KMEC, J., KOSAŘ, D., KRATOCHVÍL, J. a kol. (eds.) *Dvacet let Evropské úmluvy v České republice a na Slovensku*. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 5–6.

¹⁷ UHL, P., op. cit., s. 176.

¹⁸ ZAHRADNÍKOVÁ, R. *Pojmové znaky civilního procesu*. 2017, Plzeň: Aleš Čeněk, s. 37.

¹⁹ Ústavní zákon č. 100/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé federativní republiky, a ústavní zákon č. 143/1968 Sb., o československé federaci.

²⁰ HURDÍK, J. a kol. *Občanské právo hmotné: obecná část, absolutní majetková práva*. 3. vydání. 2018, Plzeň: Aleš Čeněk, s. 23.

²¹ VOJÁČEK, L., SCHELLE, K., KNOLL, V. *České právní dějiny*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016, s. 582–583.

²² Zákon č. 72/1994 Sb., o vlastnictví bytů.

²³ Zákon č. 116/1990 Sb., o nájmu a podnájmu nebytových prostor.

²⁴ Zákon č. 105/1990 Sb., o soukromém podnikání občanů.

²⁵ VOJÁČEK, L., SCHELLE, K., KNOLL, V. *České právní dějiny*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016, s. 607–608.

²⁶ Zákon č. 101/1963, zákoník mezinárodního obchodu.

²⁷ Zákon č. 63/1991 Sb., o ochraně hospodářské soutěže.

²⁸ VOJÁČEK, L., SCHELLE, K., KNOLL, V. *České právní dějiny*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016, s. 595, 616, 620.

²⁹ Ibid., s. 588; VESELÁ, R. a kol. *Rodina a rodinné právo: historie, současnost a perspektivy*. 2005, Praha: EUROLEX BOHEMIA, s. 110–111.

³⁰ KRATOCHVÍL, V. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 160.

ustanovení trestních předpisů, zrušení trestu smrti a změně podmínek výkonu trestu odnětí svobody. Rušeny byly skutkové podstaty trestných činů chránící zejména socialistické státní zřízení a naopak zaváděny byly skutkové podstaty nové, reagující na porevoluční, především majetkovou, kriminalitu. Zrušením zákona o přečinech, jenž dosud upravoval specifické druhy provinění, došlo navíc k odstranění bipartice trestných deliktů a do budoucna tak zůstal pouze jeden pojem – trestný čin. Takto nastavená trestněprávní úprava byla nově doplněna přešupky upravenými **novým zákonem o přestupcích**,³¹ jejichž rozhodování bylo svěřeno správním orgánům.³²

Nový hodnotový základ se v neposlední řadě promítl i do podoby **procesních kodexů**. Porevoluční novelizace trestního řádu měly za cíl zejména zajistit právo na spravedlivý proces a omezit možnosti zásahu státu do práv osob v trestním řízení.³³ Nedemokratické prvky byly odstraněny i z občanského soudního řádu. V něm byla nově posílena dispoziční a projednací zásada, postavení účastníků v procesu a jejich odpovědnost za výsledek sporu.³⁴ Velice významné pak bylo přijetí nové části V. občanského soudního řádu v roce 1992, jež umožnila soudům přezkoumávat rozhodnutí správních orgánů.³⁵

Významný mezník v hodnotovém zakotvení státu a právního řádu představovalo přijetí již zmíněné **Ústavy samostatné České republiky** (ústavní zákon č. 1/1993 Sb.). Ta je důsledně založena na systému dělby moci a ochrany lidských práv a základních svobod, a znamenala proto skutečný přechod a přihlášení se k ideálům demokratického právního státu, a to zejména v materiálním slova smyslu.³⁶ Výslovně bylo vyjádřeno, že základní práva a svobody jsou pod ochranou soudní moci, že „[k]aždý občan může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá“ a naopak, že úkolem státní moci je sloužit občanům, a uplatňovat ji proto lze jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon.³⁷ Nově vzniklá Česká republika rovněž převzala již zmíněné významné lidskoprávní instrumenty. **Listina základních práv a svobod byla Českou národní radou vyhlášena součástí ústavního pořádku** a v průběhu

roku 1993 bylo přistoupeno k Radě Evropy a ratifikována byla Úmluva o ochraně lidských práv a svobod. Také samostatná Česká republika se stala smluvní stranou Opčního protokolu k Mezinárodnímu paktu o občanských a politických právech, jakož i řady dalších důležitých lidskoprávních smluv, jejichž význam zdůrazňovala i samotná nově přijatá Ústava, která jim přiznávala aplikační přednost před zákonem.³⁸

Činností nově vzniklého **Ústavního soudu České republiky** konečně došlo k pomyslnému dovršení změny v hodnotovém základu právního řádu, což lze charakterizovat jako odklon od pozitivismu k *ius naturalismu*. Ústavní soud totiž opakovaně ve svých nálezech zdůraznil, že nová ústava není založena na hodnotové neutralitě, naopak do svého textu včleňuje určité regulatorní ideje a vyjadřuje základní nedotknutelné hodnoty demokratické společnosti. Pozitivní právo tedy není vázáno jen na formální legalitu, nýbrž výklad a použití právních norem jsou podřízeny jejich obsahově-materiálnímu smyslu. Ústava podmiňuje právo respektováním základních konstitutivních hodnot demokratické společnosti a těmito hodnotami také užití právních norem měří.³⁹ V tomto směru se jako významný ukázal především čl. 9 odst. 2 Ústavy chránící tzv. materiální ohnisko v podobě podstatných náležitostí demokratického právního státu.⁴⁰ Jak totiž následně dovodil Ústavní soud, dokonce i ústavní zákon, který je s těmito podstatnými náležitostmi v rozporu, může být pro neústavnost zrušen.⁴¹ Tento hodnotový přístup do budoucna značně ovlivnil celý právní řád a aplikační praxi v České republice.

IV. Vyrovnání se s minulostí a napravení křivd

Ačkoliv nově přijatý **zákon o době nesvobody naznačil kontinuitu právního řádu**, když sice zdůraznil porušování lidských práv i zákonů komunistickým režimem v letech 1948 až 1989, ale současně stanovil, že právní akty přijaté v této době se ruší jen tehdy, stanoví-li tak zvláštní zákony,⁴² **převážila nakonec právní a hodnotová diskontinuita**. Toto nové hodnotové nastavení práva si proto vyžádalo vyrovnat se s minulostí a napravit křivdy, které byly za minulého režimu způsobeny.

Ve vztahu ke komunistickému režimu již uvedený zákon o době nesvobody v § 1 stanovil, že v letech 1949 až 1989 tento režim porušoval lidská práva i své vlastní zákony.

³¹ Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích.

³² KRATOCHVÍL, V. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 161; VOJÁČEK, L., SCHELLE, K., KNOLL, V. *České právní dějiny*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016, s. 631.

³³ VOJÁČEK, L., SCHELLE, K., KNOLL, V. *České právní dějiny*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016, s. 631.

³⁴ ZHRADNÍKOVÁ, R. *Pojmové znaky civilního procesu*. 2017, Plzeň: Aleš Čeněk, s. 37.

³⁵ SCHELLE, K. Soudnictví v době po roce 1989. In: SCHELLE, K., TAUCHEN, J. (eds.) *Encyklopedie českých právních dějin, svazek XIV*. 2019, Ostrava: Key Publishing, s. 194.

³⁶ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, preambule; Důvodová zpráva k Ústavě České republiky.

³⁷ Čl. 2 odst. 3 a 4, čl. 4 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

³⁸ Čl. 10 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústavy České republiky, ve znění k 1. 1. 1993.

³⁹ Například náleží Ústavního soudu ze dne 21. 12. 1993, sp. zn. Pl. ÚS 19/93.

⁴⁰ Čl. 9 odst. 2 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

⁴¹ Nález Ústavního soudu ze dne 10. 9. 2009, sp. zn. Pl. ÚS 27/09.

⁴² § 2 zákona č. 480/1991 Sb., o době nesvobody.

Významnější reakcí na předlistopadový stát a právo však bylo přijetí **zákona o protiprávnosti komunistického režimu**. Ten deklaroval minulý režim za „*zločinný, nelegitimní a ... zavrženíhodný*“, prohlásil Komunistickou stranu Československa za organizaci „*zločinnou a zavrženíhodnou*“ a odpor občanů proti tomuto režimu byl naopak označen za „*legitimní, spravedlivý, morálně oprávněný a ... hodný úcty*“.⁴³

S tímto přístupem k minulému režimu vyvstalo několik souvisejících otázek. Jednou z nich bylo zaujetí postoje vůči jeho bývalým vysokým představitelům. V tomto směru došlo k **přijetí dvou lustračních zákonů**, jež bývalým vysokým funkcionářům Komunistické strany, příslušníkům Státní bezpečnosti, osobám evidovaným ve svazcích StB a dalším uvedeným kategoriím osob zapověděly výkon vedoucích funkcí v porevolučním demokratickém státě. Ačkoliv byly tyto zákony přijaty původně pouze na dobu pěti let, zůstávají stále součástí českého právního řádu. I přes jejich značnou kritiku ze strany určité části společnosti a dílčí zásah Ústavního soudu jsou navíc stále považovány za základní pilíř přechodu k demokracii.⁴⁴

Dalším úkolem bylo **navrácení občanské cti nespravedlivě odsouzeným osobám a zahlazení některých odsouzení**. Toho bylo dosaženo zejména přijetím **zákona o soudní rehabilitaci**, který plošně zrušil obrovské množství odsuzujících rozsudků vydaných v dobách totality, a to nejen za trestné činy výslovně politické, ale i za jednání, jež komunistický režim kriminalizoval, ačkoliv se jednalo o projevy soukromé iniciativy, či dokonce o výkon základních práv, jakým bylo nepochybně například opuštění republiky.⁴⁵ Trest uložený za trestné činy, na které se tento zákon nevztahoval, a jenž byl uložen za jednání směřující k ochraně lidských práv a svobod, pak mohl být zmírněn či zrušen soudem podle **zákona o protiprávnosti komunistického režimu**.⁴⁶ Stíhat bylo naopak umožněno ty trestné činy, jejichž náležitému vyšetření a potrestání bylo minulým režimem zabráněno. Zákon o protiprávnosti komunistického režimu totiž stanovil, že se **doba nesvobody v takových případech nezapočítává do jejich promlčecí doby**.⁴⁷

Majetkové křivdy minulého režimu byly odčiněny prostřednictvím **restitučního zákonodárství**, což bylo doprovázeno privatizací státního majetku. Ústavním zákonem o navrácení majetku lidu České a Slovenské

Federativní Republiky nejprve došlo k přechodu majetku Komunistické strany na stát, na což navázalo přijetí tří restitučních zákonů umožňujících navrácení odňatého majetku oprávněným osobám, a to konkrétně prostřednictvím zákona o zmírnění následků některých majetkových křivd, zákona o mimosoudních rehabilitacích a zákona o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku. Restituce dále proběhly i ve prospěch obcí a některých církví.⁴⁸ V průběhu 90. let byl navíc vymezený státní majetek v několika vlnách postupně privatizován.⁴⁹

Vyjádřit se k minulému režimu měl v mnoha případech možnost i nově vzniklý **Ústavní soud**. Jako příklad lze uvést jeho **nález ve věci dekretů prezidenta republiky** o odsunutí německého obyvatelstva a konfiskaci jejich majetku, a to v kontextu nových lidskoprávních standardů, a **nálezy vztahující se ke komunistickému režimu**. Ústavní soud v nich přitom přistoupil k odpovědnosti příslušníků německého národa odlišně než k otázce odpovědnosti členů komunistické strany. Zatímco v prvním případě Ústavní soud obhájil postih příslušníků německého národa jako specifickou veřejnoprávní sankci, v druhém případě odmítl, aby byli postiženi i řadové členové komunistické strany na základě pouhé stranické příslušnosti.⁵⁰

V. Polistopadové změny v organizaci justice

Rovněž **justice** prošla v průběhu posledních 30 let značnou proměnou. Změny se týkaly nejen soudnictví, ale rovněž prokuratury, svobodných povolání a došlo i ke vzniku některých nových „hráčů“.

A. Soudnictví

Přechod k hodnotám demokratického právního státu si vyžádal **zabezpečit nezávislost a nestrannost soudů a soudců**. V roce 1991 byl proto přijat **zákon č. 335/1991 Sb., o soudech a soudcích**, jehož účelem bylo vytvořit podmínky pro postavení soudců jakožto „*pevné součásti demokratického politického mechanismu, je[n]ž vykročil na cestu budování právního státu*“.⁵¹ Zavedeny tak

⁴³ § 2 odst. 1 a 2, § 3 zákona č. 198/1993 Sb., o protiprávnosti komunistického režimu.

⁴⁴ KOSAŘ, D. Lustrace a běh času. In: BOBEK, M., MOLEK, P., ŠÍMÍČEK, V. (eds.) *Komunistické právo v Československu: Kapitoly z dějin bezpráví*. 2009, Brno: Masarykova univerzita, s. 229–233.

⁴⁵ Zákon č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci.

⁴⁶ § 6 zákona č. 198/1993 Sb., o protiprávnosti komunistického režimu.

⁴⁷ § 5 zákona č. 198/1993 Sb., o protiprávnosti komunistického režimu.

⁴⁸ VOJÁČEK, L., SCHELLE, K., KNOLL, V. *České právní dějiny*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016, s. 583.

⁴⁹ Například zákon č. 427/1990 Sb., o převodech vlastnictví státu k některým věcem na jiné právnické nebo fyzické osoby, a zákon č. 92/1991 Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby.

⁵⁰ KOZÁK, J. Spor o dekrety prezidenta republiky po roce 1989. In: SCHELLE, K., TAUCHEN, J. (eds.) *Encyklopedie českých právních dějin, svazek XV*. 2019, Ostrava: Key Publishing, s. 357–359.

⁵¹ SCHELLE, K. Soudnictví v době po roce 1989. In: SCHELLE, K., TAUCHEN, J. (eds.) *Encyklopedie českých právních dějin, svazek XIV*. 2019, Ostrava: Key Publishing, s. 190.

byly jednotlivé pojistky soudcovské nezávislosti, jako například doživotní jmenování prezidentem republiky, inkompatibilita s některými veřejnými funkcemi a možnost odvolání z funkce pouze rozhodnutím kárného soudu.⁵² Právě kárná odpovědnost soudců a podoba kárného řízení byly nově upraveny zákonem. Rozhodováním těchto věcí byly pověřeny senáty složené z pěti soudců fungující na krajských soudech a Nejvyšším soudě.⁵³

Pokud jde o **soudní soustavu**, k významným změnám došlo až se zánikem České a Slovenské Federativní Republiky. Tím totiž zároveň došlo k zániku federálních orgánů, včetně soudů. Federální ústavní soud, který zahájil svoji činnost v roce 1992 a působil pouze do konce tohoto roku, tak byl v samostatné České republice nahrazen **Ústavním soudem České republiky**, jehož činnost byla v návaznosti na Ústavu podrobně upravena v zákoně č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu. Samotný Ústavní soud České republiky, jenž začal fungovat 15. července 1993 a jehož prvním předsedou se stal Zdeněk Kessler, ideově navázal na řadu rozhodnutí dosavadního federálního ústavního soudu a v průběhu následujících let prokázal svůj obrovský význam a vydobyl si nezastupitelné místo v českém soudním systému.⁵⁴ Jeho judikatura a hodnotové nazírání na český právní řád významnou měrou ovlivnily nejen jeho legislativní podobu, ale i rozhodovací praxi obecných soudů.

Změny se nicméně dotkly celého soudnictví. Stávající struktura tvořená soudy okresními, krajskými a Nejvyšším soudem byla doplněna novým článkem soudní soustavy, a to dvěma **vrchními soudy**. Vrchní soud v Praze přitom vznikl jako nástupce dosavadního českého Nejvyššího soudu, vedle něj byl posléze nově zřízen Vrchní soud v Olomouci. Stávající federální Nejvyšší soud byl přeměněn na Nejvyšší soud České republiky a jeho sídlo bylo přemístěno do Brna. Na úrovni krajských soudů začaly od roku 1992 nově fungovat i tři **samostatné obchodní soudy** se sídly v Praze, Brně a Ostravě, jež však byly v roce 2000 nakonec **začleněny do obecných krajských soudů**. Důležité je zmínit i **zrušení** do té doby samostatného **vojenského soudnictví**, k čemuž došlo ke konci roku 1993.⁵⁵

Pokud jde o pravomoc obecných soudů, významné bylo zejména rozšíření dosavadní civilní pravomoci o věci obchodní. Poukázat lze i na tzv. dělenou pravomoc uplatňovanou v některých civilních věcech, podle které mohl případ soud projednat až tehdy, pokud nebyl vyřešen

příslušným nesoudním orgánem. Tak tomu bylo například u pracovních sporů, které primárně řešily k tomu zřízené rozhodčí komise. S přijetím nové části V. občanského soudního řádu pak získaly **krajské a vrchní soudy nově pravomoc přezkoumávat rozhodnutí správních orgánů**. Na vrcholu obecné soudní soustavy stojící Nejvyšší soud plnil na úseku správního soudnictví v té době roli jen ve velice omezené míře, a to pouze ve věcech důchodového zabezpečení a důchodového pojištění.⁵⁶

Tento **nevyhovující stav správního soudnictví**, který navíc v rozporu s lidskoprávními požadavky neumožňoval přezkum správních rozhodnutí v plné jurisdikci, byl předmětem kritiky, což **v roce 2001 vyústilo ve zrušení části V. občanského soudního řádu Ústavním soudem**.⁵⁷ Muselo proto dojít ke komplexní **reformě celého správního soudnictví**, jež byla provedena vedle přijetí nové části V. občanského soudního řádu především vytvořením zcela nového procesního předpisu – **soudního řádu správního (zákon č. 150/2002 Sb.)**. Ten konečně umožnil specializovaným samosoudcům a senátům na krajských soudech přezkoumávat rozhodnutí správních orgánů o veřejných subjektivních právech v plné jurisdikci. Jejich rozhodnutí je navíc možné napadnout **kašacími stížnostmi**, o níž rozhoduje nově vytvořený **Nejvyšší správní soud v Brně**,⁵⁸ který se tak po deseti letech od přijetí Ústavy České republiky konečně dočkal svého ustavení. Jeho hlavním úkolem je zajišťování jednoty a zákonnosti rozhodování ve správním soudnictví. Přezkum správních rozhodnutí o soukromých subjektivních právech pak zůstal svěřen obecným soudům a upraven byl právě v nově přijaté části V. občanského soudního řádu.

V současné době je organizace obecných soudů upravena **novým zákonem č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích**, který však již v tomto směru nepřinesl žádnou zásadní změnu. Soustava soudů je tak do dnešního dne tvořena **okresními, krajskými a vrchními soudy, přičemž na vrcholu obecné soudní soustavy stojí Nejvyšší a Nejvyšší správní soud**.⁵⁹ Po vzniku Nejvyššího správního soudu zůstala **Nejvyššímu soudu** pravomoc rozhodovat **v občanském soudním řízení a v trestním řízení** a jeho hlavním úkolem je zajišťovat jednotnost a zákonnost rozhodování v trestním a civilním soudnictví. K tomu využívá zejména rozhodování o dovoláních proti rozhodnutím odvolacích soudů a vydávání stanovisek ve složitých právních otázkách.⁶⁰ Jeho působení se však neomezuje jen na tuto činnost, nýbrž aktivně spolupracuje s dalšími nejvyššími soudy v rámci Sítě vrcholných

⁵² § 35, 52 a 67 zákona č. 335/1991 Sb., o soudech a soudcích.

⁵³ Zákon č. 412/1991 Sb., o kárné odpovědnosti soudců.

⁵⁴ Ústavní soud. *Historie ústavního soudnictví*. Dostupné z: <https://www.usoud.cz/historie-ustavniho-soudnictvi/>

⁵⁵ SCHELLE, K. Soudnictví v době po roce 1989. In: SCHELLE, K., TAUCHEN, J. (eds.) *Encyklopedie českých právních dějin, svazek XIV*. Ostrava: Key Publishing, 2019, s. 190–193.

⁵⁶ *Ibid.*, s. 191–195.

⁵⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 27. 6. 2001, sp. zn. Pl. ÚS 16/99.

⁵⁸ Srov. § 11 a násl. zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní.

⁵⁹ Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích.

⁶⁰ § 14 zákona č. 4/2002 Sb., o soudech a soudcích.

soudů při Evropském soudu pro lidská práva, Soudní síť Evropské unie a Síť předsedů nejvyšších soudů Evropské unie.

Pro činnost soudnictví v České republice se velice významnou ukázala i **Justiční akademie v Kroměříži**, která byla zřízena v roce 2002. Její hlavní aktivita spočívá v zajištění odborné přípravy asistentů a justičních čekatelů a odborného vzdělávání soudců, státních zástupců, jejich asistentů a dalších osob působících v justici.⁶¹

B. Státní zastupitelství

Vývoj státních institucí a jejich právního zakotvení po roce 1989 se také významně dotkl **veřejné žaloby**. Žádoucí bylo omezit možnosti působení prokuratury na rozhodování soudů a zamezit politickým vlivům na její činnost. Muselo proto v první řadě dojít k faktickému očištění prokuratury od provázanosti s komunistickými vládními strukturami, což vedlo k výrazným personálním změnám.⁶² Z prokuratury tak byly nuceny odejít osoby, jež se v rozporu s morálním kodexem a prokurátorským slibem podílely na nezákonnostech předchozího období. Přijátá **novela zákona o prokuratuře v květnu 1990** pak v podstatě odstranila dozor prokuratury nad činností soudů a státních notářství a umožnila jí chránit zájmy státu jako celku, nikoliv jen určitého státního zařízení a jeho vedoucích politických představitelů. Tím byl otevřen prostor pro budoucí působení prokuratury jako „*skutečného všeobecného strážce zákonnosti*“.⁶³

Klíčová změna však nastala až s rozdělením federace a přijetím Ústavy České republiky. Ta předznamenala **přeměnu prokuratury na státní zastupitelství**, jemuž bylo svěřeno zastupování veřejné žaloby v trestním řízení a další úkoly stanovené zákonem.⁶⁴ K podrobné úpravě postavení a působnosti státního zastupitelství přitom došlo následně přijetím zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství. Vytvořena byla čtyřstupňová soustava odpovídající jednotlivým článkům obecných soudů, na jejímž vrcholu nově stálo **Nejvyšší státní zastupitelství**. Významnou změnou byla konkrétně **úprava výkonu dohledu a dozoru v rámci soustavy státního zastupitelství**, kdy tyto mohly vůči sobě nově vykonávat jen bezprostředně nadřízené a podřízené stupně soustavy. Úpravy se dočkala i kárná odpovědnost státních zástupců.⁶⁵

V průběhu následujících let pak došlo k **postupnému rozšíření oprávnění státního zastupitelství k ochraně veřejného zájmu**, a to nejen v rámci trestního řízení, nýbrž i ve správním soudnictví a civilním soudním řízení. Rovněž byl zpřesněn institut vnějšího a vnitřního dohledu v rámci soustavy státních zastupitelství a zavedena byla **různá specifická oprávnění nejvyššího státního zástupce**, kterými může přispívat ke sjednocování rozhodování jednotlivých státních zastupitelství.⁶⁶ Odborné a politické diskuse nad budoucí podobou státního zastupitelství však stále probíhají a některé otázky, například odvolatelnost nejvyššího státního zástupce vládou či potřeba přijetí zcela nového organizačního předpisu, jsou v současné době velice aktuálním tématem.

C. Svobodná právníká povolání

V souvislosti s transformací právního řádu a umožněním soukromého podnikání došlo v polistopadovém demokratickém státě k **rozkvětu svobodných povolání**, a to včetně těch právnických. Nejdůležitějšími milníky byly v tomto ohledu jednak privatizace advokacie a notářství, jednak vznik soudních exekutorů.

Dosavadní organizační struktura **advokacie** založená na republikovém uspořádání s jednotlivými krajskými sdruženími naznala proměny již v roce 1990 přijetím nového **zákona o advokacii (č. 128/1990 Sb.)**, jímž bylo advokacii přiznáno zcela nové postavení. Výkon advokacie byl vymezen jako „*poskytování právní pomoci provozované jako nezávislé povolání zpravidla za úplatu*“. Obnovena byla současně i **advokátní samospráva**, jež byla do budoucna vykonávána nově zřízenou **Advokátní komorou se sídlem v Praze**.⁶⁷ Advokáti však nebyli jediným subjektem, který mohl veřejnosti poskytovat právní pomoc za úplatu. **Zákon o komerčních právnících a právní pomoci jimi poskytované**⁶⁸ totiž až do svého zrušení v roce 1996 to stejné umožňoval i komerčním právníkům.⁶⁹

Rovněž **notářství** doznalo podstatných změn. Stávající státní notářství, jež bylo státním úřadem a jednotliví notáři a jeho zaměstnanci státními zaměstnanci, **bylo v roce 1992 privatizováno**.⁷⁰ Oproti předchozímu stavu nově přijatý **notářský řád** chápal notáře jako soukromé osoby, jež byly státem pověřeny výkonem notářského úřadu. Notářský úřad přitom zahrnuje pravomoci stanovené zákonem jako je sepisování listin, zastupování osob v řízení, ale i další činnosti, k nimž například od roku 2000 patří i činění úkonů v dědickém řízení z pozice soudního komisaře. Zřízena byla současně i **Notářská**

⁶¹ Justiční akademie. Dostupné z: <https://www.jacz.cz/o-nas>

⁶² Nejvyšší státní zastupitelství. *Vznik a historie*. Dostupné z: <http://www.nsz.cz/index.php/cs/o-statnim-zastupitelstvi/vznik-a-historie>

⁶³ VOJÁČEK, L., SCHELLE, K., KNOLL, V. *České právní dějiny*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016, s. 549.

⁶⁴ Čl. 80 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

⁶⁵ Zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství.

⁶⁶ Nejvyšší státní zastupitelství, op. cit.

⁶⁷ § 1 zákona č. 128/1990 Sb., o advokacii.

⁶⁸ Zákon č. 209/1990 Sb.

⁶⁹ VOJÁČEK, L., SCHELLE, K., KNOLL, V. *České právní dějiny*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016, s. 553.

⁷⁰ Ibid., s. 554–555.

komora se sídlem v Praze, která do budoucna zastřešovala **notářskou samosprávu**.⁷¹

Důležité změny v organizaci justice se však neomezily pouze na bezprostřední polistopadová léta. Neuspokojivý stav v otázce výkonu soudních rozhodnutí a dalších exekučních titulů vedl po dlouhých diskuzích k přijetí **exekučního řádu**, jenž znamenal zcela zásadní zvrát ve vymahatelnosti práva v České republice. Vzniklo zcela **nové právní svobodné povolání**, a sice profese **soudního exekutora**, který jako soukromá osoba pověřená výkonem exekutorského úřadu vykonává soukromoprávní exekuční tituly paralelně vedle soudů. Až na výjimky je přitom na zvažování oprávněného, zda navrhne provedení výkonu prostřednictvím soudů dle části VI. občanského soudního řádu, či právě za pomoci soudního exekutora. Díky zdatně rychlejšímu, efektivnímu a komplexnímu způsobu vymáhání exekučních titulů, což bylo zásadní změnou oproti mnohdy zdouhávajícímu a málo efektivnímu soudnímu výkonu, nalezly exekuce v praxi své místo a v mnoha ohledech soudní výkon dokonce brzy nahradily.⁷² Stejně jako v případech advokátů a notářů pak byla soudním exekutorům garantována **profesní samospráva**, jejímž orgánem se stala **Exekutorská komora se sídlem v Praze**.⁷³

D. Ombudsman

Pokud hovoříme o významných polistopadových změnách v organizaci justice, nesmíme konečně opomenout **veřejného ochránce práv**, který byl v českém právním řádu zakotven zákonem č. 349/1999 Sb. Ten je vystaven na všeobecném modelu parlamentních ombudsmanů, což znamená, že se **zaměřuje obecně na veškerou činnost veřejné správy** a je volen Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR, které je zároveň i odpovědný.⁷⁴ Takto nastavenou funkci ombudsmana měl čest vykonávat jako první Otakar Motejl, který byl veřejným ochráncem práv zvolen na sklonku roku 2000.

Úkolem veřejného ochránce práv je působit k ochraně osob před jednáním úřadů a dalších institucí, pokud je toto v rozporu s právem, neodpovídá principům demokratického právního státu a dobré správy, jakož i před jejich nečinností, a tím přispívat k ochraně základních práv a svobod.⁷⁵ K tomuto svému poslání však **nemá žádné mocenské donucovací prostředky**. V rámci svého působení tak vystupuje jako vnější, co nejméně

formální a nezávislá autorita, jež **zjištěné nedostatky typicky vytkne příslušnému, respektive nařízenému orgánu, případně o nich informuje Poslaneckou sněmovnu, vládu či širokou veřejnost**.⁷⁶

VI. Reakce na polistopadový vývoj a další významné milníky v českém právním řádu

Pokud se nyní vrátíme nazpět k českému právnímu řádu, je namístě poukázat na další velice důležité milníky v jeho polistopadovém vývoji. Na bezprostřední porevoluční změny totiž v průběhu uplynulých třiceti let navázaly **změny další**, tentokrát spíše **dlohodobějšího koncepčního charakteru**. Jeví se proto vhodné alespoň stručně připomenout ty nejvýznamnější z nich.

A. Právo Evropské unie

Hned na úvod lze vyzdvihnout tzv. **euronovelu Ústavy**, jež kromě dalšího upravila podmínky přenosu části svrchovaných pravomocí státu na nadstátní organizace,⁷⁷ čímž otevřela dveře zejména budoucímu **přistoupení do Evropské unie**. Proces postupného přidružování tak mohl vyústit v datum 1. 5. 2004, kdy se Česká republika oficiálně stala členským státem se všemi odpovídajícími právy a povinnostmi. Na území České republiky se tímto okamžikem začalo vedle vnitrostátního práva souběžně uplatňovat i **právo unijní**, jež je způsobilé přímo zakládat práva a povinnosti jednotlivcům a jež má v případě střetu s vnitrostátním právem aplikační přednost.⁷⁸

Jeho význam taktéž značně umocňuje fakt, že velké množství vnitrostátní legislativy je právem Evropské unie obsahově ovlivněno. V současné době je tak unijní regulace velice **významným prvkem našeho právního řádu**. Její projevy jsou patrné například ve sjednocení kolizních a procesních norem pro právní vztahy a spory s mezinárodním prvkem,⁷⁹ harmonizaci standardů na ochranu spotřebitele⁸⁰ a úpravě požadavků ochrany osobních údajů.⁸¹ Právo Evropské unie navíc podporuje i justiční a správní spolupráci mezi jednotlivými orgány členských států, což lze demonstrovat kupříkladu na institutu **evropského zatýkacího rozkazu**, jenž umožňuje zjednodušenou cestou předat obviněného do jiného

⁷¹ Zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti.

⁷² KASÍKOVÁ, M., KUČERA, Z., PLÁŠIL, V., ŠIMKA, K., JIRMANOVÁ, M., HUBÁČEK, J. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád): Komentář*. 1. vydání. C. H. Beck, 2007, předmluva.

⁷³ § 6 a 109 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád).

⁷⁴ Veřejný ochránce práv. *Historie institutu ombudsmana*. Dostupné z: www.ochrance.cz/historie/

⁷⁵ § 1 odst. 1 zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv.

⁷⁶ Veřejný ochránce práv. *Český veřejný ochránce práv*. Dostupné z: www.ochrance.cz/historie/cesky-verejny-ochrance-prav/

⁷⁷ Čl. 10a Ústavy České republiky ve znění ústavního zákona č. 395/2001 Sb.

⁷⁸ BOBEK, M., BŘÍZA P., KOMÁREK, J. *Vnitrostátní aplikace práva Evropské unie*. C. H. Beck, 2011, s. 11–20.

⁷⁹ Například nařízení č. 593/2008, Řím I.; nařízení č. 1215/2012, Brusel I bis; a další.

⁸⁰ Velké množství směrnic, například směrnice 2011/83/EU o právech spotřebitelů.

⁸¹ Obecné nařízení 2016/679 o ochraně osobních údajů.

členského státu pro účely jeho trestního stíhání.⁸² Zmínit lze dále i záměr vytvořit **Úřad evropského veřejného žalobce**, který by v jednotlivých členských státech mohl vyšetřovat a stíhat trestné činy poškozující nebo ohrožující rozpočet EU.⁸³

Stranou naší pozornosti by však neměl zůstat ani **Soudní dvůr Evropské unie**, jehož soudní pravomoc byla ve vztahu k České republice založena rovněž v souvislosti s naším vstupem do Evropské unie. Hlavním úkolem tohoto soudního orgánu je zajišťovat „*dodržování práva při výkladu a provádění Smluv*“⁸⁴, k čemuž je taky vybaven příslušnými kompetencemi. V tomto směru je potřeba zmínit a vyzdvihnout alespoň **řízení o předběžné otázce**. To Soudnímu dvoru umožňuje na základě žádosti podané mu vnitrostátním soudem rozhodnout o správnosti výkladu určité unijní normy, případně o její platnosti.⁸⁵ Ze strany českých soudů přitom bylo možnosti předložit Soudnímu dvoru předběžnou otázku využito již v několika desítkách případů. Neaktivnějším je v tomto směru Nejvyšší správní soud, který k tomuto kroku přistoupil ve 33 případech, následovaný Nejvyšším soudem s 10 podanými předběžnými otázkami. Lze konstatovat, že právě tato možnost obrátit se s dotazem k výkladu unijního práva na Soudní dvůr znatelným způsobem ovlivňuje současnou aplikační praxi českých soudů.

B. Další významné změny v právním řádu

Pokud jde o další významné proměny českého právního řádu, je potřeba v prvé řadě poukázat na **oblast soukromého práva**. To totiž, i přes jeho vesměs pozitivní okamžité polistopadové změny, nadále trpělo některými nedostatky, když nebylo založeno na dostatečných hodnotových základech, prakticky uceleném systému vnitřního uspořádání ani na doktríně a legislativě. Rozsáhlé diskuse o potřebě rekonstruovat dosavadní soukromé právo proto nakonec v roce 2012 vyústily v přijetí **nového občanského zákoníku**. Ten kromě typicky občanskoprávních vztahů nově obsahoval i úpravu **vztahů rodinněprávních** a převážné většiny vztahů řazených do oblasti **obchodního práva**. Občanský zákoník se tak svojí koncepcí vrátil k monistickému pojetí jakožto **všeobecného kodexu soukromého práva**.⁸⁶

Vedle takto pojatého všeobecného soukromého práva pak existují **zvláštní soukromá práva**, například **právo pracovní**, jejichž výslovná úprava je speciální. Pokud však tato chybí, použije se podpůrně právě „všeobecný“

občanský zákoník, neboť soukromá práva a povinnosti osobní a majetkové povahy se řídí občanským zákoníkem v tom rozsahu, v jakém je neupravují jiné právní předpisy (§ 9 odst. 2 občanského zákoníku).⁸⁷ Rovněž tato zvláštní soukromá práva se v souvislosti s rekonstrukcí celého soukromého práva značně proměnila. Z oblasti obchodního práva lze zmínit například nový **zákon o obchodních korporacích**, který poskytl zevrubnou úpravu obchodním společnostem a družstvům.⁸⁸ Poukázat lze taktéž na novou vnitrostátní úpravu vztahů a procesních pravidel ve věcech s mezinárodním prvkem v **zákoně o mezinárodním právu soukromém**.⁸⁹

Rovněž **občanský soudní řád**, který byl v průběhu posledních třiceti let novelizován více než stokrát, doznal významných změn. Upraveny byly nové instituty, jako například kvalifikovaná výzva, koncentrace řízení či princip neúplné apelace, a nové opravné prostředky v podobě žaloby na obnovu a pro zmatečnost. S novou koncepcí správního soudnictví došlo k přijetí nové části V. občanského soudního řádu, kdy civilní soudy do budoucna přezkoumávaly pouze rozhodnutí správních orgánů o soukromých subjektivních právech.⁹⁰ Velkou změnu pak představovalo vyčlenění nesporných a některých specifických sporných řízení do nově přijatého **zákona o zvláštních řízeních soudních** v roce 2013.⁹¹ Konečně nesmíme opomenout ani to, že se v současné době **připravuje věcný záměr nového civilního řádu soudního**.

Znatelně se proměnilo i **trestní právo**. Na bezprostřední polistopadové změny navázala koncepční proměna tohoto právního odvětví. Došlo ke zpřísnění postihu některých jednání, jako je například úplatkářství či organizovaná trestná činnost, zavedeny byly alternativní tresty a vznikla **Probační a mediální služba**. Proměnila se i trestní politika, když začalo být upřednostňováno ukládání alternativních trestů před nepodmíněným trestem odnětí svobody. Zásadní zlom však přinesla až rekonstrukce trestního práva, která proběhla po téměř 15 letech příprav v roce 2009 přijetím nového **trestního zákoníku**. Ten přinesl zcela nové systematické uspořádání s největším důrazem na ochranu života, majetku a dalších individuálních práv, zavedl formální pojetí trestného činu s materiálním korektivem v podobě subsidiarity trestní represe a upravil řadu nových institutů, jako například trest domácího vězení.⁹²

⁸² Rámcové Rozhodnutí Rady o evropském zatýkáacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy.

⁸³ Evropská rada. *Úřad evropského veřejného žalobce*. Dostupné z: www.consilium.europa.eu/cs/policies/eppo/

⁸⁴ Čl. 19 odst. 1 Smlouvy o Evropské unii.

⁸⁵ Čl. 267 Smlouvy o fungování Evropské unie.

⁸⁶ HURDÍK, J. a kol. *Občanské právo hmotné: obecná část, absolutní majetková práva*. 3. vydání. 2018, Plzeň: Aleš Čeněk, s. 23–24.

⁸⁷ Ibid., § 9 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

⁸⁸ Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích.

⁸⁹ Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém.

⁹⁰ ZAHRADNÍKOVÁ, R. *Pojmové znaky civilního procesu*. 2017, Plzeň: Aleš Čeněk, s. 37–38.

⁹¹ Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.

⁹² ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář*. 2. vydání. C. H. Beck, 2012, předmluva a zejména s. 19 a násl. a 29–32; HERDOVÁ, E. *Co přináší nový trestní zákoník*. Epravo.cz. Dostupné

Jako přelomové se dále ukázalo přijetí nové trestněprávní úpravy ve vztahu k mladistvým pachatelům. Ačkoliv se ihned po revoluci proměnila soudní praxe a začala být více ukládána alternativní opatření, zvláštní předpis komplexně upravující všechna specifika trestní odpovědnosti mladistvých a řízení proti nim vznikl až v roce 2003 v podobě **zákona o soudnictví ve věcech mládeže**.⁹³ Ten stojí důsledně na principu restorativní justice, což znamená, že účelem trestního řízení a trestněprávní reakce má být spíše obnovení narušených sociálních vztahů a předcházení dalším protiprávním činům než represe.⁹⁴ Zákon navíc umožňuje stanovenými mimotrestními prostředky reagovat i na závažná jednání dětí mladších než 15 let, jež ještě nejsou trestně odpovědné. Nové pojetí protiprávních činů mládeže nepochybně přispělo k podstatnému snížení kriminality dětí, ke kterému v posledních letech došlo.

Opomenut by neměl zůstat ani **zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim**, který s účinností od roku 2012 umožnil reagovat na trestnou činnost vedle fyzických osob, jejichž trestní odpovědnost a právní následky jejich činů upravuje trestní zákoník, rovněž samotných osob právnických.⁹⁵ Jelikož je ale právnická osoba pouze právní fikcí, je odpovědná za trestný čin pouze na základě tzv. přičitatelnosti. Uvedený zákon upravuje i základní otázky například pachatelství, spolupachatelství a právní nástupnictví právnické osoby, trestání právnických osob, kde v krajním případě může být uložen i trest zrušení právnické osoby, a ukládání ochranných opatření.⁹⁶ Jako typický vedlejší trestní zákon upravuje podobně jako zákon o soudnictví ve věcech mládeže i nezbytná zvláštní procesní ustanovení.

V oblasti **trestního procesu** došlo prostřednictvím mnoha polistopadových novelizací zejména ke zjednodušení, odformalizování a zrychlení trestního řízení. **Rozhodování o nejvýznamnějších zásazích do lidských práv**, například o vzetí do vazby, nařízení domovní prohlídky či odposlechů, bylo nově svěřeno výlučně soudu. Došlo k **prohloubení práva na obhajobu**, zajištění širší ochrany svědka v řízení a upravena byla i řada nových institutů zejména v podobě tzv. **odklonů** (například **podmínečného zastavení trestního stíhání a narovnání**), a to včetně **dohody o vině a trestu**.⁹⁷ Trestní řád nicméně nadále zůstává značně nepřehledným, zastaralým a neodpovídajícím idejím demokratického právního státu, což

má za následek komplikovanost a zdouhavost trestního řízení. V současné době se proto **připravuje nový trestní řád**, který by měl uvedené nedostatky odstranit a plně vyhovět principům demokratického právního státu.

Pokud jde dále o oblast **správního práva**, i v něm lze nalézt řadu významných nově přijatých právních předpisů. Příkladem lze uvést **zákon o odpovědnosti státu za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci**, který umožnil jednotlivcům domáhat se po státu náhrady škody způsobené jim nesprávným úředním postupem či nezákonným rozhodnutím,⁹⁸ či **zákon o svobodném přístupu k informacím**⁹⁹ a **zákon o právu na informace o životním prostředí**, které ukládají povinným subjektům zveřejňovat a poskytovat zákonem určené informace.¹⁰⁰ Ve vztahu k polistopadovému státu a právu se jako významné ukázalo i **zřízení vyšších územních samosprávných celků** v podobě krajů, které v rámci vlastní normotvorby mohou přijímat některé právní předpisy či opatření obecné povahy, jako jsou například zásady územního rozvoje.¹⁰¹

Pro postup správních orgánů bylo významným okamžikem **přijetí nového správního řádu**, který kromě obecné úpravy správního řízení, veřejnoprávních smluv a opatření obecné povahy výslovně zakotvil i základní zásady činnosti správních orgánů platných pro veřejnou správu jako celek.¹⁰² S účinností od roku 2017 konečně došlo i ke komplexní **reformě správního trestání**, jež sjednotila pod pojmem „přestupek“ i dříve samostatné správní delikty právnických a podnikajících fyzických osob.¹⁰³

VII. Současná situace a možné perspektivy

Pokud bychom měli nyní závěrem zhodnotit polistopadový vývoj státu a práva a současnou situaci českého právního řádu, lze konstatovat, že **provedené změny se ukázaly být vesměs pozitivní**. Česká republika se ustálila na pevně vystavěných **demokratických základech a hodnotách**, v rovině **ochrany základních lidských práv a svobod** dochází k pozitivním posunům¹⁰⁴ a činnost české justice se postupně zrychluje a zefektivňuje. Na druhou stranu však nelze přehlédnout některé **přetrvávající nedostatky**.

z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/co-prinasi-novy-trestni-zakon-55564.html>

⁹³ Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže.

⁹⁴ *Ibid.*, § 3. Rovněž KRATOCHVÍL, V. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vydání. C. H. Beck, 2012, s. 486, 775 a násl.

⁹⁵ Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim.

⁹⁶ *Ibid.*, § 8, § 9, § 10 a § 14 a násl.

⁹⁷ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

⁹⁸ Zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem.

⁹⁹ Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.

¹⁰⁰ Zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí.

¹⁰¹ § 36 zákona č. 183/2006 Sb., stavební zákon.

¹⁰² § 2 a násl. zákona č. 500/2004 Sb., správní řád.

¹⁰³ Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich.

¹⁰⁴ Vláda České republiky. *Zpráva o stavu lidských práv v roce 2018*. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/ppov/r/p/dokumenty/zprava-lidska-prava-cr/zprava-po-vyporadani.docx>

Stručně lze zmínit alespoň dva z nich. Prvním je tzv. **hypertrofie české legislativy**, tedy neustálé „nabobtnávání“ obsahu práva, a to jak novelizacemi stávajících právních předpisů, tak tvorbou předpisů nových. Důsledkem je nepřehlednost právní regulace nejen pro jednotlivce, ale mnohdy i pro aplikující orgány. Dochází proto k **oslabování pozice psaného práva ve prospěch jeho dotváření aplikační praxí**.¹⁰⁵ Tento stav přitom může v konečném důsledku nepříznivě **snížovat důvěru veřejnosti v právo a právní stát**, což je zcela jistě nežádoucí jev, kterého bychom se měli vyvarovat.

Druhým problémem, na který bych rád stručně poukázal, je citlivá **otázka správy soudnictví**. Současný model státní správy soudů, jejímž předmětem je zejména materiální zajištění chodu justice a personální a kariérní otázky, s sebou nutně nese i **riziko potenciálních zásahů výkonné moci do nezávislosti soudnictví**. Finanční prostředky na chod justice jsou totiž poskytovány ze státního rozpočtu, přičemž Ministerstvo spravedlnosti může stanovit počty soudců a dalších zaměstnanců jednotlivých soudů. Proces výběru a jmenování soudců je pak zcela v rukou výkonné moci, neboť soudcovská rada má pouze poradní funkci. Ačkoliv jsou tyto otázky spojené s řízením a správou soudnictví předmětem politické diskuse snad už od samotného vzniku samostatné České republiky, nedošlo v tomto směru stále k žádnému podstatnému pokroku. Stav správy soudnictví v České republice tak nadále zůstává ne zcela optimální.

Pro oba tyto příkladmo uvedené nedostatky se však nabízejí možná řešení. Jako odpověď na první nastíněný problém týkající se legislativy lze hledat **možné způsoby zpřehlednění právního řádu**, které spočívají v omezení legislativy na skutečně nezbytné právní úpravy, a **zprístupnění práva široké veřejnosti**. Inspiraci můžeme přitom bezpochyby nalézt i v zahraničí. Jako příklad se nabízí třeba Kanada, kde jsou od roku 2018 zveřejňována shrnutí soudních rozhodnutí v „jednoduchém jazyce“ tak, aby jim mohl každodenní čtenář dobře porozumět a pochopit důsledky, význam a vliv daného rozhodnutí na jeho život.¹⁰⁶ Právě uvedené má potenciál zvýšit důvěru veřejnosti v právo a právní stát a v tomto směru tak slouží jako dobrý příklad možného budoucího směřování i v České republice.

Pro řešení otázky správy soudnictví se pak nabízí vytvořit **nový systém správy justice**, v němž by byla soudní moc reprezentována nově zřízeným relativně nezávislým **orgánem typu Nejvyšší rady soudnictví**. Tím by došlo k eliminaci rizika možného nepřímého ovlivňování soudní moci mocí výkonnou, neboť by to byla právě Nejvyšší rada soudnictví, která by se například významným způsobem podílela na výběru soudců a soudních funkcionářů, vzdělávání soudců a jejich kariérním postupu, dále na kárných řízeních či rozhodování o alokaci finančních prostředků v justici. Do budoucna se proto zdá vytvoření nové správy soudnictví jako velice vhodné a žádoucí. Při volbě konkrétního modelu se přitom můžeme i zde inspirovat v soudních systémech jiných států. V určité podobě ji totiž zakotvuje značná většina evropských států.

Jak tedy můžeme vidět, na přetrvávajících nedostacích lze pracovat a český právní řád a justiční systém dále zlepšovat. Příspěvek bychom proto rádi zakončili následujícím optimistickým shrnutím. Jsme toho názoru, že **náš demokratický stát a právní řád zdolaly za posledních třicet let chvályhodný kus cesty**. Od cíle v podobě ideálu jsme sice stále ještě poměrně daleko, máme však bezesporu nakročeno tím správným směrem.



JUDr. Karel Havlíček, prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D., JUDr. Vladimír Plášil, LL.M.

¹⁰⁵ KÜHN, Z. *Aplikace práva ve složitých případech: k úloze právních principů v judikatuře*. Praha: Karolinum, 2002, s. 19.

¹⁰⁶ Nejvyšší soud, oddělení analytiky a srovnávacího práva. *Komparativní přehled odůvodňování soudních rozhodnutí v civilních věcech ve vybraných zemích*; tyto anotace rozhodnutí Nejvyššího soudu Kanady jsou dostupné z: <https://www.scc-csc.ca/case-dossier/cb/index-eng.aspx>

CO ZNAMENÁ 17. LISTOPAD PRO SVOBODNÉ PRÁVNICKÉ PROFESE



Mgr. Daniela Zemanová
prezidentka Soudcovské unie ČR

Vážené dámy, vážení pánové,

zdravím vás jménem Soudcovské unie, kterou zde reprezentuji. Tato konference se koná k výročí 17. listopadu 1989. Chtěla bych se zamyslet nad tím, co toto výročí znamená pro svobodné právnické profese. Již zde zaznělo, že po roce 1989 došlo k významnému přerodu právnického stavu, který měl, kromě politického základu, také ten ideologický. To znamená, že jsme získali svobodu a podmínky pro svobodný výkon naší profese.

Jako zástupkyně soudcovského stavu se zaměřím na soudnictví. Zaznamenala jsem názory, že se v našem soudnictví od 17. listopadu 1989 mnoho nezměnilo. S tím bytostně nesouhlasím, ale považuji za důležité tyto názory vnímat, přemýšlet o jejich opodstatnění. Nebudu opakovat významné milníky justiční historie po roce 1989, velmi podrobně je ve svém projevu shrnul předseda Nejvyššího soudu. Z mého pohledu byl jedním z nejzásadnějších počínů v této oblasti **vznik Ústavního soudu v roce 1991**, protože ten pak utvářel a v budoucnu bude utvářet podobu českého práva, a v důsledku tím ovlivňuje celou společnost ve všech sférách života. Jeho vliv lze jistě hodnotit jako pozitivní. I **obnova správního soudnictví** je velkou a významnou změnou s dalekosáhlými a viditelnými důsledky. A změnilo se i mnohé další, v každém případě v soudnictví po roce 1989 došlo k výrazným změnám.

Snažím si však uvědomit i jiný pohled, pohled „neprávníka“, účastníka civilního nebo trestního řízení u okresního soudu v malém městě, ten ze svého hlediska nemusí vždy zaznamenat mnoho změn, a je zejména na nás, na soudcích, abychom ho přesvědčili o opaku. Měli bychom se o to alespoň snažit. Tím se dostávám k důležité stránce svobodného výkonu právnických povolání a tou je právě **odpovědnost**. Neseme odpovědnost, mimo jiné, za to, aby právo skutečně bylo vymahatelné. Příslušníci právnických profesí se proto při své činnosti musí snažit právo vnímat nejenom textem zákona – to musíme činit,

je to důležitý základ, ale pouze základ. Nad jeho rámec se musíme na právo dívat i pohledem **společenské morálky** a přemýšlet o ní. A jsem přesvědčená, že pro úspěšné a zároveň účinné uplatňování práva je nutno dodržovat **zásady etiky**.

Protože jsme na akci Exekutorské komory, profese bytostně spjaté s vymáháním práva, tak se ještě vrátím k otázce, jak soudce může přispět k tomu, aby vymáhání práva a soudních rozhodnutí nenechával pouze na soudních exekutorech. Je bláhové a nesprávné se domnívat, že práce soudce končí napsáním a vydáním rozhodnutí. Naše rozsudky musí být přesvědčivé a zejména srozumitelné. Pokud by takové nebyly, byly by formalistické, nemůžeme spoléhat na to, že je společnost bude chtít dodržovat. Pak by se naše činnost stala nikoliv oporou, ale spíše zátěží pro další právnické profese, zejména pro soudní exekutory, a z širšího pohledu i pro celou společnost. Stojím si za tím, že činnost našich soudců je na vysoké úrovni. Ale je důležité si uvědomit, že průběh mnohých kauz, které jsou předmětem zájmu médií, je složitý, pro laickou veřejnost nesrozumitelný, často včetně obsahu rozhodnutí. Měli bychom proto považovat **povinnost srozumitelné prezentace naší činnosti** za pevnou a trvalou součást funkce soudce.

Na závěr bych se, dámy a pánové, chtěla při příležitosti výročí 17. listopadu zamyslet nad tím, jakým způsobem přistupujeme k hodnotám, které jsme po roce 1989 získali. My jsme uvnitř Soudcovské unie v posledních měsících diskutovali o výkladu našeho **etického kodexu**, v rámci těchto rozhovorů jsme se shodli na tom, že soudce jako profese má být loajální vůči státu, vůči jeho zřízení, pokud ho pokládá za demokratický. A jakékoliv naše dílčí výhrady nezakládají pochybnosti o tom, že náš stát, Česká republika, je demokratický. Existence různých nedostatků a problémů v justičním systému nám připomíná, že my jako představitelé právnických profesí máme možnost mnohé z výhrad našich spoluobčanů rozptýlit. Buď tyto nedostatky odstranit, nebo alespoň pojmenovat příčiny a popsat, kdo a jakým způsobem může dosáhnout nápravy. Můžeme tak posílit pocit účastníků řízení a celé společnosti o tom, že žijí v demokraticky uspořádaném státě. A pokud takovou možnost máme, měli bychom ji využívat. Prosím všechny představitele právnických profesí, abychom tak činili.

Děkuji za pozornost.



Pohled na účastníky Diskusního fóra

VÝVOJ SVOBODNÉ ADVOKACIE PO SAMETOVÉ REVOLUCI



JUDr. Vladimír Jirousek
předseda České advokátní komory

Vážené dámy, vážení pánové,

základní vymezení tématu tohoto diskusního fóra, kterým je „30 let svobodných právnických profesí“, je svým způsobem natolik obecné, že jej lze pojmout jak velmi stručně, tj. strohým konstatováním určitých milníků, dat a rámcovou charakteristikou jednotlivých vývojových etap, tak na druhé straně způsobem, jenž by mohl být dobrým základem obsáhlé rigorózní práce. V tuto chvíli a na tomto místě asi nelze jinak než ve vztahu k dnes stále v zásadě svobodné advokacii (jiným směrem si netroufám vydat) vyjít z onoho obecného vymezení a dále se vydat onou obvyklou „zlatou střední“.

Mám tu výhodu, že samozřejmě bez jakýchkoliv funkcionářských ambicí, avšak při respektu k poslání advokacie, jež mi vštěpovali takoví velikáni, jako doktor Skalník nebo jeden z prvních ústavních soudců doktor Ševčík, jsem žil advokací od roku 1974, naopak právě od roku 1990 a v návaznosti na první neformální svobodný sjezd advokacie jsem v orgánech advokacie až na malé výjimky prakticky nepřetržitě.

Pokud bych měl rámcově vymezit základní vývojové etapy advokátního stavu, byly by to tyto tři:

- **1. etapa**, kterou bych s náležitou úctou nazval „Čermákovou“, byla obdobím a) konstituování ryze privátního advokátního stavu a nezávislé samosprávy jakožto veřejné správy na úseku advokacie (což je mnohdy opomíjeno); b) dobou řešení schizofrenické situace na poli právních služeb, kdy došlo ke splynutí advokacie a komerčních právníků; c) obdobím úspěšného vstupu české advokacie do povědomí a následně struktur advokací vyspělých evropských demokracií ... to vše při respektování vnitřní komorové politiky provozované doktorem Čermákem: „*je třeba pracovat bez toho, abychom museli být příliš vidět*“.
- **2. etapa**, která započala v průběhu let 2002/2003, refletovala stále větší veřejnou transparentnost justičního dění a přirozeně podmínila odklon od zmíněné

původní komorové politiky, což bylo umocněno a svým způsobem završeno vstupem ČR do EU a prakticky současným vznikem členství české advokacie v řadě jak evropských, tak světových advokátních a právnických organizací. (V té souvislosti si dovoluji připomenout, že reprezentanti české advokacie časem stanuli v čele těch největších a nejvýznamnějších: doktor Mokřý ve funkci presidenta CCBE, doktor Šolc ve funkci presidenta IBA.) Co je však pro tuto etapu zvlášť charakteristické, advokacie začala veřejně usilovat o odpovídající kredit, ať již prostřednictvím nové mediální politiky (viz nová podoba BA), prostřednictvím řady nových akcí, jako je například Právník roku, zejména však realizací nejrůznějších projektů při primárním zaměření na vzdělávací agendu. Myslím, že pro ilustraci stačí zmínit vybudování dvou vlastních školicích center, tj. v Praze (Palác Dunaj) a v Brně (Kleinův palác), a smluvní užívání sálů v sídle ombudsmana.

- **3. etapa**, která je stále v běhu, na základ vybudovaný v rámci 2. etapy kontinuálně navazuje, byť jsme si samozřejmě vědomi, že za výrazně jiných podmínek a často zcela nových (mnohdy bohužel) okolností, které je třeba buď respektovat a přiměřeně reflektovat, nebo na ně náležitě erudovaně, byť i rázně reagovat. V té souvislosti si dovolím připomenout slova tajemníka Law Society, která zazněla v úvodu přivítání presidentů komor u příležitosti Otevření soudního roku v Londýně konaného začátkem tohoto měsíce: *„Advokacie byla a je vnímána ze strany mnohých politiků jako riziková skupina a při nepochopení podstaty poslání advokacie a spravedlivého procesu se mnohdy stává i terčem nenávisi.“* V tomto kontextu pak vyzněl i úvod řeči presidenta LS, jenž v souvislosti s rozhodnutím Nejvyššího soudu ohledně známého pozastavení chodu parlamentu zdůraznil, že: *„Vláda práva je důležitější než vláda politická.“*

Jestliže jsem tedy zmínil onu **výraznou změnu podmínek** a okolností, měl jsem na mysli zejména:

- a) obrovský nárůst zájmu médií o justiční dění vůbec, zároveň pak o situaci v advokacii;
- b) nutné a dříve co do šíře málo představitelné zapojení do legislativních procesů, a to mj. při stálém vysvětlování a obhajobě základních principů a zákonných zásad výkonu advokacie;
- c) zajištění stálého kontaktu s děním v orgánech EU prostřednictvím zastoupení ČAK v Bruselu (podotýkám, že tato agenda zvlášť narostla) ... atd., atd.

Na téma **současné práce orgánů Komory** bych mohl hovořit hodiny, stačí však stručně zmínit výstupy, které svým způsobem dokumentují, že advokacie je samosprávný a svobodný stav a je si vědoma odpovědnosti z toho vyplývající:

- a) Schopnost náležitě operativně a transparentně reagovat na vše, co se týká justiční problematiky, zvláště pak

na dění týkající se advokacie, jsme zajistili spuštěním nového webového média – Advokátního deníku.

- b) Jak pro potřebu advokátního stavu, tak ale i například pro poslance zpracovává náš Legislativní odbor ve spolupráci s nově rekonstruovanými sekcemi a výbory aktuální legislativní agendu, která je téměř vždy podstatou práce též představenstva ČAK.
- c) Velmi výrazně reagujeme na aktuální události a společenské potřeby: Připomínám 5. 11. zahajovaný projekt „Advokáti proti totalitě“, běžící a velmi úspěšný projekt „Advokáti do škol“ nebo naše ve spolupráci s NSZ organizované „Konference pro zastupitele“.
- d) Schválili jsme nový kreditní vzdělávací systém zaměřený na celoživotní vzdělávání advokátů.
- e) Jsem přesvědčen, že jsme se úspěšně zhostili organizace a realizace bezplatné právní pomoci, což potvrdila nedávná hloubková kontrola ze strany Ministerstva spravedlnosti. ... atd., atd.

Na závěr dovoluji ještě připomenutí skutečnosti, která s 30 lety naší právnícké profese bytostně souvisí a nepochybně souvisí též s řadou problémů. Začátkem 90. let nás bylo asi 600, po splynutí s komerčními právníky v roce 1996 asi 4 000, když jsem ukončil své první působení v roli předsedy ČAK v roce 2009, bylo advokátů okolo 8 000, koncipientů zhruba 3 000. Dnes je advokátů a koncipientů celkem více než 16 000! Ano, jsme liberální stav, takže advokáti přibývají, klienti však rozhodně nikoliv. Když nic jiného (a souvisejících agend k řešení je řada), podmiňuje tato skutečnost velmi často a z různých stran propíranou otázku kontrolní a kárné činnosti orgánů ČAK. Obvykle se o ní málo ví, byť kvalitativně i kvantitativně stále narůstá. Nevím, zda existuje jiný samosprávný stav, který v rámci samočisticích mechanismů vyprodukuje během roku několik stovek řízených i namátkových kontrol, více jak sto kárných žalob, kde orgán stavu pozastaví výkon činnosti několika desítkám členů a řadu advokátů ze seznamu advokátů vyškrtne. Přesto jsme si velmi dobře vědomi, že například v návaznosti na problematiku AML, GDPR a další a též v návaznosti na zmíněný nárůst stavu (více jak 500 advokátů ročně!) do budoucna nezbude, než aby Komora přikročila k profesionalizaci kontrolní činnosti. V současné době již činíme kroky, které nám umožňují současný stav vnitřní a vnější stavovské legislativy, a to například profesionalizací a částečnou profesionalizací přezkumné a části kontrolní činnosti, s NSZ jsme vytvořili pracovní komisi ohledně úpravy domovních prohlídek u advokátů apod.

Vážení, je toho hodně, co období posledních 30 let jak pro společnost, tak logicky pro svobodnou právníckou profesi advokáta přineslo. Je nepochybně úkolem nás všech tuto svobodu ctít a chránit a vnímat jak práva, tak povinnosti z ní plynoucí.

Děkuji za pozornost.

OHLÉDNUTÍ ZA TŘICETI LETY VEŘEJNÉ ŽALOBY



JUDr. Jan Lata, Ph.D.
prezident Unie státních zástupců

Vážený pane prezidente, vážené dámy a pánové,

pokud mám vystoupit na fóru 30 let svobodných právních profesí, tak cítím určité rozpaky, protože, třebaže tady mohu dlouho a nevím jak přesvědčivě hovořit o tom, že státní zastupitelství je a mělo by být nezávislé a že státní zástupci by měli vystupovat nezávisle, tak bych si je neodvážil označit za svobodnou profesi. V tomto ohledu jak státní zástupci, tak soudci samozřejmě jsou závislí na svém chlebodárci, kterým je stát, a musím říct, že, třebaže se s různými představiteli právních profesí, nejvíce patrně s našimi kolegy advokáty, různě špičujeme a máme mezi sebou určité třenice, tak si vždycky uvědomuji, jak komfortní je pozice státních zástupců právě ve srovnání s exekutory, advokáty, notáři, kdy státní zástupce přijde ráno do vytopené kanceláře, zapne si počítač, vyhledá právní předpisy, každého desátého dne v měsíci mu na kontě naskočí příslušná částka, a domnívám se, že velká část státních zástupců, nevím, jak je tomu u soudců, si komfortnost této pozice neuvědomuje a z tohoto hlediska se opravdu skláním před zástupci svobodných právních profesí a vůbec jim jejich pozici v tomto ohledu nezávidím.

Pokud bych měl říct něco k vývoji postavení státních zástupců, tak v listopadu 89 si prokurátoři vytáhli černého Petra mezi všemi právními profesemi, přičemž podle mě se drtivá většina právníků nějakým způsobem podílela na provozu nesvobodného režimu, tak prokuratura se z toho vyloupla jako ta nejvíce očerňovaná a nejvíce zatížená. Já samozřejmě nechci bagatelizovat roli prokuratury, ale domnívám se, že to nebyla ta jediná profese, která se na chodu totalitního režimu podílela.

Nicméně prokurátoři získali tuto psí hlavu a veškeré kroky následně směřovaly k tomu, aby byla role veřejné žaloby významně oslabena, a tyto diskuse byly akcelerovány rozdělením státu a přijetím Ústavy České republiky, kdy bylo zřízeno státní zastupitelství, které bylo součástí moci výkonné. **Prvotní znění zákona z roku 1994 o státním zastupitelství** opravdu dávalo ministru spravedlnosti zcela mimořádná oprávnění zasahovat do soustavy státního zastupitelství, a dá se říci, že to byl vlastně on, kdo byl hlavou státního zastupitelství, nikoliv nejvyšší státní zástupce, ten byl pouze jakýmsi jeho substitutem.

Situace se stávala postupem času neudržitelná a po nástupu Marie Benešové do pozice nejvyššího státního zástupce byl předložen **nový zákon o státním zastupitelství** Otakarem Motejlem, který, ovšem díky své nechuti handrkovat se s poslanci, neuspěl. Záhy byla předložena dosti **zásadní novela zákona o státním zastupitelství**, která pozici státního zastupitelství významně posílila, a zákon opravdu přepracovala. Stalo se to v roce 2002. Od té doby, jak paní ministryně Benešová při jednom rozhlasovém rozhovoru říkala, tedy od roku 2002, začalo plíživě posilování nezávislosti státního zastupitelství a stalo se tak v době, kdy paní ministryně byla nejvyšší státní zástupkyní.

Možná si vzpomenete na krizi, která státní zastupitelství zasáhla v souvislosti s tzv. věcí Čunek, kdy, já tady opravdu nechci otvírat tuto kauzu jako takovou, nicméně kolem té věci proběhla celá řada zvláštních kontaktů, zvláštních domluv a státní zastupitelství s ní ztratilo na důvěryhodnosti. Díky několika osobám se ale podařilo podle mě tuto záležitost proměnit, jednak to byla určitá otevřenost typická pro Marii Benešovou, která označila určitou skupinu vrcholných právníků jako justiční mafii, dále k tomu přistoupila neprozřetelnost takto označených osob, které podaly kárnou žalobu na ochranu osobnosti, a poté osobnost doktora Cepla, který začal v civilní kauze tuto záležitost rozplétat a dospěl k závěrům, že byt' je toto označení expresivní, tak není nepravdivé. A v ten moment, se domnívám, přišla hvězdná hodina Unie státních zástupců, v jejímž čele nyní mám čest stát, a na svém každoročním shromáždění vyzvala Renatu Veseckou k odstoupení z pozice nejvyšší státní zástupkyně. A to byl moment, kdy veřejnost viděla, že Renata Vesecká nejenže nemá podporu u části politického spektra a že se jí začínají stranit i představitelé dalších právních profesí, ale že nemá podporu zejména uvnitř státního zastupitelství, což významně přispělo k jejímu odvolání.

Státní zastupitelství poté, domnívám se, udělalo pod vedením Pavla Zemana značný krok vpřed, samozřejmě řada vlivných osob si uvědomila, že mít emancipované státní zastupitelství nemusí být vždy zcela výhodné. Nyní jsme svědky rozsáhlých diskusí o novele zákona o státním zastupitelství, kterou na tomto místě nechci blíže rozebírat. Z mého pohledu **je vývoj veřejné žaloby po listopadu 89 pozitivní, je to rozhodně ale příběh s otevřeným koncem.**

Děkuji za pozvání, děkuji za příležitost setkávání právních profesí, jsem velmi rád za instituce, které toto meziresortní setkávání jednotlivých představitelů právních profesí umožňují. Ať už je to Stálá konference českého práva, oceňovaná soutěž Právník roku, kdy za udržení takto velkolepé akce samozřejmě největší díl patří České advokátní komoře, anebo nově iniciativa Jednoty českých právníků, která zejména zásluhou předsedy Jednoty českých právníků Pavla Rychetského a předsedy jejího pražského sdružení Martina Foukala podepsala Memoranda o spolupráci právních profesí a setkávání představitelů právních profesí, kdy diskutujeme různé problémy a učíme se vzájemně si naslouchat, rozumět potřebám druhých a díky tomu případné konflikty řešit pokojnou cestou.

Dámy a pánové, přeji Exekutorské komoře, aby překonala ostrakizaci, které v posledních letech čelí, vážím si činnosti exekutorů, chápu, že to je situace velmi nelehká, v něčem je podobná pozici státních zástupců, kdy samozřejmě nikdy nemůžeme uspokojit všechny. Buď uspokojí státní zástupce oznamovatele, nebo obviněného, stejně tak exekutor nemůže uspokojit dlužníka i věřitele současně, a je to chůze po laně. Přeji Exekutorské komoře a soudním exekutorům mnoho dobrého v profesním i osobním životě.

Děkuji za pozornost.



JUDr. Jan Lata, JUDr. Jeroným Tejc, JUDr. Vladimír Plášil, LL.M.

Z HISTORIE PRÁVNICKÝCH PROFESÍ



JUDr. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.

advokát, emeritní ústavní soudce

Pane předsedající, dámy a pánové, kolegyně a kolegové,

mohu říci, že jsem již dost stár na to, abych ledacos zažil, a dost mlád na to, abych si to ještě pamatoval. Nicméně, rozhlédnu-li se po sále, tak vidím, že tady nepochybně dojde k tomu, co moravský historik Jiří Malír označuje za setkání paměti s historií, protože nepochybně tady jsou i tací, kteří to na vlastní kůži neprožili, a samozřejmě pro ně už je to historie.

Je to ovšem také další příležitost k tomu, abych připomenul, že bez znalosti dějin se nelze dobře orientovat v současnosti a trošku předjímat, jaká bude budoucnost. Ve svém vystoupení se také pokusím ukázat několik momentů, kdy se mi znalost dějin a zájem o tento obor vyplatily.

Scházíme se k oslavě třicátého výročí. Scházíme se 21. října letošního roku, takže si představme, co se dělo 21. října roku 1989. Byla to středa a já předpokládám, že na okresním výboru Komunistické strany Československa si soudruh tajemník otevřel Rudé právo, kde na titulní straně přečetl zásadní rozhovor s přítelem tehdejšího režimu, zatím ještě teroristou Jásirem Arafatem. Toho dne možná probíhal spor před Státní arbitráží pro hlavní město Praha, můžeme říct třeba mezi Obvodním podnikem bytového hospodářství a Jednotným zemědělským družstvem Blatnička. Oba dva tyto subjekty byly zapsány do podnikového rejstříku, oba dva tyto subjekty zastupovali podnikoví právníci, jednalo se o neplacení úhrady za užívání nebytových prostor. To užívání bylo založeno rozhodnutím národního výboru a posléze uzavřenou dohodou o trvalém užívání nemovitosti mezi těmi subjekty, které se spojily. Poté, kdy státní arbitráž rozhodla, že Jednotné zemědělské družstvo má zaplatit, tu nebyl žádný soudní exekutor, stačilo se obrátit na peněžní ústav, kde mělo JZD účet, a z toho účtu byla dlužná částka stržena.

Tak, a jak by to bylo dneska?

Dnes by vlnář z Blatnice došel k notáři a požádal o sepsání notářského zápisu, kterým by posléze založil společnost s ručením omezeným o jednom společníkovi. Za pomoci advokáta by sepsali nájemní smlouvu, posléze za pomoci jiného advokáta, protože ten, který sepsával

nájemní smlouvu pro obě dvě strany, by byl v kolizi, by pronajímatel podal žalobu proti nájemci, skončilo by to rozhodnutím soudu a posléze, protože by dlužník – povinný neplnil, by se oprávněný obrátil na soudního exekutora.

Vidíte tu odlišnost?

A teď jsme v situaci, kdy si můžeme říci: Ano, to nastalo díky **transformaci právního řádu** a díky tomu, že máme **svobodný trh** a že máme také **právní stát a demokracii**, jak čas od času musí někomu připomínat Ústavní soud ve svých nálezech, jako třeba v minulém týdnu.

Máme právníká povolání, která jsou domácí tradicí, a jsou právníká povolání, která mají tradici spíše zahraniční.

Pokud bych to vzal z pohledu advokacie, musím říct, že právní historie se mi vyplatila už počátkem roku 1990, kdy se v týmu již zde zmiňovaného Karla Čermáka připravoval **zákon o advokacii z roku 1990** a někoho tam napadlo, že by nebylo špatné zjistit, jak to bylo v Rakousku-Uhersku a za první republiky, a tehdy Láďa Krym řekl: „To já znám jednoho Standu Balíka, on má ten text zákona přepsaný z univerzitní knihovny a potom na mechanickém psacím stroji, tak já to zařídím, abychom text toho zákona přišť měli.“

A tak jsem se vlastně díky právní historii ocitl v blízkosti toho čermákovského týmu, a to se mně vyplatilo, protože jsem pak měl velkého učitele v oboru advokacie a samozřejmě, zde mi ta právní historie pomohla poprvé.

Nicméně, jak to tady probíhalo s právními profesemi? Zákon o advokacii byl přijat, vedle toho vznikla dnes už neexistující profese komerčních právníků. Tehdy byla doba, „co Čech to podnikatel“, a kdo nebyl podnikatel, byl trouba, a tak v podstatě ti komerční právníci říkali:

„Ach, my se tady věnujeme těm komerčním věcem, tomu byznysu, to víte, my vám pomůžeme v tom podnikání, ti advokáti, tak ti vás můžou tak rozvádět, nebo když se poperete před hospodou, převzít obhajobu.“

Vůbec se obecně netušilo, že ti advokáti mají daleko širší záběr. A pak najednou za Radka Karase, předsedy Komory komerčních právníků, došlo k moudré ideji tyto profese spojit. Nicméně, nebylo to tak jednoduché, protože do toho vstoupila vláda Václava Klause, kde ministru spravedlnosti Jiřímu Novákovi vrátili návrh zákona s tím, že přece není možné, aby ta advokátní komora byla gildou a cechem a bránila svobodnému podnikání, a proč by mělo být v té advokátní komoře povinné členství, a tak došlo podruhé na právní historii, poněvadž kromě získání podpory z Rady evropských advokátních komor a mezinárodních advokátních organizací jsme pro lobbying

vydali i dvě brožurky o právních předpisech o advokacii právě od toho advokátního řádu z roku 1868 a ukazovali jsme, že advokátní komora, sdružující všechny, kteří prokázali, že mají nárok na to stát se advokáty a složili slib, není žádná gilda, ale je to profesní samospráva, která má svoji historickou tradici.

Ostatně, nakonec došlo k tomu **spojení komor** nikoliv na základě vládního návrhu zákona, ale poslaneckého návrhu. Nelze nezpomenout paní doktorku Burešovou, která se velice zasloužila právě o to, aby tento návrh byl podán a přijat.

Chcete slyšet, jak poznáte bývalého komerčního právníka? Tak on má číslo průkazky 3000 až 4000, protože tehdy bylo advokátů pod 3000, a aby měli bývalí komerční právníci zachováno stejné pořadí, jaké měli v Komoře komerčních právníků, i v České advokátní komoře, tak se usneslo, že si předradí před to svoje číslo tři tisíce. Tehdy se říkalo, že panáček je advokát s vysokým číslem, a ti, kteří byli v advokacii do sloučení, tak mají číslo do 3000.

V mezidobí došlo i na privatizaci notářství. Samozřejmě, i zde byl velký vzor v notářském řádu rakouském z roku 1871.

Pozor na to, my tady mluvíme o historii, ale vedle v Rakousku jsou to pořád ještě, pochopitelně s novelizacemi, platné právní předpisy, čili vrátili jsme se tam, kde bychom v těch profesích mohli být, nebýt komunistické totality.

A nyní pojďme na soudní exekutory.

U nás je to profese zcela nová, hledělo se směrem na Slovensko, jak zde říkal pan prezident Plášil, ale ta tradice je daleko hlubší, na jejím počátku stojí huissier de justice ve Francii. To oni vymáhali pohledávky již od středověku, je to dnes rozrostlý systém organizace profese těchto soudních exekutorů a samozřejmě odtud pochází nepochybně i ten vzor.

V této souvislosti bych chtěl říci jednu poznámku.

Je zajímavé, že historik má dneska lepší přístup k pramenům, než jsem měl před listopadem 89 k tomu advokátnímu řádu z roku 1868. Dneska máte možnost si otevřít v počítači, já říkám číst si to ještě v pyžamu nebo už v pyžamu, třeba stenozáznamy ze schůzí Poslanecké sněmovny a tam najdete celou řadu informací, které jsou zajímavé. Mluvílo se tady o tom, jak jsou exekutoři neoblíbeni, ale je docela dobré si přečíst ten stenozáznam, aby se nasála atmosféra, a tak já jsem si otevřel **stenozáznam ze schůze Poslanecké sněmovny, která se konala 19. května 2000**, a teď si tady zahraju na pana doktora Křečka, který je zde přítomen jakožto zástupce ombudsmanky, tenkrát byl poslancem, tuším zpravodajem k tomuto zákonu.

Z jeho slov prosím cituji: „Domnívám se, že tato podoba tohoto zákona, je jedním z velkých vítězství Ministerstva spravedlnosti a spolu samozřejmě i vítězstvím předkladatelů, že obě tyto části dokázaly najít kompromis, najít rozumné řešení, které nepochybně je také součástí justice, protože tento zákon nemá dosud obdoby v legislativě tohoto státu, této republiky, protože poprvé v její historii umožňuje svobodným osobám, aby prováděly exekuce, výkon rozhodnutí, takže je to velký průlom, domnívám se, že tato podoba zákona si zaslouží vaši podporu.“

To jenom tak, když vám někdo bude nadávat, tak se podívejte, jak o vás hezky mluvili, což to není případ pana doktora Křečka, ale někteří o vás hezky mluvili v tom roce 2000 a je otázka, jak by o vás mluvili dneska.

Dějiny jsou ovšem nikoliv pouze dějinami zákonů a dějinami stavovské komunity, ale samozřejmě jsou to také dějiny skládané mozaikou osobností, které se na jejich vývoji podílely. V této souvislosti ukončím tím, že znovu

zmíním Karla Čermáka; jak říkal pan předseda Jirousek, první polistopadové období bylo obdobím Karla Čermáka v české advokacii. Nemohu nevzpomenout zde již zmiňovaného Martina Foukala, ovšem nemohu také nevzpomenout ty, s nimiž jsem jako předseda České advokátní komory jednal v počátcích Exekutorské komory, Juraje Podkonického a po jeho boku dnešního pana prezidenta Vladimíra Plášila. Ovšem nebylo by možná tak snadné dosáhnout výsledků, jaké svobodné profese získaly, nebýt moudrých ministrů z dob, kdy byly tyto profese jako svobodné obnovovány či vznikaly, ať už to byla již zmiňovaná Dagmar Burešová v případě advokacie, Jiří Novák v případě notářství a rovněž advokacie v roce 1996 a Otakar Motejl v době, kdy byl projednáván exekuční řád. Pokud jsou mezi námi, tak jim můžeme kdykoliv za to děkovat a vzpomenout si na jejich záslužnou činnost, pokud již mezi námi nejsou, byli bychom špatnými historiky, kdybychom na ně zapomněli.

Děkuji za pozornost.



Jan Januš, redaktor www.info.cz, JUDr. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.

STŘÍDÁNÍ VĚŘITELSKÝCH A DLUŽNICKÝCH ČASŮ?



Mgr. Marek Výborný

předseda podvýboru pro problematiku exekucí,
insolvenční a oddlužení

Vážený pane prezidente, vážené dámy a pánové,

pokud jsme někdy prožívali zlaté dlužnické časy, pak to byla devadesátá léta a zejména jejich konec. Zástavy nebylo možno prodat, rozsudky soudů, pokud už se je podařilo vydat, se nedařilo exekuvovat, konkursy trvaly dlouho, začínaly propouštěním zaměstnanců a končily rozprodejem ruin a uspokojením věřitelů v řádu procent, v bankách se hromadily nedobytné úvěry a dlužníkům nic nehrozilo.

Ukázalo se, že **zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání**, který sice byl přijat „jako nový“ v roce 1991, je pouhým **opisem normy z třicátých let**, která je pro podmínky globalizované ekonomiky úplně nevhodná a zejména pro krachy průmyslových podniků nedává vůbec žádný prostor k řešení. Rozhodovací praxe Nejvyššího soudu výrazně omezila prodeje zástav s odkazem na to, že dokud nebude zákon o veřejných dražbách, nelze dražby zástav připustit, aby nebyla poškozena práva dlužníka. Zároveň se zjistilo, že exekuční část občanského soudního řádu z roku 1963 je velmi torzovitá, neboť ve všeobecné euforii, že socialismus je počínaje rokem 1960 dobudován, se počítalo s tím, že uvědomělý socialistický člověk bude své závazky platit dobrovolně sám a podrobná úprava exekucí je reliktem kapitalismu. Už praxe pozdní totality byla odlišná, ale ani zjištění, že v pětiletce 1986–1990 byla výtěžnost exekucí prodejem movitých věcí do 5 %, nevedlo k žádné změně.

Pokud kdy existovalo něco jako státní zájem, pak na začátku tisíciletí to bylo nastolení vymahatelnosti práva „padni, komu padni“, transparentní prodeje zadlužených aktiv, nastolení standardního úvěrového trhu a hlavně vznik a prosazení veřejného statku, kterému se říká „důvěra v právo“, respektive ještě obecněji „právní bezpečí“. Je nesporné, že tento státní zájem se začal různými prostředky na přelomu tisíciletí naplňovat. Stranou ponechám privatizaci bank nebo nucenou správu IPB a upozorním zejména na přijetí **zákona č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách, velké novely občanského soudního řádu č. 30/2000 Sb., zákona č. 120/2001 Sb. exekučního řádu**, a nakonec i **nového insolvenčního**

zákona č. 182/2006 Sb. Tím se karta postupně začala obracet od dlužníků k věřitelům.

Nastalo **desetiletí věřitelů**. Dobrovolné dražby v konkurech se počítaly na stovky a tisíce, objem draženého majetku rostl. Vznikla exekutorská komora a počty exekucí začaly prudce růst do stovek tisíců. Není symptomatictějšího příkladu důvěry v právo než exekuce na Václava Fischera, který v roce 2000 jako senátor prosazoval zákon o soudních exekutorech a vysvětloval, že v Německu je vystěhovávání na ulici zcela běžné. A všichni si pamatujeme, jak mu o dva roky později počítal prezident Exekutorské komory v rámci exekuce jeho proslulé černé roláky a připravoval je na dražbu... A nelze opomenout ani jedno z největších divadelních představení roku 2003, a to veřejnou dražbu pohledávky na kupní cenu za ČSOB z konkursní podstaty IPB, která se odehrávala v Národním sále na Vinohradech.

Každé nerefléktované vítězství v sobě ovšem nese zárodky budoucí porážky. Zprůchodnění a zrychlení exekucí, konkursů a dražeb znamenalo vznik nových podnikatelských příležitostí s požehnáním státu, zejména pak vyhláškami o odměnách advokátů a soudních exekutorů. Nikdo se nezamyslel nad tím, že poptávka po exekucích bude generovat poptávku po exekučních titulech a poptávka po exekučních titulech dá vzniknout poptávce po dlužích. Nejsou-li rozsudky soudů, sáhnou věřitelé po rozhodčích doložkách, směnkách a exekutorských zápisech.

Nejsou-li přirozeně vzniklé dluhy v soukromé sféře, začne se obchodovat s dluhy v podstatě veřejnými. Začne

radikální vymáhání třicetikorunových poplatků, nezaplacených pokut za černou jízdu nebo nedoplatků za plyn a elektřinu, jejichž pointou jsou masivní náklady na vymáhání samé. K tomu vyrostly jako houby po dešti úvěrové a půjčkové společnosti bez jakékoliv regulace.

Ale i v regulovaném bankovním sektoru privatizace přinesla do rukou zahraničních investorů netušenou nabídku kreditních karet, spotřebitelských úvěrů a hypoték fyzickým osobám. To vše bylo znásobeno obdobím prosperity po krizi devadesátého osmého roku, hospodářského růstu, orgiemi státních výdajů před volbami v roce 2006, včetně proslulého „pastelkovného“, a příznivými efekty vstupu republiky do Evropské unie. Na problém bylo zaděláno. Je totiž faktem, že dražby, exekuce a insolvence prudce rostou v tu nejméně vhodnou dobu – až v krizi. A krize přišla.

Rok 2008 je přelomem, kdy se kolo dějin opět začíná pomalu otáčet od věřitelů k dlužníkům. Obrana před drobnými dluhy narostlými do desetitisícových výšek vede u spotřebitelů k vytloukání klínu klínem – a tedy ke spotřebitelským úvěrům bez ohledu na onu magickou RPSN. Ti odpovědnější nebo ti, kterým již nemá kdo půjčit, končí v oddlužení na základě insolvenčního zákona účinného od 1. 1. 2008. A soudní soustavu zahlcují první spory o rozhodčí doložky ve spotřebitelských smlouvách, které vyvrcholí oním známým nálezem Ústavního soudu z roku 2011.

Vládní šetření a ekonomické ochlazení v letech 2009 až 2011 vede k zesplatňování úvěrů poskytnutých



Mgr. Marek Výborný, JUDr. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.

mnohdy bez prověření dlužníků. Spotřebitelské zadlužení se stává masivním společenským problémem. Počet exekvovaných dlužníků fyzických osob se počítá na statisíce a každoročně statisíce exekucí přibývají. Prakticky v zemi neexistuje nikdo – a tím myslím i soudce, zákonodárce či advokáty – kdo by v širší rodině neměl odstrašující příklad desetitisícové exekuce pro nezaplacenou jízdenku za desetikoruny, nebo dokonce prodeje rodinného domku kvůli původně desetitisícovému spotřebitelskému úvěru. Množí se zaměstnavatelé, jejichž zaměstnance nelze motivovat k práci, protože cokoliv vydělají nad zákonné minimum, jim sebere exekutor. Pociť, že toto není spravedlnost, že právu v otázce vymáhání dluhů nelze důvěřovat a neexistuje něco jako „právní bezpečí“, je od počátku tohoto desetiletí v podstatě všeobecně sdíleným faktem. Nutno říci, že na tomto stavu se podepsaly i jednotlivé právní stavby. Obchodování s přísudky (náklady řízení) a navyšování bagatelních vymáhaných částek ve formulářových žalobách o další a další úkony považují za selhání mnoha advokátů, kteří se na tom podíleli. Je faktem, že zčásti už tento problém není aktuální, protože masivní rozsah takové praxe vedl Ústavní soud, který byl – z hlediska jeho původního poslání úplně nesmyslně – zahlcen rozhodováním o nákladech řízení a postupně omezoval odměny advokátů u formulářových žalob, až nakonec zrušil vyhlášku ministerstva spravedlnosti o odměnách advokátů.

Nicméně ani na půdě dnešního hostitele, Exekutorské komory, se nelze vyhnout podílu exekutorů na současném stavu, který věřitelům nepřeje. Jakkoliv je exekutor nezávislý, většina veřejnosti jej jednoznačně řadí na stranu věřitele, a tak exekutoři svými postupy nutně ovlivňují pro nebo protivěřitelskou atmosféru. Považují reflexi fungování komory a soudních exekutorů obecně za nezbytnou k tomu, abychom mohli férově a spravedlivě pokročit dále.

Musím upřímně říci, že mě překvapuje, jak málo jsou exekutoři schopni táhnout za jeden provaz. Jde přitom o nejmenší profesní komoru s řádově desítkami členů. Je neuvěřitelné, že tato svého času nejmladší profesní komora prokázala neschopnost trestat excesy svých členů a v extrémně krátké době nakonec i přijít o kárnou pravomoc nad svými členy. Že dokázala ztratit nedělenou pravomoc nad obsazováním exekutorských úřadů. Že více než jedna polovina exekutorů jmenovaných v první vlně již své úřady v mnoha případech nuceně opustila. A myslím, že svolání dvou sněmů jedné a téže komory s desítkami členů je v České republice naprosté unikum. A to ještě záměrně opomím otázku tzv. teritoriality. To vše mě utvrzuje v tom, že samosprávu si musejí právnické profese zasloužit, nikoliv ji získat zadarmo do vínku. Rozumím, že mnozí z vás budou argumentovat, že všechno bylo jinak, že si toliko selektivně vybírám to špatné o exekutorském stavu v médiích najít. Nepochybně měla každá z těchto událostí svůj důvod, každý z aktérů měl

racionální motivaci. Ale ve výsledku nic ze shora uvedeného reputaci exekutorů neprospělo. Nejde o planou kritiku. Je to potřebná kritická reflexe nutná k tomu, abychom se podobných excesů dále vyvarovali.

Doufám však, že v současné době už máme vrchol protivěřitelské a vlastně i protiexekutorské horečky za sebou a po takřka dvaceti letech fungování exekucí lze v příštím roce přistoupit k vyvážené **zásadní novelizaci exekučního řádu, která bude skutečnou win-win situací. Ač ideálem by byl zcela nový exekuční řád.**

Myslím, že je zřejmé, že nejsem příznivec zrušení exekucí ani jejich omezení. Nebudou-li exekuce, budou konkursy a v horším případě prostřelená kolena. Vymáhání dluhů má zůstat na bedrech exekutorů a dlužníci se mají exekuce obávat. Platí totiž, že ve slušné společnosti se smlouvy mají dodržovat a dluhy platit, zvláště pak poté, co o nich stát svými soudy rozhodne. Stále platí zásada *pacta sunt servanda*. Pokud se tak neděje, tak dlužník nejenomže narušuje důvěru mezi sebou a věřitelem (ostatně proto je věřitel věřitelem, protože dlužníkovi věřil), ale hlavně narušuje důvěru v právo a ve státní moc. Dlužník neplatící soudem přiznaný dluh se směje nám všem, protože po rozsudku už jeho neplacení dluhu není pouhou soukromou věcí, ale je výzvou státu, aby ukázal, co umí a dovede. Nevymahatelnost soukromých dluhů pak vede k nevymahatelnosti veřejných daní, poplatků, výživného a dávek a k rozpadu státu jako takového.

Zároveň ale musím jasně říci, že vymáhání dluhů, jejichž sankce a náklady převyšují jistinu, a to na základě rozhodčích nálezů pochybných rozhodčích center, považuji za skandální a netolerovatelné. To nemá nic společného s finanční gramotností dlužníků, s odpovědností dlužníků za včasné splácení ani s životem dlužníků nad poměry. Problém nákladů exekuce je tikající časovaná bomba. Je v zájmu exekutorů podpořit, aby proběhla samoočistná vlna v otázce nákladů exekuce v mantinelech, které právo v současné době zná. Sjednocení rozhodovací praxe se jeví jako nevyhnutelné. Práce na novele exekučního, potažmo občanského soudního řádu nás čeká a bude náročná.

Možná jsem měl hovořit pro exekutory pozitivněji. Ale doufám, že jsem nebyl pozván proto, abych současnou legislativní situaci lakoval na růžovo a sliboval řešení všech problémů, pokud možno již zítra. Od toho jsou v české politice jiní. Já mohu slíbit otevřenost, poctivost, racionální přístup k řešení, důraz na stabilitu a právní jistotu, respekt k soudům a státu vůbec a konzistenci. Jak jsem řekl, dluhy se mají plnit a na počátku každé exekuce je nezaplacený dluh. Ale náklady na vymáhání a sankce musejí mít spravedlivý limit. A zkratky neexistují.

Děkuji za pozornost.

CHCEME PRINCIP: JEDEN DLUŽNÍK, JEDEN EXEKUTOR



JUDr. Jeroným Tejc
náměstek ministryně spravedlnosti

Dobrý den, vážené dámy, vážení pánové,

dovoluji mi, abych se ve svém vystoupení zaměřil na praktické otázky a témata, nad nimiž se budeme v příštích měsících scházet. Současně věřím, že tato debata bude probíhat v konstruktivní atmosféře. Čeká nás mnoho práce a rozhodně ne jednoduché.

Názory na exekuce a jejich provádění se ve sněmovně, stejně jako v celé společnosti, liší. Nebude proto jednoduché najít jedno univerzální řešení nebo jediné správné řešení a ty ostatní odmítnout. Nicméně nyní jsme teprve na začátku diskuse, a protože dnes bylo zvoleno téma obecnější, dovoluji si v úvodu vrátit se trochu do historie. Exekuční legislativa a její úpravy jsou evergreenem. V posledních deseti letech se jimi zabývaly všechny vlády a všechny poslanecké sněmovny. Důvodů je hned několik. Dá se říci, že právní úprava zavedení soudních exekutorů a vůbec podmínek pro jejich práci byla přijímána rychle a zbrkle.

Dlouhodobá a neuspokojená poptávka po účinném vymáhání dluhů měla svůj důsledek. Tím byla právě zrychlená příprava, projednání a schválení zákona o soudních exekutorech. Je nicméně logické, že v době, kdy bylo normální dluhy neplatit a k soudu se často nechodilo pro spravedlnost, ale pouze pro rozsudek, bylo třeba hledat řešení. Řešení, které bude razantní a které přijde rychle. A přijde rychle proto, aby se vymahatelnost práva a vymahatelnost dluhů nepohybovala jen kolem dvou, tří, pěti procent, jak již bylo zmíněno, a aby se stalo pravidlem, že normální je dluhy platit.

Bohužel, tak jako v případě řady jiných legislativních počínů z dílny ministerstev či poslanecké sněmovny, nebyla ani tato úprava úplně promyšlená a nepočítala se všemi možnými negativními dopady.

A především s tím, že právo je mnohdy nejen využíváno, ale také zneužíváno. Každá drobná chyba, každá mezera se následně přetaví v řadu, někdy v desítky, někdy ve stovky, někdy v tisíce případů, které vnější pozorovatel nemůže považovat za spravedlivé.

Postupně tedy přicházely dílčí novely. V zásadě se dá říci, že **kritika exekucí**, jež byly na konci celého procesu vymáhání, často nesouvisela ani tak s exekučním řízením samotným či s počínáním exekutorů, ale s věcmi, které s exekucí jako takovou vůbec nesouvisely. Mám tím na mysli třeba **nedostatečnou regulaci spotřebitelských úvěrů**. Ale i **využívání rozhodčích doložek** tam, kde se v zásadě vůbec nikdy neměly objevit, tedy ve spotřebitelských věcech. Nebo třeba **nastavení odměn advokátů** při vymáhání malých dluhů. A samozřejmě to v některých případech souviselo s nulovou finanční gramotností podporovanou konzumním způsobem života. I reklamami podporujícími nezodpovědné chování ve stylu, proč bychom měli čekat, vždyť si vše můžeme pořídit hned na dluh, a ono se to nějak vyřeší.

Ono se to pak mnohdy neřešilo, nevyřešilo, a pak přišel den, kdy nastoupila exekuce. A na jakákoliv řešení bylo pozdě.

Nicméně exekuce, stojící, jak bylo řečeno, na samotném konci tohoto procesu, se mnohdy v očích veřejnosti stala viníkem všech těch vyjmenovaných špatností. A to určitě není úplně spravedlivé.

Na straně druhé, a zmínil to i můj předřečník, mnohé excesy některých exekutorů, ať už při mobiliárních exekucích, prováděných dražbách movitých či nemovitých věcí, účtování nákladů, či nekomunikace s účastníky řízení, také učinily své.

Nechci to ale zobecňovat. Myslím si, že řada věcí se změnila. Máme nové předpisy a změnil se i přístup ke kárným proviněním exekutorů. Ta nejhorší doba je za námi. Budu proto mírně optimistický a budu konstatovat, že většina těch věcí, které byly příčinou stavu, v jakém se dlouhou dobu naše země nacházela a doposud nachází, je alespoň částečně odstraněna. Existuje regulace úvěrů, zrušili jsme rozhodčí doložky a v některých případech se nám podařilo naznačit alespoň nějakou, byť ne všespásnou, cestu. Například tím, že byly stanoveny nové podmínky pro vstup do insolvence pro fyzické osoby.

Tuto změnu ještě nedokážeme úplně vyhodnotit, neboť čas od jejího zavedení je poměrně krátký. Jsme ale přesvědčeni, že dává šanci těm, kteří se ocitli v bezvýchodné situaci, někdy vinou vlastní, někdy třeba jen neopatrnosti a nedomyšlením dopadů svého jednání.

Nová úprava dává možnost řešit problém těm, kteří se upsali k dluhům, jež jsou dnes s ohledem na jejich výši, na úroky a náklady v zásadě nesplacitelné.

Ministerstvo spravedlnosti v minulých letech přistupovalo k řešení problematiky exekucí opatrně. A řekl bych, že to není úplně na škodu. Nicméně, byl zmíněn **tisk 545**, který krátce okomentuji. V jeho případě jde o evoluci,

nikoliv revoluci. Chceme jím řešit především problém, jenž je z našeho pohledu v tento okamžik nejzásadnější, tedy otázku vícečetných exekucí.

Máme osoby, na které je současně uvaleno mnoho exekucí. Stává se a není to ojedinělý jev, spíše je to pravidlem, že takový dlužník musí komunikovat s více exekutory. A nejen on. Také jeho zaměstnavatel, pokud nějakého má, musí řešit otázky srážek z jeho mzdy a komunikovat při tom s více exekutory.

Některá doporučení směřují k tomu, abychom přistoupili k **zavedení teritoriality exekutorů**. Úplně to neodmítám, a berte to prosím jako můj soukromý názor. Teritorialita je určitě jedním z legitimních způsobů, jak exekuce rozdělovat. Jen bych varoval před tím, že je to to jediné správné, všespásné řešení, které odstraní problémy a kritiku exekucí jako takových. V konečném důsledku to v zásadě není o ničem moc jiném než o rozdělení koláče exekucí jiným způsobem.

A já teď nechci hodnotit, jestli lepším nebo spravedlivějším nebo horším. Určitě má své značné výhody a má také své nevýhody. Rozhodně systém teritoriality nezmění nic na tom, že některý exekutor postupuje nezákonně, nezmění ochotu, respektive neochotu některých exekutorů komunikovat s věřiteli či dlužníky nebo například se zaměstnavateli, což je určitě velkým problémem. Pokud bychom zavedli koncentraci exekucí, nebude mít teritorialita zásadní vliv ani na náklady exekuce. Nicméně po debatě ve sněmovně, která nás čeká, se dalšími argumenty třeba nechám přesvědčit o tom, že to může být jinak.

Společně s opozicí jsme se dohodli a myslím, že je to dobře, že všechny tisky, které se týkají exekucí, jak poslanecké, které navrhuji zavést teritorialitu, tak onen vládní, budou projednávány společně.

To znamená, že se nebudeme snažit využít vládní většinu k tomu, aby za každou cenu prošel do debaty ve výborech jen jeden návrh a o těch dalších už nebylo přípustné mluvit. Budeme je projednávat společně jak ve výborech sněmovny, tak na plénu. Samozřejmě po absolvování debaty uvidíme, který z nich bude či nebude mít podporu.

Zmínil bych pouze několik věcí, které se týkají tisku 545 a v ní upravené koncentrace. To je asi to, co je v ní nejzásadnější. Ale jak jsem zaznamenal, přinejmenším od části exekutorů, jedná se o nejkritizovanější místo návrhu. Tyto výhrady rozhodně nepodceňujeme. Nicméně cíl, zavést princip **jeden dlužník rovná se jeden exekutor**, je jasný. I s ohledem na jednodušší komunikaci účastníků, o které jsem hovořil, ale především s ohledem na náklady vymáhání a racionalitu celého procesu. Druhou věcí je zavedení povinné zálohy na náklady exekuce. Ta by měla motivovat oprávněného k tomu, aby zvážil, zda se mu vůbec zahájení řízení po ekonomické stránce

vyplatí. O výši zálohy budeme vést debatu, ale už dnes víme, že se to nemůže týkat všech případů, například výživného.

Třetím důležitým bodem novely je povinné zastavování exekucí. To znamená, že pokud nebude vymáhaná pohledávka po dobu tří let uhrazena ani do výše nákladů exekuce a nebude zjištěn ani zajištěn žádný postižitelný majetek, tak by exekuce měla být zastavena. Samozřejmě, ve chvíli, kdy věřitel bude věřit tomu, že má smysl, aby vymáhání pokračovalo, může složit zálohu a exekuce zastavena nebude.

Myslíme si, že tato změna zákona může přispět k zastavení starých exekucí, které už stejně jsou vedeny v uvozovkách jen na papíře. Jejich vedení ve výsledku nepřináší nic věřitelům, exekutory zatěžují a dlužníků, kteří žádný postižitelný majetek nemají, se fakticky nedotýkají.

Nově přistoupíme také k **hrazení administrativních nákladů plátce mzdy**. Je to věc, která samozřejmě také může budit emoce, protože přináší další náklad exekuce. Na druhé straně to je řešení, po kterém volají zaměstnavatelé a z našeho pohledu volají oprávněně.

Jak jsem řekl, Ministerstvo spravedlnosti přistupuje k tomuto návrhu bez velkých emocí. Podle nás by ke změně zákona dojít mělo. Podporu vlády jsme pro návrh nakonec získali. Ale jak už bylo řečeno, začínáme teď znovu, na půdě Poslanecké sněmovny. Budu rád, když se do této debaty Exekutorská komora ČR zapojí a budeme schopni si společně vyjasnit, jaké klady a rizika přináší vládní návrh, stejně jako ty poslanecké. Třeba při jednání Ústavně právního výboru, který bude nakonec arbitrem. Určitě jsme připraveni přispět k posunu debaty nejen slovy, ale i činy.

Děkuji za pozornost.



Účastníci Diskusního fóra

PRÁVNICKÉ PROFESE V ČESKÉM PRÁVNÍM STÁTU



JUDr. PhDr. Karel Šimka, Ph.D., LL.M.

soudce Nejvyššího správního soudu

Vážený pane prezidente exekutorské komory, vážený pane náměstkyně ministryně spravedlnosti, vážený pane předsedající, vážení kolegové, vážené dámy a vážení pánové,

setkáváme se zde po 30 letech od okamžiků, které zásadně změnilы nejen podobu politického a hospodářského systému naší země, ale i postavení právnických profesí. Právníci provázejí stát a veřejnou moc od nepaměti, tisíce let. Každý nám známý komplexní politický systém je měl, má a nejspíše i v budoucnu bude mít. Právníci jsou v dobrém slova smyslu technology moci. Jsou tvůrci i vykonavateli vlády a správy. Jsou reprezentanty moci i jejími poučenými oponenty. Kde má vládnout řád založený na neosobních pravidlech, řád, který chce být něčím více než jen hrubou mocí, tam je potřeba právníků. Protože právě oni tato neosobní pravidla vytvářejí, propojují s jinými pravidly a dávají tomu všemu systém, formu a trvalost.

To, že se jako právníci pohybujeme poblíž moci, nás nečiní morálnějšími. Nejsme ale ani – oproti tomu, co si o nás často myslí laická veřejnost – horšími než zbytek společnosti. Je to u nás plus minus stejně jako v jiných profesích či vrstvách. Ale přece jen nám blízkost moci dává jistou výhodu. Jelikož se s ní setkáváme často, vidíme, jak funguje. A neděláme si o ní ani přehnané iluze. Ale ani si ji nedémonizujeme. Víme dobře, že to, co se zvenčí jeví jako neosobní, nesrozumitelný státní mechanismus, jsou ve skutečnosti lidé. Lidé, kteří vykonávají své ústavní role. A přitom jsou ze stejného masa a kostí jako kdokoli jiný.

Výhodou nás právníků je, že víme, jak **relativní je pravda**. Jak různé mohou být úhly pohledu na tu samou událost. A že všechny mohou být v určitém ohledu legitimní. Setkáváme se navzájem v různých rolích. To, co bychom jako právníci neměli nikdy opomenout, je mít pochopení i pro role těch druhých. Státní zástupce má vnímat, že advokát není zločinec, pokud hájí svého klienta. A že advokát nelze s jeho klientem v žádném případě ztotožňovat. Soudce má z výšin své nestrannosti a nezávislosti, vyznačující se mimo jiné zajištěným příjmem, být schopen rozpoznat, že na rozdíl od něho ti, kteří vykonávají právnícké profese soukromé, tedy advokáti, notáři, ale i soudní exekutoři, musí vedle samotného práva také umět získat zakázky a dobře počítat. Jen tak totiž vůbec mohou svou profesi vykonávat rentabilně. Protože na

rozdíl od soudců a státních zástupců jsou příslušníci soukromých právnických profesí vystaveni tržní konkurenci a s ní spojené nejistotě.

Další, co považuji za mimořádně důležité, je **umět držet pospolu**. Naše role často znamenají, že se spolu střetáváme. Jako aktéři sporů či jako vyjednavací. Ale ve skutečnosti máme společného mnohem více než toho, co nás dělí. Být příslušníky právnických profesí znamená – a ne že ne – příslušet k určité společenské vrstvě. Nikdo z nás, ať už je to soudce, státní zástupce, advokát, notář, či soudní exekutor, nejsme páriové. Naopak, jsme reprezentanty a pilíři řádu. Noblesa, jak známo, zavazuje. Pokud chceme – a myslím, že bychom měli chtít – být reprezentanty řádu, musíme mít jedni ke druhým patřičnou míru meziprofesionální solidarity. To není žádný jánabráchismus. Je to vědomí příslušnosti k elitě jistého typu, z níž plyne právo, ale i závazek. Závazek zachovávat jistá základní profesně etická pravidla. A právo na pomoc od druhých, pokud jsem ve své profesionální pozici nelegitimně ohrožován. Vždy mě mrzí, když vidím, že pro krátkodobé či dílčí cíle je jedna právníká profese ochotna poškodit jinou, místo aby pomohla držet frontu, která je koneckonců i její frontou. Proto jako soudce budu vždy hájit širokou mlčenlivost a autonomii advokátů. Budu hájit právo státních zástupců na právní názor, nebude-li zjevně excesivní. Budu hájit soudní exekutory před útoky veřejnosti, pokud budou tvrdě, ale v mezích zákona vymáhat pohledávku věřitele. A samozřejmě budu hájit, aby notáři měli dost prostoru k tomu, aby uplatnili svou solidnost a právní erudici. Pokud se někteří z nás stanou předmětem útoku, snah omezovat naše role a tak či onak nás oslabit či podmanit, budu tomu rázně čelit. A budu doufat, že tak, jak bráním já jiné, se dočkám pomoci, pokud předmětem útoku bude moje, tedy soudcovská profese.

V této souvislosti je třeba docenit **význam samosprávy právnických profesí**. V České republice máme dva modely. Takzvané svobodné právníké profese, tedy advokáti, notáři a soudní exekutoři, mají profesní samosprávu vykonávanou profesními komorami zřízenými zákonem a s povinným členstvím. Soudci a státní zástupci žádnou takovou profesní samosprávu nemají. Stejně tak ji nemá ani další právníkům blízká kvalifikovaná profese, a sice insolvenční správci. Vůbec si nemyslím, že náš model je špatný, právě naopak. Je výrazem dlouhodobější, zhruba dvě staletí trvající právní tradice i toho, jak se u nás věci vyvinuly, a to docela organicky, v posledních třiceti letech.

Začnu odzadu, tedy od těch, kteří profesní samosprávu nemají. Upřímně řečeno, jsem tomu u soudců a státních zástupců spíše rád. Protože vidím kolem sebe příklady, které ukazují, že někdy může být profesní samospráva daleko větší bažinou než jasné, čitelné rozdělení rolí mezi soudce a vládní exekutivu. Ano, tím příkladem, který mám nejvíce na mysli, je Slovensko. Tam zavedli, přiznejme, že spíše pod tlakem předvstupních požadavků Evropské unie než proto, že by to lid chtěl, soudcovskou

samosprávu. Výsledkem byla politizace soudnictví a vznik různých part a partiček, které mezi sebou v justici skrytě i veřejně bojují o moc. Ve slovenské justici je velmi složité poznat, kdo je za co odpovědný – za co odpovídá ministerstvo spravedlnosti, za co soudní rada, za co funkcionáři soudů. A někdo by mohl říci, že vlastně odpovědnost není a že slovenské soudcovstvo je podivná, od zbytku společnosti oddělená vrstva lidí, která sama sebe recykluje a sama sobě vládne. Mám vlastně radost, že v ministerském modelu správy justice, který funguje u nás, jsou linie případného konfliktu jasné: je zde ministr spravedlnosti, viditelný a všem srozumitelný reprezentant vládní exekutivy vůči soudům i vůči justici v širším smyslu. A proti němu stojí soudci jako stav. A někde na pomezí soudcovstva a exekutivy stojí funkcionáři soudů, kteří v určitém smyslu prostředkují komunikaci a reprezentaci zájmů mezi soudcovstvem a vládní exekutivou. Je to jasné a přehledné. Pokud vláda chce změnit něco v justici, je to práce pro ministerstvo spravedlnosti. A pokud se soudci cítí být ve své nezávislosti ohroženi exekutivou, je zřejmé, že je to právě ministerstvo spravedlnosti, s nímž je třeba komunikovat a jehož roli je třeba vystavit veřejné debatě a případně i veřejné kritice. Hráči jsou známí, viditelní a tak nějak samozřejmí. Podobně, byť ne zcela stejně, je to ve vztahu státních zástupců a vládní exekutivy, samozřejmě při zohlednění nynějšího specifického postavení nejvyššího státního zástupce, který je tak trochu jednou nohou součástí vládní exekutivy. Mám za to, že nic podstatného, vyjma doladění některých věcí u státních zástupců, není třeba měnit.

A nyní ke svobodným právníkým profesím.

Začnu těmi, u nichž profesní samosprávu považuji za ústavní nezbytnost. Za podmínku, aby mohli vůbec plnit svou roli kvalifikovaného zástupce klienta a obhájce jeho zájmů. Ano, mluvím o advokátech. Modely správy právnických profesí mohou být různé a profesní samospráva je jen jednou z možných variant. Na tom trvám, ovšem s jedinou výjimkou a tou jsou právě advokáti. K tomu, aby byli vskutku nezávislí na státu a měli odvahu a kapacitu bránit svého klienta i proti státu samotnému, je podle mého názoru právě u této profese její samospráva ústavní nezbytností.

Notáři a soudní exekutoři jsou profese, které mohou, ale také nemusí mít profesní samosprávu. Dokonce teoreticky ani tyto profese nemusíme vůbec mít. Jsou státy, které nemají svobodné soudní exekutory, stejně tak státy, kde činnosti vykonávané u nás samostatnými a specializovanými notáři vykonávají jiné osoby, třeba advokáti nebo státní orgány. Jsem v tomto ohledu ovšem konzervatelec a myslím, že pokud se určité uspořádání v naší zemi organicky vyvinulo, má být zachováno a chráněno. Není důvod měnit něco, co dobře funguje a stalo se samozřejmým.

O notářích myslím není pochyb. Ti si své místo v polistopadovém uspořádání právnických profesí našli velmi rychle a svou roli hrají důstojně a s elegancí.

Složitější se to může jevit u soudních exekutorů. Při bližším zkoumání ovšem zjistíme, že cesta, kterou jsme se roku 2001 vydali zřízením institutu svobodných soudních exekutorů, je jakýmsi standardním modelem jak v Evropě, tak ve světě. Díky soudním exekutorům jsme překonali exekuční bezmoc 90. let. Přes řadu peripetií způsobenou možná méně exekutory samotnými a více konfrontační a emocionálně náročnou povahou práce, kterou vykonávají, jsou nyní pevnou součástí právníckého stavu. A pokud musí být naši soudní exekutoři kvalifikovaní právníci s profesními zkouškami na úrovni ostatních právníckých profesí, je jen logické, že byla zavedena jejich profesní samospráva obdobná té, kterou mají advokáti a notáři.

Jsem s tím, jak profesní samospráva svobodných právníckých profesí dnes funguje, v zásadě spokojen a mám v profesní komory důvěru. Na druhé straně i zde je třeba myslet na to, že někdo musí hlídat i hlídače. Profesní samospráva, protože jde o správu vykonávanou kolegy a konkurenty, může sklouznout do jakéhosi cechu. Takový cech rád omezuje konkurenci, přístup do odvětví i kreativitu, s níž jsou právní služby poskytovány. Profesionálně etické požadavky se pak mohou snadno stát záminkou pro vytvoření a udržování pevností neschopných. Tomu lze čelit jen důslednou kontrolou profesních komor. Důležitou roli v tom hraje správní soudnictví tam, kde tyto komory rozhodují vrchnostensky, tedy tam, kde vykonávají funkce státu.

Mám za to, že **současné uspořádání správy právníckých profesí nevyžaduje žádných zásadních úprav a spíše je třeba chránit jeho stabilitu**. Co samozřejmě potřebujeme, je setrvalá kultivace našich profesí a vzájemná komunikace. V této souvislosti bych chtěl zmínit institut, v němž se spolupráce právníckých profesí navzájem a navíc ještě s akademickou sférou projevuje na denní bázi a v rovině ryze praktické a přitom systémově mimořádně důležité. A tou jsou kárná řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů. V kárných senátech Nejvyššího správního soudu funguje meziprofesní spolupráce z mého pohledu příkladně. Především v tom, že posiluje a prohlubuje meziprofesní solidaritu a porozumění problémům toho druhého. V kárných senátech se setkávají soudci, státní zástupci, soudní exekutoři, advokáti, akademici a úředníci Kanceláře veřejného ochránce práv. Jako předseda jednoho z takových kárných senátů mohu potvrdit, že každá z těchto profesí vnáší do diskuse o kárném případě svůj úhel pohledu a přitom je připravena naslouchat pohledům ostatních. Právě v kárných senátech vznikají na zcela konkrétních případech, a ne v nějakých teoretických diskusích, profesně etické standardy, které lze považovat za směrodatné napříč našimi profesemi. Jsem moc rád, že model křížového zastoupení právníckých profesí v kárných senátech byl v letech 2008 a 2009 zaveden, a doufám, že bude zachován i do budoucna v co nejširší míře. **Jako právnícké profese se nemáme jedna od druhé**

oddělovat a uzavírat do sebe. Naopak, máme spolu co nejvíce komunikovat a přirozeně vytvářet vzájemnou důvěru a solidaritu.

Platí-li to o komunikaci, mělo by to myslím v tím větší míře platit i o mobilitě napříč profesemi. Sleduji s jistým znepokojením snahu, většinou pokrytecky zastírané argumenty o údajných specifikách a domnělé výlučnosti té či oné z našich profesí, o omezování prostupnosti napříč právníckými profesemi. Považuji to za chybu a potenciálně za velké nebezpečí pro legitimitu kvalifikovaného právníckého stavu jako takového. Soudce není lepší právník než advokát nebo notář. Státní zástupce není horší než soudní exekutor. Všichni máme profesní zkoušky, skládané samozřejmě v různých dobách a za různých podmínek, ale vždy zkoušky, které jsou v jistém smyslu univerzální, jakkoli vykonávané v rámci jednotlivých profesí. Původní profesí soudce může i nemusí být dobrým advokátem, stejně jako původně notář může i nemusí být dobrým soudním exekutorem nebo státním zástupcem. Závisí to ovšem mnohem víc na nátuře a osobnostních vlastnostech toho kterého konkrétního profesionála než na tom, jakou před pěti, deseti nebo třiceti lety skládal profesní zkoušku. Zkušenost, kterou mám s kolegy soudci Nejvyššího správního soudu, kteří přišli například z advokacie, je výborná – nejsou ale lepšími ani horšími soudci proto, že předtím byli advokáty. Jsou výbornými soudci, protože jsou výbornými právníky, kteří by ve své právnícké erudici byli zdatní i v jakékoli jiné právnícké profesi. Snažme se, aby podmínky vstupu do kvalifikovaných právníckých profesí byly přiměřeně náročné a napříč profesemi srovnatelné, a o tom důkladně komunikujme navzájem i s Ministerstvem spravedlnosti. Avšak neomezujme prostupnost mezi jednotlivými právníckými profesemi.

Vážené dámy, vážení pánové, když přišly politické změny listopadu 1989, bylo mi šestnáct let. Dnes, po třiceti letech, jako právník na vrcholu sil hledím s uspokojením na cestu, kterou jsme za tuto dobu jako právnícké profese prošli. Vybuodovali jsme silný, robustní a solidně fungující právní stát, jehož profesionálové, příslušníci našich kvalifikovaných právníckých profesí, snesou srovnání s těmi nejlepšími v Evropě i ve světě. Nemusíme se za nic podstatného stydět. Doufejme, že stabilita politického, ekonomického i právního systému, kterou poslední roky a desetiletí zažíváme, vydrží dalších aspoň třicet let. A že zůstaneme aspoň tam, kde nyní jsme – v širší špičce nejlépe fungujících právních států světa. A doufejme, že k tomu přispějí i naše právnícké profese. Měli bychom být pamětliví pověsti o prutech Svatoplukových i mušketýrského hesla „jeden za všechny, všichni za jednoho“. Měli bychom hledat, co nás spojuje, a dohodnout se tam, kde hrozí spory. Držet při sobě, bránit právo a právní stát jako způsob života, a tím držet i systém, jehož jsme a chceme být pilířem.

Děkuji za pozornost.

NOVELIZACE EXEKUČNÍHO PRÁVA A PROFESE EXEKUTORA



JUDr. Martina Kasíková
soudkyně Krajského soudu v Praze

Dobrý den, milé dámy, milí pánové.

Předřečníci, kteří tady na této konferenci již hovořili, mě s některými myšlenkami předběhli a vzali mi tak vítr z plachet. Na druhou stranu jsem si řekla, že to má svou výhodu, protože pokud se některé věci řeknou nekoordinovaně vícekrát, tak mají vyšší validitu a hlavně se pak nemusí detailně vysvětlovat.

Název, který je zvolen pro můj příspěvek, jaksí budí dojem, že budu hovořit o všech novelách exekučního práva. Nebojte se, těch 50 novel probírat nebudeme, protože je pravda to, co shrnul doktor Plášil ve svém projevu, že tyto novely, a vy tady jste především praktici, takže to dobře víte, obvykle nepomáhají, vedou jenom ke komplikacím. Navíc v exekucích, kde pracujeme se starými spisy, novely způsobují, že často nevíme, jakou úpravu máme aplikovat, takže novely skutečně nikterak ve svém komplexu přínosné nejsou. Myslím si, že tady na Žofíně je dobré zmínit, neboť tady tradičně probíhají taneční, že u řady exekučních spisů mě vždycky znovu připadne na mysl označení, které používal můj kolega z odvolacího senátu. Když ve sporu ani jedna ze stran přesně nevěděla, jakou právní úpravou se budeme řídit, co budeme v řízení prokazovat, nevěděl to soud prvního stupně, my na odvoláče jsme měli jiný názor, a pak jsme se nakonec dozvěděli, že i Nejvyšší soud viděl věc jinak, tak můj kolega používal termín: „To je spis, kde nikdo neví, kdo s kým tančí.“ Já musím říci, že v exekučních spisech často nevíme, kdo s kým tančí, dokonce bych řekla, že nevíme, na jakou hudbu tančíme, netančíme možná ani stejný tanec, ale už od toho roku 2001 prostě tančíme. Doufám, že ale netančíme na Titaniku...

Téma mého příspěvku jsem oproti zadání trochu zúžila, nebudu hovořit o vlivu novel na kvalitu vymahatelnosti práva jako takového, ale chtěla bych zmínit **dopady novel na profesi exekutora**, protože přece jenom tématem konference je vývoj právnických profesí. Dopad novelizací na profesi exekutora je samozřejmě něco jiného než jejich dopad do exekučního řízení jako takového, ale v konečném důsledku, pokud novelizace neprospívají

exekutorskému stavu, projeví se to i v konkrétních exekučních řízeních.

Abych se mohla odpíchnout ve výkladu, tak se musím vrátit k roku 2001, respektive 2002, kdy řada z nás byla u počátku exekucí. Vidím tady mnoho tváří, které se už v té době rozhodly, že se budou exekucím věnovat, abych tak řekla, jsou to stále mladé tváře, které už působí na exekucích delší dobu. Je pravdou, že v roce 2001, když to přišlo, byli jsme na soudech trochu vyděšení, nicméně věřitelé velmi rychle zareagovali a pochopili, že tento systém, který se objevil, jim pomůže v nelehké situaci. Já nerada slýchám ta procenta úspěšnosti u výkonu rozhodnutí, protože to není nikde statisticky podloženo a regionálně by byla úspěšnost naprosto jiná, ale dokladem toho, že exekuce fungovaly a fungují lépe než výkony rozhodnutí, je prostě to, že věřitelé si je vybrali. Věřitelé si dobře umí spočítat, který systém je výhodnější, takže nemusíme se tady znervózňovat čísly.

My soudci nevěříme těm exekutory zmiňovaným pár procentům výtěžnosti výkonu rozhodnutí, ale v makro pohledu je zřejmé, že věřitelé si prostě vybrali exekuce prováděné exekutory a ne soudní výkon rozhodnutí. Bylo to také proto, že s exekucemi nebyly spojeny žádné poplatky ani povinné zálohy, takže vlastně vstup do exekuce byl velmi volný. A ihned záhy se ukázalo, že systém exekutorů a jejich úřadů dokáže zvládat nápor věcí, které na ně začali věřitelé postupně navalovat. A opravdu se počty exekucí velmi rychle zvyšovaly tak, jak uváděl doktor Plášil. Soudní exekutoři podle potřeby prostě své úřady zvětšovali, zefektivňovali, ale kdo tempo nezvládal, byly soudy.

Bylo zjevné, že na takový nápor prostě soudy nebyly připraveny, a proto vlastně začaly následovat novely exekučního práva, které měly dva cíle. Jeden z cílů byl zlepšování exekučního procesu, ovšem ukázalo se, že někdy snaha o zlepšení vede naopak ke zhoršení stavu, protože se tím vytvoří problémy nové. A druhým cílem bylo, aby soudy na úkor exekutorů byly odbřemeněny. Už v roce 2009 se udělal první krok, kdy se část agendy, která původní úpravou zůstala na soudech, přenesla na exekutory, a dlužno říci, že bez jakékoliv kompenzace jejich odměny; na exekutory se převedla agenda poměrně složitá, třeba rozvrhy při prodeji nemovitostí. Systém potom dál běžel, pracovalo se na dalších novelizacích procesních předpisů, a pak, jak o tom tady hovořil pan Výborný i doktor Plášil, se ukázalo, že exekucí bude ještě více, než jsme všichni předpokládali, a opravdu nastaly roky, kdy to byly ne desetitísíce, ale statisíce blížící se k milionu.

A v tu chvíli se opět ukázalo, že exekutorské úřady agendu zvládají, ale kdo ji nezvládá, byly zase soudy. Proto se přistoupilo k další novelizaci a 1. 1. 2013 se v podstatě zrušila dvojkolejnost, protože na soudech jako výkony rozhodnutí zůstalo jen minimum věcí. Zároveň se na exekutory přenesly další pravomoci a zase, abych byla poctivá, bez jakékoliv finanční kompenzace. Soudům se po této novelizaci od roku 2013 velmi ulevilo. Samozřejmě, když se budete ptát exekučních soudců, tak budou říkat, jak jsou nesmírně přetížení, a ona to je do jisté míry pravda, protože ta úleva u soudů nenastala u osob soudců, ale u administrativního aparátu a u vyšších soudních úředníků. Ti byli uspořeni a ve velké míře převedeni na civilním úseku na nalézací řízení, na trestní



JUDr. Martina Kasíková a Mgr. Pavla Fučíková přicházejí na Diskusní fórum.

úsek a případně na úsek opatrovnícký, a tak vlastně posílili a zrychlili tyto soudní agendy v dalších odvětvích.

Samozřejmě, že novelizace exekučního řádu nejsou jediné. Máme tu i jiné nové úpravy, které nám exekuce velmi ovlivnily, a jednou z nich je už tady zmiňovaná insolvenční úprava, nové insolvenční právo, které do poměru exekucí i exekutorů a jejich úřadů velmi zasáhlo. Já musím říci, že jsem se nikdy neshodla s tvůrci insolvenčního práva v tom, že se podle mě nešťastně oddělil proces exekuční a proces insolvenční u osob, které do insolvence vstupují už s rozběhlými exekučními řízeními. Byla zde možnost využít ve prospěch věřitelů toho, co exekutoři zjistili, jaký majetek zajistili... Naopak se zahájením insolvence se exekutor velmi rychle odstříhne, a to rovnou okamžikem podání návrhu; myslím si, že tohle je nesmírně nešťastné. Vede to k tomu, že vlastně tady vytváříme bariéry mezi profesemi. Myslím si, že exekutor by byl tam, kde je to v insolvenčním řízení potřeba, lépe než insolvenční správce schopen zjišťovat, zajišťovat nebo zpeněžit majetek, protože tento typ činnosti je podstatou jeho profese.

Samozřejmě také nová právní úprava civilního práva velmi ovlivnila exekuční řízení, a to nebudu mluvit jenom o postihu SJM, ale hmotné právo se nám promítá do všech možných řízení o zastavení exekuce a tam ještě ani netušíme, jaké důsledky to všechno bude mít.

V neposlední řadě si exekutoři někdy právem stěžují na pro ně nepříznivou judikatura soudů, která je velmi nepřehledná, překvapivá, leckdy opírající se, nikoliv o text zákonných ustanovení, ale o samu podstatu lidských práv, a tudíž, ve zkratce řečeno, je velmi nepředvídatelná.

To všechno ovlivňuje nechuť některých věřitelů se na exekutory obracet a vede zejména k tomu, že se některé majetkové komodity buď nepostihují vůbec, nebo velmi obtížně a exekuční řízení běží velmi dlouho.

Už jsme tady hovořili o tom, že exekuce jsou celospolečenským problémem. Myslím si, že to je takové klišé, které se postupně daří rozbírat tím, že si i sami politici a novináři uvědomili, že exekuce skutečně stojí až na konci onoho celospolečenského problému, který začíná úplně někde jinde. Začal v neregulované době nebankovních úvěrů a půjček, kdy tyto mohla poskytovat kterákoliv společnost bez jakékoliv regulace, bez jakéhokoliv limitu.

My teď v exekucích, a samozřejmě exekutoři především, sklízíme plody něčeho, co s exekucemi prostě souvisí jenom tím, že na konci vzájemného právního sporu dlužníka a věřitele stojí nějaký exekuční titul, který je potřeba vykonat. Novelizace, které se objevily v souvislosti s regulací nebankovního trhu, vlastně postihly také exekutory a došlo i na pověstné snížení jejich tarifu při vymáhání bagatelních částek. Musím říci, že to bylo pro mě nesmírně překvapivé. Zdánlivě se jedná o „kapku v moři“,

ale v rámci toho, jak už jsem hovořila o různých změnách, které nastávaly, kdy se neustále rozšiřovala agenda bez toho, aniž by byla zvyšována odměna exekutorů, tak nakonec to, že dojde ještě ke snížení odměny, mi přišlo velmi lehkovážné. Víze, že tím méně efektivní provozy exekutorských úřadů skončí, že budou nahrazeny těmi efektivními a že ty efektivní provozy budou pracovat lépe a výkonněji, je podle mě naprosto lichá. Tvůrci této úpravy počítali, a bylo to i výslovně řečeno, s tím, že některé úřady zaniknou. Ukazuje se, že některé úřady, kde by exekutor uvažoval o odchodu do důchodu nebo na odpočinek, tak odchod možná urychlí, huře se pak hledají nástupci, ale to je jenom špička ledovce. To, co tvoří ten ledovec samotný, který plave pod hladinou moře, je skutečnost, že všechny jednotlivé úřady, abych to řekla kulantně, pracují o trochu pomaleji a jejich odborná erudice je limitována tím, jaké zaměstnance a za jaké peníze jsou schopni zaměstnat.

Pečlivý pozorovatel na soudu vidí, že najednou komunikujeme v některých úřadech s někým, kdo je tam velmi krátkou chvílí, protože zřejmě ten, kdo by pracoval lépe, by chtěl vyšší peníze, a to exekutoři nejsou schopni zajistit. Lehce se nám prodlužují lhůty pro individuální úkony, které v exekutorských úřadech musí činit přímo zaměstnanci a nejsou generovány automaticky počítačovým systémem. Například pokud jsem vyžadovala exekutorský spis, tak jsem dříve lhůtovala 14 dní a do 10 dnů jsem ho měla. Teď lhůtuji měsíc, protože spis přijde tak asi za 3 týdny. A tohle pomalé zasekávání vede k tomu, že vlastně o návrzích povinných, v jejichž prospěch se původně všechny změny dělaly, prostě budeme rozhodovat za delší dobu. Jim to k prospěchu určitě není, a když tady hovořil můj předřečník o nějaké stabilitě, právním státu, tak samozřejmě z tohoto pohledu je v těchto exekucích „právního státu“ méně, než bylo dříve.

Závěrem bych chtěla říci, že na začátku jsem hovořila o tom, že vlastně vždycky se ukazovalo, že exekutorské úřady agendu zvládaly a soudy nikoliv. Řekla bych ale, že v posledním období se situace obrátila – exekuční agendu začaly zvládat soudy všech stupňů s drobnými výjimkami v některých regionech, a začínají drhnout exekutorské úřady. Já vím, že bych to možná neměla říkat nahlas před věřiteli...

Jsem soudce, který, a exekutoři to velmi dobře vědí, se nebojí zpříma kritizovat jejich postupy, a nemám tedy žádný důvod jim tady „podkuřovat“. Ale mám intenzivní pocit, že stav exekutorských úřadů se stále a stále, pomalu, prostě zadržává. Připojím se proto k tomu, co říkal na začátku konference doktor Plášil. Společnost by se měla rozhodnout, jestli se chce vrátit před rok 2001, a pokud nikoliv, pak by jednu z profesí, kterou Česká republika s velkým očekáváním zřídila na začátku nového tisíciletí, měla podpořit, a ne neustálými kroky oslabovat její postavení.

Děkuji za pozornost.

VÝZNAM PROCESNÍHO PROSTŘEDÍ PRO VYMAHATELNOST PRÁVA



JUDr. Jaroslav Mádr

soudce Krajského soudu v Brně, pobočka Jihlava

Vážený pane prezidente, vážené dámy a pánové,

když se na mne před časem obrátil doktor Havlíček s dotazem, zda bych se mohl zúčastnit této konference a vystoupit zde s krátkým příspěvkem, byla mojí úplně první reakcí poznámka, že už nějakou dobu jsem ve vztahu ke smyslu podobných akcí dosti skeptický. Ač mívají v názvu termín „diskusní“, prostor pro diskuzi obvykle nebývá či ve srovnání s prostorem pro jednotlivé referáty je zcela minimální. Vystupující si odpřednáší každý to svoje, někteří zábavně, někteří podnětně, či aspoň zajímavě, jejich argumenty se však často navzájem toliko míjejí a poté se rozejdou (někteří i hned poté, co si svoje odpovídají), aby se po čase znovu v podobném obsazení sešli a často jen jinými slovy sdělili ostatním to, co již před rokem, dvěma, třemi... Navíc, já sám nemám se svými myšlenkami příliš úspěch.

Již před více lety jsem vyslovil veřejný příslib, že pokaždé, kdy to bude možné, připomenu, že ostatně stále soudím, že mají-li soudní exekutoři mít postavení soudních komisařů, **princip jejich regionality musí být zaveden**, a to třeba i proto, že v opačném případě hrozí, že zde jednou budeme mít několik málo „vysokých úřadů soudního exekutora“ a vedle nich již jen několik malých živořících exekutorských úřadů. **Aktuální realitou však jsou úvahy o systému, pro nějž se již vžilo označení sněhulák, který se objevil v současném návrhu novely exekučního řádu a který se mi zdá toliko parodií principu regionality.**

Vícekrát jsem se také snažil vysvětlit, že za množství exekucí, z nichž velká část je bezvýsledných a toliko zatěžuje celý systém, opravdu nemohou soudní exekutoři a že by výraznému snížení počtu podobných exekucí prospělo posílení odpovědnosti oprávněných za výsledek exekuce v podobě návratu k dřívější praxi, podle níž v případě bezvýslednosti exekuce její náklady hradil exekutorovi oprávněný, který ji vyvolal, či, není-li Ústavní soud, který s tímto postupem v minulosti sice souhlasil,

ale následně své stanovisko změnil, schopen či ochoten opět přehodnotit svoji judikaturu, tak v podobě zavedení povinnosti oprávněných platit spolu s podáním exekučního návrhu zálohu ve výši, která by pokryla alespoň minimální výdaje soudního exekutora s bezvýslednou exekucí.

Namísto toho však již zmíněný aktuální návrh novely exekučního řádu vedle povinného poplatku (se spoustou výjimek) uvažuje sice o povinné záloze, která, pokud by měla být v podobě dle dosavadní úpravy zahrnující tedy i odměnu soudního exekutora ve zcela nesmyslné výši 50 % odměny vypočtené z částky, která by měla být vytvořena, by v mnoha případech měla nikoliv regulační, ale likvidační účinek. Takový návrh bych považoval buď za důsledek naprostého neporozumění situaci, nebo naopak jako sabotáž, jejímž smyslem je zavedení potřebné regulační zálohy zabránit. Tolik stručně k vysvětlení příčin mé skepse.

Naproti tomu důvodem, pro který jsem se rozhodl i přes zmíněnou skepsi opět vystoupit se svými názory, byť třeba i znovu s účinkem pověstného házení hrachu na zeď, není až tak aktuální návrh novely exekučního řádu, ale vývoj, kterým se ubírá judikatura v oblasti rozhodování o zastavení výkonu rozhodnutí či exekuce.

Téma mého příspěvku – Význam procesního prostředí pro vymahatelnost práva – je vymezeno zdánlivě tak široce, jako by umožňovalo hovořit prakticky o čemkoliv z oblasti exekucí. Teorie přece praví, že **exekuce jsou ryzí procesem, který se hmotným právem nezabývá** (s čestnými výjimkami rozhodování o zastavení exekuce pro zánik vymáhané pohledávky z důvodu jejího uspokojení po vydání exekučního titulu a dále v případě, že exekučním titulem byl notářský zápis, tedy titul, který není rozhodnutím, a nemá tak ani účinky právní moci). Zvláště pro exekuce prováděné na základě exekučních titulů, které byly soudním rozhodnutím, vždy platilo, že přezkum věcné správnosti exekučního titulu v exekuci není možný. Co však vždy platilo za nezpochybnitelnou základní exekuční zásadu, se zdá, jako by se nyní hroutilo.

V loňském roce jsem v podobném zamyšlení vyslovil znepokojení nad stále se rozšiřujícím pojmáním okolností, které by měly umožňovat zastavení exekucí prováděných podle rozhodčích nálezů. Současně jsem však zmínil, že **rozhodnutí Ústavního soudu v nálezu z listopadu roku 2016 (sp. zn. II. ÚS 2230/16, tzv. případ slepého černého pasažéra)**, kde Ústavní soud vyslovil závěr, že důvodem pro zastavení výkonu rozhodnutí (a tedy i exekuce) je i případ, kdy tímto výkonem dochází k popření základních principů právního státu a ke zcela zjevné nespravedlnosti – tedy fakticky prolomil zásadu věcné nepřezkoumatelnosti exekučního titulu, považuji za toliko zdánlivé překročení Rubikonu. Nález jsem chápal jako naprostou **výjimku**, k jaké může dojít (slovy klasika) tak maximálně jednou za deset let, výjimku, která

nikterak nezpochybňuje pravidlo o nepřezkoumatelnosti exekučního titulu (a současně jsem pro jistotu varoval před snahou aplikovat závěry nálezu častěji).

Bohužel se však začal naplňovat právě onen pesimistický scénář. Judikatura Ústavního soudu v této otázce začala připomínat scény z onoho již klasického filmu Jáchyme, hoď ho do stroje. Výjimka přišla podruhé, potřetí, počtvrté... **V plenárním nálezu z 8. 8. 2017, sp. zn. Pl. ÚS 9/15** (který se meritorně týkal zcela jiné otázky, a tak zůstal exekuční praxí spíše nepovšimnut), již Ústavní soud tuto naprostou výjimku posunul do podoby výjimky prosté, respektive fakticky již pravidla, když zmínil, že ze zásady, že námitky vůči vadám nalézacího řízení zásadně nelze přenášet do řízení exekučního, existují **obecně přijímané výjimky**, podle nichž je v exekučním řízení možné hodnotit i zásadní vady exekučního titulu. **V nálezu z 1. 4. 2019, sp. zn. II. ÚS 3194/18** pak Ústavní soud z mého pohledu již v podstatě zcela strhl škrabošku, když se sice znovu obecně přihlásil k zásadě nepřípustnosti věcného přezkumu soudního rozhodnutí v exekučním řízení, současně však s odkazem na právě popsané závěry vyslovené v uvedeném plenárním nálezu (ač rozhodně nešlo o tzv. důvody nosné) dovodil, že zásadní vadou exekučního titulu je přiznání práva na plnění, které ústavní pořádek zakazuje (v jím posuzované věci práva na zaplacení úroků z prodlení ve výši, kterou měl za neústavní), že z toho důvodu by výkonem rozhodnutí došlo ke zjevné nespravedlnosti, a proto lze výkon rozhodnutí v části týkající se nepřiměřené výše úroků z prodlení zastavit tak, aby byla zajištěna spravedlivá rovnováha při ochraně majetkové sféry dlužníka i věřitele.

Ústavní soud tak svojí judikaturou bourá jednu ze základních zásad, na kterých bylo exekuční právo postaveno, alespoň pro mne, v podstatě od nepaměti (lze se s ní setkat například již v prvorepublikové sbírce Vážného), zásadu, kterou se neodvážilo zpochybnit ani socialistické zákonodárství či soudnictví. Nejde mi přitom o tradičnické lpění na zásadách. Připustění možnosti přezkoumávat v exekuci věcnou správnost exekučního titulu, který je soudním rozhodnutím, znamená nejen hrozbu výrazného prodloužení exekučního řízení (a tedy i oddálení vynutitelnosti práva), ale též popření účinků právní moci rozhodnutí, a tím pootevření vrátek právní nejistotě, která fakticky může být bezbřehá.

Jistě, účinky pravomocného rozhodnutí spočívající i v jeho nezvratitelnosti jinými než zákonem stanovenými prostředky (tedy v řízení o žalobě na obnovu řízení či pro zmatečnost, v dovolacím řízení, popřípadě v řízení před Ústavním soudem) nejsou přírodní zákonitostí, ale společenským pravidlem, které je „jen“ lidskou vymyšleností. Jde však o pravidlo, které má životu společnosti dávat určitý řád, bránit anarchii.

Nevím, zda zmíněný trend lze zvrátit. Nejsem dokonce ani skálopevně přesvědčen, zda skutečně je správné snažit se jej zcela zvrátit. Snad chápu do značné míry důvody, které Ústavní soud vedly k formulaci popsaných závěrů. Jistě se lze setkat se situacemi, kdy se vymáhání dříve třeba i soudem uložené povinnosti zdá být do očí bijící nespravedlností. Rád bych ale věděl, zda se kolegové z Ústavního soudu vážněji zamýšleli i nad možnými dalekosáhlými důsledky svých rozhodnutí, zda si byli vědomi, že se v podstatě pouští do revoluce nejen v exekucích, ale v procesním právu vůbec, respektive možná přiléhavěji, že vypouští džina z lahve. Nepochybují o tom, že motivací zmíněných rozhodnutí jsou jistě dobré úmysly ve snaze dosažení co nejvyšší míry spravedlnosti. Současně se však obávám, že těmito dobrými úmysly je tu dlážděna cesta do pekla.

Uvědomme si, že znejistění zásady nemožnosti posuzování věcné správnosti exekučních titulů v exekučním řízení se děje v českém prostředí, které se (alespoň z mého pohledu) vyznačuje vysokou mírou neúcty k veřejným autoritám (byť, pravda, některé si za to mohu též samy), neochotou podřizovat se jakýmkoliv nepohodlným rozhodnutím, se zdůrazňováním práv za současného opomíjení povinností. Lze tedy prakticky s jistotou očekávat, že pokud tato vrátka skutečně zůstanou pootevřená v podobě naznačované dnes Ústavním soudem, bude následovat snaha o jejich stále širší otevírání, tedy o přezkum exekučních titulů z dalších a dalších důvodů (viz dosavadní zkušenosti s exekucemi rozhodčích nálezů). Nezůstane tedy u nespravedlností představovaných neúměrně vysokými úroky. Přijdou námitky dalších vad nalézacího řízení představovaných například neprovedením některých důkazů, nesprávným zhodnocením některých důkazů, chybným právním posouzením věci, přičemž jistě nelze vyloučit, že v některých věcech skutečně k takové vadě mohlo dojít a mohla vést k nesprávnému rozhodnutí, jehož vykonání by představovalo zjevnou nespravedlnost.

Uvědomuji si, že jednou z prvních reakcí na nálezy sp. zn. II. ÚS 3194/18, kterou jsem zaznamenal, nebylo jen zděšení nad bouráním základního kamene exekučního procesu, ale povzdech, že si za to obecné soudy mohou do značné míry samy, přehlížením zjevných nespravedlností již v nalézacím řízení, zejména tam, kde je rozhodováno platebními rozkazy či rozsudky pro uznání či

zmeškání. Přesto si ale myslím, že pokud by byl testu proporcionality podroben na jedné straně zájem na dosažení spravedlnosti v individuální věci formou faktického zavedení dalšího mimořádného opravného prostředku a na straně druhé zájem na zachování principu právní jistoty jako jednoho ze základních kamenů právního státu, měl by z tohoto testu vítězně vyjít zájem zmíněný na druhém místě.

Mám tedy za to, že stojíme na určitém rozcestí, kde bychom měli volit mezi zachováním pravidel, která nejen exekucím, ale celému civilnímu procesu dávají řád, a ochranou individuálních práv i takzvaně „po sezóně“, tedy v situacích, kdy zákonem zakotvené prostředky obrany již byly marně vyčerpány (či zůstaly opomenuty). Situace mi připomíná dobu před několika lety, kdy se hledaly cesty, jak se vypořádat s exekucemi prováděnými na základě rozhodčích nálezů vydaných ve spotřebitelských věcech, z nichž mnohé vedly skutečně k až hrubým nespravedlnostem, která v současnosti dospívá do fáze, kdy velká část exekucí podle rozhodčích nálezů by měla být ze stále nově a nově nalézáných důvodů zastavena, aniž by však v převážné části došlo k tomu, že by dlužník uhradil byť jen to, co si opravdu půjčil. Nechci zde ale řešit současnou agónii vymáhání rozhodčích nálezů ve spotřebitelských věcech. Mám za to, že tu je třeba nějak přežít a hlavně na ni zapomenout, tedy že rozhodně nejde o nově zahajovanou etapu v exekučním řízení, ale o zjevně nestandardní řešení nestandardní situace postupy, které by v „normálních“ exekucích neměly být použitelné.

Rád bych proto, aby exekuce v době „porozhodcovské“ nepřebíraly takové zjevně nestandardní a nesystémové postupy, které vznikly ve snaze napravit nešťastné důsledky dřívějšího neuváženého vpuštění rozhodců i do spotřebitelských věcí. Exekuce by se podle mého měly vrátit ke kořenům, tedy k procesnímu právu. Měly by opustit nebezpečnou cestu hmotněprávního zkoumání otázek již dříve posouzených, ale i podléhání různým politicko-populistickým agitkám. Vraťme exekuce tam, kam vždy tradičně patřily, tedy do procesního prostředí. Abychom se namísto toho obloukem nevrátili tam, odkud jsme před lety vyšli, tedy k obtížnější vynutitelnosti práva.

Děkuji za pozornost.

Velký sál Paláce Žofín

Pondělí 21.10.2019

19:00 hod

Koncert slavných operetních sborů a árií

Program

Franz von Suppé – předehra k operetě Lehká Kavalerie

Oskar Nedbal – dožínková scéna a modlitba z třetího
jednání operety Polská krev

Johann Strauss – sbor z prvního jednání operety
Noc v Benátkách

Franz Lehár – árie Hraběte Luxemburga a sbor z prvního
jednání operety Hrabě Luxemburg

Franz Lehár - Septet z druhého jednání operety
Veselá vdova

Johann Strauss – árie Adély a sbor z druhého jednání
operety Netopýr

Johann Strauss – árie Barinkaye a sbor z prvního jednání
operety Cikánský baron

Jacques Offenbach – árie Diany a sbor ze čtvrtého jednání
operety Orfeus v podsvětí

účinkují sólisté Národního divadla v Praze

Michaela Šrůmová – soprán

Josef Moravec – tenor

Průvodní slovo

Jakub Hliněnský

Dirigent

Jan Makarius

Hornický pěvecký sbor Kladno a symfonický orchestr

Celodenní Diskusní fórem Exekutorské komory ČR v paláci Žofín završil společenský večer.

Na jeho začátek si účastníci konference vyslechli pozdrav prezidenta Exekutorské komory ČR JUDr. Vladimíra Plašila, LL.M., a poté operetní árie sólistů Národního divadla.

S umělci vystoupil Hornický pěvecký sbor Kladno a doprovodil je symfonický orchestr pod vedením Jana Makariuse.



JUDr. Vladimír Plášil, LL.M., představuje program slavnostního večera



Z JEDNÁNÍ 39. SNĚMU SOUDNÍCH EXEKUTORŮ

Na 13. listopad 2019 byl prezídiem svolán 39. Sněm soudních exekutorů. I tentokrát se sněmu zúčastnilo nadprůměrné množství soudních exekutorů, konkrétně 101 (tedy asi 65 % z celkového počtu). Účast soudních exekutorů na obou letošních sněmech je tak jednoznačně výrazem rostoucího zájmu soudních exekutorů o stavovský život.

S ohledem na končící funkční období tří zákonných komisí Exekutorské komory České republiky byly na program 39. Sněmu soudních exekutorů zařazeny především volby do Revizní komise, Kontrolní komise a Kárné komise. Dalšími body programu bylo schválení hospodaření za uplynulé období, jakož i zprávy o činnosti zákonných i poradních komisí Exekutorské komory a prezídia.

Zájem o vnitrostavovské záležitosti se kromě hojné účasti promítnul i do počtu kandidátů, kteří měli zájem stát se členy některé ze jmenovaných komisí. Do Kontrolní komise, jejímž hlavním úkolem je výkon dohledu nad činností soudních exekutorů, kandidovalo 17 kandidátů (obsazovalo se 9 míst členů a 5 míst náhradníků). O Revizní komisi, která kontroluje hospodaření exekutorské komory České republiky, projevilo zájem 10 kandidátů (obsazovalo se 5 míst členů). U Kárné komise, vykonávající dohled nad exekutorskými konci-pienty a exekutorskými kandidáty, evidovala volební komise celkem 5 kandidátů (obsazovala se 3 místa).

Zvolení členové Revizní komise:

Mgr. Lenka Černošková
Mgr. Kamil Košina
Mgr. Pavla Fučíková
Mgr. Jiří Král
JUDr. Vlastimil Porostlý

Zvolení členové Kárné komise:

Mgr. Vojtěch Jaroš
JUDr. Katarína Maisnerová
Mgr. Pavel Tintěra

Zvolení členové Kontrolní komise:

Mgr. Richard Bednář
Mgr. David Koncz
Mgr. Daniel Vlček
Mgr. Ing. Jiří Prošek
Mgr. Zuzana Komínková
JUDr. Ivana Kozáková
JUDr. Ingrid Švecová
Mgr. Jan Krejsta
Mgr. Lucie Valentová

V dalším průběhu 39. Sněm soudních exekutorů schválil hospodaření a účetní závěrku za rok 2018 a vzal na vědomí zprávy zákonných a poradních komisí.

Prezídium Exekutorské komory České republiky touto cestou ještě jednou děkuje všem soudním exekutorům, kteří obětovali svůj čas ve prospěch správy stavovských věcí.

Z JEDNÁNÍ PREZÍDIA EK ČR

Připravil:
Mgr. Petr Prokop Ustohal
tajemník Exekutorské komory ČR

13. prezídium Exekutorské komory České republiky se konalo dne 10. října 2019 v Praze. Prezídium se tomto zasedání věnovalo mj. zadání studie udržitelnosti exekutorského tarifu a probíhajícím legislativním změnám (novelizace občanského soudního řádu a exekučního řádu). I tentokrát prezídium věnovalo svůj čas přípravám konference „30 let svobodných právnických profesí“, kterou Komora pořádala při příležitosti 30. výročí 17. listopadu 1989, dále organizaci výběrových řízení na obsazení uvolněných exekutorských úřadů, jakož i přípravě vzdělávacího plánu pro rok 2020 (a to pro oblast vzdělávání exekutorských koncipientů, vykonavatelů soudního exekutora, ale i pro další vzdělávání soudních exekutorů, exekutorských kandidátů a dalších zaměstnanců soudních exekutorů). V neposlední řadě pak prezídium svolalo 39. (řádný) sněm soudních exekutorů, který se konal dne 13. listopadu 2019 v Praze a byl sněmem volebním pro Revizní komisi, Kontrolní komisi a Kárnou komisi.

Podrobnosti z jednání prezidia (včetně plného znění přijatých usnesení) jsou všem soudním exekutorům k dispozici na www.ekcr.cz, v části „Pro exekutory“. Výběr usnesení z posledních zasedání naleznete rovněž zde (text usnesení je redakčně krácen, případně upraven):

12. 9. 2019 – PR/58/2019

Prezídium EK ČR

s ch v a l u j e text Memoranda o spolupráci, podpoře a poskytování informací s Hospodářskou komorou České republiky.

27. 9. 2019 – PR/61/2019

Prezídium EK ČR **rozhodlo** ve smyslu § 14 odst. 1 stavovského předpisu, kterým se stanoví postup při vyhlášení a organizaci výběrového řízení, že účastníkem, který ve výběrovém řízení na obsazení uvolněného exekutorského úřadu Žďár nad Sázavou, po JUDr. Jířím Komárkovi, kterému zanikl výkon tohoto úřadu ke dni 31. 12. 2018, uspěl tak, že splňuje předpoklady pro jmenování soudním exekutorem a dosáhl nejvyššího počtu bodů dle §12 citovaného stavovského předpisu je uchazečka Mgr. Jana Slušná.

10. 10. 2019 – 1/19/P12

Prezídium EK ČR **rozhodlo** o vyhlášení opakovaného výběrového řízení na uvolněný exekutorský úřad Ostrava, po soudním exekutorovi JUDr. Milanu Vlhovi, kterému zanikl výkon exekutorského úřadu k datu 28. 2. 2017.

10. 10. 2019 – 3/19/P12

Prezídium EK ČR **rozhodlo** o vyhlášení opakovaného výběrového řízení na uvolněný exekutorský úřad Ostrava, po soudním exekutorovi Mgr. Ivo Nedbálkovi, kterému zanikl výkon exekutorského úřadu k datu 20. 10. 2015.

10. 10. 2019 – 5/19/P12

Prezídium EK ČR **s ch v a l u j e** Vzdělávací plán pro rok 2020.

10. 10. 2019 – 6/19/P12

Prezídium EK ČR **s v o l á v á** v souladu s ustanovením § 110 odst. 3) exekučního řádu 39. Sněm soudních exekutorů, který se uskuteční dne 13. listopadu 2019, od 10:30 hod., v Praze.

10. 10. 2019 – 8/19/P12

Prezídium EK ČR **s ch v a l u j e** text Memoranda o spolupráci mezi Ministerstvem spravedlnosti Republiky Bělorusko a Komorou soudních exekutorů České republiky.

10. 10. 2019 – 13/19/P12

Prezídium EK ČR **s ch v a l u j e** zpracování zadávací dokumentace pro provedení redesignu webových stránek www.ekcr.cz, případně dodání nových webových stránek (včetně responzivního designu) Kanceláří Komory a jejího předložení prezídiu ke schválení.

MEMORANDUM O SPOLUPRÁCI, PODPOŘE A POSKYTOVÁNÍ INFORMACÍ

Dne 11. 11. 2019 uzavřela Exekutorská komora České republiky, zastoupená prezidentem JUDr. Vladimírem Plášilem, LL.M., a Hospodářská komora České republiky, zastoupená prezidentem Ing. Vladimírem Dlouhým, MBA, Memorandum o spolupráci, podpoře a poskytování informací.

Oba signatáři se dohodli, že obě Komory budou vzájemně spolupracovat při tvorbě stanovisek zejména ve vztahu k následujícím prioritním oblastem:

- regulace výkonu rozhodnutí v ČR a EU,
- regulace úpadku a oddlužení v ČR a EU,
- regulace finančně nebo ekonomicky zaměřených kontrol, prováděných orgány veřejné moci v ČR a EU,
- obecná regulace podnikatelského prostředí v ČR a EU,
- ochrana osobních údajů v ČR a EU,
- obecná témata hospodářské politiky v ČR a EU.

Za účelem naplňování předmětu a dosažení účelu tohoto Memoranda budou realizovány zejména následující aktivity:

- spolupráce na připomínkování legislativních i nelegislativních koncepčních materiálů v rámci národního a evropského procesu připomínkování,



JUDr. Vladimír Plášil, LL.M., Ing. Vladimír Dlouhý, MBA

- spolupráce při vzájemném využívání vzdělávacích akcí jak pro účely kontinuálního profesního vzdělávání exekutorů, tak s cílem zvyšování povědomí podnikatelů o roli exekucí,
- poskytování řečníků a podkladů na vybrané akce v Praze i regionech, s možností další obsahové, logistické, technické a jiné spolupráce při pořádání takových akcí dle domluvy,
- spolupráce na vybraných anketních šetřeních a sdílení vybraných dat z takových šetření,
- spolupráce při formování objektivních informací o dluhové problematice obecně, zvláště pak za účelem zajištění vysoké kvality a věrohodnosti dat o exekucích s možností jejich propojení s údaji z insolvenčních řízení,
- společná aktivita ve vybraných odborných sekcích HK ČR dle domluvy,
- společná aktivita ve vybraných komisích, popřípadě dalších pomocných orgánech EK ČR dle domluvy,
- spolupráce na odborných stanoviscích týkajících se prioritních oblastí,
- spolupráce na veřejných a popularizačně osvětových stanoviscích týkajících se prioritních oblastí,
- vzájemné informování o aktuálních aktivitách směřujících k podpoře prioritních oblastí.



MEMORANDUM O SPOLUPRÁCI V EXEKUČNÍM ŘÍZENÍ

Dne 18. října 2019 se v Praze (Česká republika) uskutečnilo setkání zástupců Ministerstva spravedlnosti Republiky Belarus a Exekutorské komory České republiky.

Během návštěvy podepsali náměstek ministra spravedlnosti Andrei Avdeev a prezident Exekutorské komory České republiky JUDr. Vladimír Plášil, LL.M., Memorandum o spolupráci mezi Ministerstvem spravedlnosti Republiky Belarus a Exekutorské komory České republiky.

Podpis Memoranda vytvořil základ pro spolupráci mezi Ministerstvem spravedlnosti Republiky Belarus a Exekutorskou komorou České republiky poskytováním odborných znalostí pro zlepšení legislativy a organizováním práce donucovacích orgánů, výměnou informací, analytických a referenčních materiálů, regulačních právních aktů a pořádáním akcí ovlivňujících společné zájmy. Zástupci ministerstva spravedlnosti se rovněž zúčastnili kulatého stolu, kde diskutovali o otázkách vymáhání zahraničních rozhodnutí soudů a jiných oprávněných subjektů vydaných mimo země Evropského společenství, vyměňovali si názory a informace o postupech vymáhání v různých zemích. Podle výsledků událostí účastníci vzali na vědomí vysokou účinnost těchto setkání a zaměřeni na další interakci a spolupráci s cílem zlepšit činnost exekučních orgánů Běloruska a České republiky.



Andrei Avdeev, náměstek ministra spravedlnosti Republiky Belarus, JUDr. Vladimír Plášil, LL.M.

SLAVNOSTNÍ SETKÁNÍ NA PRAŽSKÉM HRADĚ

Slavnostní recepce na Pražském Hradě v rámci státního svátku – 101. výročí vzniku nezávislé Republiky Československé

Dne 28. 10. 2019 se prezident Exekutorské komory JUDr. Vladimír Plášil, LL.M., zúčastnil spolu se zástupci justice a Ministerstva spravedlnosti slavnostního přijetí a recepce, pořádané na Pražském Hradě v rámci státního svátku – 101. výročí vzniku nezávislé republiky Československé – prezidentem republiky Ing. Milošem Zemanem, CSc.

Na tomto slavnostním aktu byli dále z justičních složek přítomni JUDr. Pavel Rychetský, předseda Ústavního soudu ČR, prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D., předseda Nejvyššího soudu, JUDr. Roman Fiala, místopředseda Nejvyššího soudu, JUDr. Michal Mazanec, předseda Nejvyššího správního soudu, Mgr. Michaela Bejčková a JUDr. Ph.Dr. Karel Šimka, Ph.D., LL.M., soudci Nejvyššího správního soudu, Mgr. Marie Benešová, ministryně spravedlnosti, JUDr. Jeroným Tejc, náměstek ministryně spravedlnosti, prof. JUDr. Aleš Gerloch, CSc., prorektor Univerzity Karlovy a další zástupci veřejného a vědeckého sektoru.



JUDr. Michal Mazanec a JUDr. Vladimír Plášil, LL.M.

PROFESNÍ PROFIL NOVÉHO EXEKUTORA

Komorní listy představují nově jmenované soudní exekutory.



Mgr. Jana Slušná,
soudní exekutorka
Exekutorského úřadu Žďár nad Sázavou

Povězte, prosím, čtenářům Komorních listů, odkud pocházíte, kdy jste se narodila atp.

Narodila jsem se v roce 1986 na východním Slovensku ve městě Humenné, kde jsem navštěvovala základní i střední školu.

Jaká studia jste absolvovala a jakou odbornou praxi za sebou máte? Uvést lze i jazykovou vybavenost, publikační činnost atd.

Studium práva jsem absolvovala na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, které jsem úspěšně ukončila v roce 2010. Následně jsem vykonávala praxi advokátního koncipienta v advokátní kanceláři zaměřené především na oblast právního vymáhání pohledávek. V roce 2014 jsem složila advokátní zkoušky a poté jsem působila jako samostatný advokát se všeobecným zaměřením. V roce 2016 jsem pak přestoupila z advokátní komory do exekutorské komory v souvislosti s mým zaměstnáním u soudního exekutora Mgr. Pavla Preuse, Exekutorský úřad Praha 8.

S jakým záměrem či posláním byste ráda vykonávala exekutorský úřad? Jaký přístup k účastníkům zvolíte? Na co se při výkonu činnosti soustředíte?

Mým záměrem je vytvoření malého, avšak velice efektivního, moderního a obratného úřadu, lépe reagujícího na případné změny, s osobním přístupem k účastníkům řízení. Mým cílem je vykonávat exekuční činnost tak, jak to předpokládají právní předpisy a ve jménu slušnosti, abych přispívala k lepšímu vnímání exekutorského stavu v očích veřejnosti.

Jsou se vznikem nového úřadu spojeny rozsáhlé povinnosti?

Ano, jsou. Nicméně s těmito jsem byla seznámena ještě předtím, než jsem se o uvolněný úřad ucházela, takže není to nic nečekaného a na co bych nebyla připravena. Vnímám také podporu ze strany komory.

Kdy plánujete otevřít svůj úřad? Kde se bude nacházet? Do jakých parametrů (personálních, IT atp.) ho v počáteční fázi zasadíte? A jaká je vaše vize ohledně ideálního fungování?

Plánuji otevřít 1. 1. 2020 se sídlem ve Žďáru nad Sázavou. Mělo by se jednat spíše o menší úřad s osobním výkonem činnosti, na začátek plánuji zajištění nápadu spíše menšího rozsahu, a to pokud možno s postupným navyšováním.

Co si myslíte o současném postavení soudního exekutora? Lze podle vašeho názoru přispět ke zlepšení stavu? Jak?

Současné postavení soudního exekutora není lehké, je vnímáno v očích veřejnosti velice negativně. Z důvodu různých politických a mediálních kampaní je na soudního exekutora pohlíženo jako na zloděje či někoho, kdo postupuje v rozporu se zákonem. Jednání ze strany povinných je vůči soudnímu exekutorovi často neuctivé. Toto však pramení většinou jen z neznalosti dané problematiky, a proto si myslím, že ke zlepšení tohoto stavu je potřebná hlavně osvěta a pozitivní mediální lobby.

Je něco, co byste ráda udělal pro exekutorský stav? Co očekáváte od kolegů, od Komory atp.? A naopak co byste ráda nabídla ve prospěch profesního celku?

Jako začínající exekutor se budu nejdříve soustředit na to, abych vytvořila fungující úřad a vytvořila si dobré jméno u účastníků, čímž si myslím, že prospěji také exekutorskému stavu jako celku. Jinak zatím nemám představu, co bych mohla pro stav udělat. Co však vím, je, že se budu snažit být prospěšným členem. Od kolegů očekávám hlavně férové jednání v souladu s etikou.

ARTICLES

- 6** Exekutorský stav a třicetiletí demokratického právního státu
JUDr. Vladimír Plášil, LL.M.
- 13** Priority a vize Exekutorské komory České republiky
- 16** Polistopadové budování právního státu a vývoj právního řádu
prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D., Mgr. Lukáš Boháček
- 27** Co znamená 17. listopad pro svobodné právnícké profese
Mgr. Daniela Zemanová
- 29** Vývoj svobodné advokacie po sametové revoluci
JUDr. Vladimír Jirousek
- 31** Ohlédnutí za třiceti lety veřejné žaloby ve svobodné zemi
JUDr. Jan Lata, Ph.D.
- 33** Z historie právníckých profesí
JUDr. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
- 36** Střídání věřitelských a dlužnických časů?
Mgr. Marek Výborný

Komorní listy

Čtyřicáté první číslo
www.ekcr.cz

vzor citace

PŘÍJMENÍ J. Název článku. Komorní listy. 02/2017. Praha: Exekutorská komora ČR, 2017, s. xxx. MK ČR E 19153

redakční rada

prof. dr. Armanas Abramavičius (Litevská republika)
JUDr. et PhDr. Stanislav Balík
JUDr. Stanislava Kolesárová (Slovenská republika)
doc. JUDr. Alena Macková, Ph.D.
JUDr. Milan Makarius
JUDr. Vladimír Plášil, LL.M.
Mgr. Petr Sprinz, Ph.D., LL.M.
Mgr. Ing. Antonín Toman
Mgr. Petr Prokop Ustohal

redakce

Silvie Kratochvílová

adresa redakce

Exekutorská komora České republiky
IČ: 709 40 517
Komorní listy, Na Pankráci 1062/58, 140 00 Praha 4

kontakt

Tel.: + 420 210 311 000
e-mail: redakce@ekcr.cz

tisk

Serifa®

OBSAH

- 39** Chceme princip: Jeden dlužník, jeden exekutor
JUDr. Jeroným Tejc
- 42** Právnícké profese v českém právním státu
JUDr. PhDr. Karel Šimka, Ph.D., LL.M.
- 45** Novelizace exekučního práva a profese exekutora
JUDr. Martina Kasíková
- 48** Význam procesního prostředí pro vymahatelnost práva
JUDr. Jaroslav Mádr
- 51** Slavnostní večer Exekutorské komory České republiky
- 53** Z jednání 39. Sněmu soudních exekutorů
- 54** Z jednání prezidia EK ČR
- 56** Memorandum o spolupráci, podpoře a poskytování informací
- 58** Memorandum o spolupráci v exekučním řízení
- 59** Slavnostní setkání na Pražském hradě
- 60** Profesní profil nové exekutorky

NEWS FROM

Zdarma
Náklad 680 ks
Vychází čtvrtletně
Datum vydání 31. 12. 2019

MK ČR E 19153
Registrace Ministerstva kultury ČR
ISSN 1805-1081 (print), ISSN 1805-109X (on line)

Komorní listy (print i on-line) jsou zapsány na Seznamu recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v České republice.


Publikování, pořizování kopií tohoto časopisu a jejich šíření třetí osobou je bez písemného souhlasu redakční rady Komorních listů či vydavatele zakázáno. Zakázáno je též publikování, pořizování kopií jednotlivých článků a jejich šíření třetí osobou bez písemného souhlasu redakční rady Komorních listů a autora příslušného textu. Uvedené se vztahuje na tištěnou i elektronickou verzi časopisu.

**Komorní listy
produkuje, vydává a distribuuje
Exekutorská komora České republiky**



Tyto činnosti zajišťuje společnost Wolters Kluwer ČR, a. s., U nákladového nádraží 10, 130 00 Praha 3.

 Wolters Kluwer

www.wolterskluwer.cz
Odpovědná redaktorka: PhDr. Mgr. Marie Novotná
(marie.novotna@wolterskluwer.com)
Časopis je dostupný také v ASPI. 

Partneři Diskusního fóra Exekutorské komory ČR

